

Η Αριστερά της Βόλβης “Από Αρχηγικό κόμμα σε κόμμα αρχών”

Είναι το γνωστό ιστορικό αίτημα του κινήματος Βόλβης που έγινε από τον Βαγγέλη Μεϊμαράκη στο περιθώριο του Β΄ Συνεδρίου της Νέας Δημοκρατίας, το 1979 στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής. Τώρα, γιατί αυτό το γεγονός έγινε στη Βόλβη, και παραμένει επίκαιρο για την Αριστερά, ακόμη και σήμερα, δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη όπως μας πληροφόρησε ο αείμνηστος Σάκης Μπουλάς, που έπαιζε τον Παπαρρηγόπουλο του κινήματος στην ταινία “Να περιμένουν οι γυναίκες.”

Η αλήθεια είναι ότι σε μερικά χρονάκια από τότε η Ν.Δ. κατάφερε όχι μόνο να τα διευκρινίσει αλλά και να εφαρμόσει αυτή την έκκληση του κινήματος Βόλβης εναλλάσσοντας τις ηγεσίες σαν πουκάμισα χωρίς ιδιαίτερους τριγμούς και χωρίς εσωτερικές καταγγελίες για νοθείες και πραξικοπήματα, παρά το γεγονός ότι τα μέλη και οι οπαδοί της δεν συγκινούνται από αυτά τα αντιαρχηγικά και δημοκρατικά, εκτός βέβαια από τον Μεϊμαράκη και την παρέα του που τελικά τα κατάφεραν.

Θα πει κάποιος και δικαίως: Η Ν.Δ. διαχείριση του υπάρχοντος κάνει και αυτό δεν είναι δα και τίποτα σπουδαίο. Σωστά αλλά εδώ δεν πρόκειται να μιλήσουμε για τη Δεξιά και τα μικρά, αλλά για την κοινοβουλευτική Αριστερά και τα μεγάλα, με αφηγήματα με προοπτικές με ωραία λόγια με.. με..με. η οποία παρεμβαίνει σήμερα στο περιθώριο του κινήματος Βόλβης.

Το κίνημα Βόλβης εντός της Αριστεράς ροκάνιζε για αρκετά χρόνια τον Σύριζα μέχρι που ο Αρχηγός παραιτείται και ο δρόμος για “κόμμα αρχών” είναι ανοικτός και μάλιστα χωρίς προστατευτικά κιγκλιδώματα χωρίς όρια πλάτους, γιατί τα στελέχη δεν ήθελαν να μιμηθούν τον γεννήτορα τους, που και κόμμα αρχών είναι και εσωτερική δημοκρατία έχει.

Αυτοί ήθελαν πλήρη και δημόσια δημοκρατία τρομάρα τους. Τέτοιο πράγμα δεν υπήρχε ποτέ στην Αριστερά αφού δεν υπάρχει κανένας αριστερός σε ολόκληρο τον κόσμο με τέτοια οργανωτική κουλτούρα. Αυτή που δίδαξε σε όλο τον πλανήτη την λατρεία του Γραμματέα την προσωπολατρία και την θεολογική σχέση με τους αρχηγούς καλείται να περπατήσει σε ένα πλάτωμα μεγάλο και μάλιστα χωρίς Αρχηγό! Αυτή λοιπόν η Αριστερά που λειτουργεί πάντα με όρους μειοψηφίας κι ας κατέχει το 70% του εκλογικού σώματος πειραματίστηκε σε δημοκρατικές και πλειοψηφικές ανοησίες! Η οργάνωση της μειοψηφίας είναι η βιωματική εμπειρία της Αριστεράς εγγεγραμμένη στο dna της και όποιος την αρνείται ακυρώνεται σαν Αριστερός. Το ξέχασαν αυτό;

Αυτή λοιπόν που δίδαξε τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό καλείται να λειτουργήσει με όρους πλειοψηφίας. Αν είναι δυνατόν! Και οι όροι μειοψηφίας πως θα ξεριζωθούν από το dna του Αριστερού για να αποδεχτεί πλειοψηφίες και άλλα τέτοια; Κάνουν εκλογές ανοικτές στο δημόσιο χώρο και φυσικά χάνουν την πλειοψηφία. Τραβάνε τα μαλλιά τους. Ήταν πέναλτι κ. Πάυλο ρωτάει η Δούρου. Ό ορισμός του πέναλτι της απαντούν όλοι και η Όλγα μαζί. Ε τότε να τους καλέσουμε στα μπουζούκια και εκεί να τους πούμε: Είσαι από Πετρούπολη Αιγάλεω Λακωνία δεν μπαίνεις, δεν μπαίνεις. Διώξανε τον Κασσελάκη και κανά δυο χιλιάδες Αριστερούς και ξαναήρθαν στα ίσια τους αφού έκαναν κάτι το Αριστερό και το αντιπλειοψηφικό. Ναι αλλά ποιοι είναι οι πραγματικοί Αριστεροί; αυτοί που φύγανε επί Κασσελάκη ή αυτοί που διώξανε τον Κασσελάκη; Αυτό δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη!!!.Μετά από αυτά έρχεται και η μόνιμη αριστερή προσταγή του Τι να κάνουμε και μάλιστα σε κόμματα που είναι μόνο και αποκλειστικά κοινοβουλευτικά.

Πριν φτάσουμε εκεί δεν τελειώσαμε ακόμη. Ας περιμένουν οι Αριστεροί.Τόσο στον Σύριζα όσο και στην Νέα Αριστερά υπάρχουν διαφωνίες ως προς την προοπτική. Θα πάμε ρωτάνε κάποιοι-ες με την εμπειρία του ανοικτού ή του κλειστού ως προοπτική. Με την αναζήτηση και ενίσχυση ταυτότητας ή με την πολιτική προοπτική της κυβερνησιμότητας. Παρά αυτά τα διλήμματα στόχος τους και

μάλιστα μανιακός είναι να μούνε στη Βουλή γιατί είναι μόνο και αποκλειστικά κοινοβουλευτικά κόμματα. Σε αντίθετη περίπτωση χάνονται και πολιτικά και προσωπικά διότι δεν υπάρχει άλλος ρόλος γι αυτούς. Όλο αυτό το διάστημα που είχαν να διαχειριστούν μια κατάσταση ντρόπιασαν τους αριστερούς ψηφοφόρους και μόνο η παρουσία τους στο γυαλί κάνει την ντροπή να ντρέπεται. Βγαίνουν και λένε τη γνώμη τους την άποψη τους ακόμη! επειδή τους το επιτρέπει ο φιλελευθερισμός και μόνο.

Διαχειρίστηκαν ένα κόμμα με τέτοιο τρόπο ώστε να επιβεβαιωθεί πανηγυρικά ότι δεν μπορεί να υπάρξει μη Αρχηγικό κόμμα και μάλιστα στην περίπτωση τους μη σταλινικό. Δίδαξαν σε όλη την κοινωνία μέσα από την απόλυτη αδυναμία δημοκρατικής “αυτοοργάνωσης” της ιεραρχίας έστω, ότι υπάρχει πλήρης αδυναμία και ανικανότητα χωρίς ηγέτες. Κατά τα άλλα είναι ενάντια στη Δεξιά και τη Ν.Δ. . Έδωσαν την χαριστική βολή σε αυτή την Αριστερά με αντίδωρο την ιδιοτέλεια ενός ό,τι νάνε προνομίου . Αν τελικά βρουν λύση για μη αρχηγικό κόμμα ας το πουν μήπως κάνουμε και εμείς κανένα γιατί αρκετή ταλαιπωρία τραβάμε με συνελεύσεις και τέτοια.

Και εκεί λοιπόν που βρισκόταν σε μια κατάσταση ύπαρξης υπό σύγχυση κάνει την εμφάνισή του ο Αρχηγός. Αριστερός και μάλιστα Ελασίτης!!!. Ούτε κεντρώος ούτε δεξιός. Αριστερός μεν για ταυτότητα αλλά διαχείριση του καπιταλισμού για πολιτική. Το έχει στην παράδοσή της η Αριστερά αυτό αλλά έχει και κρατικό καπιταλισμό όπου εργάτες αγρότες ποιητές κ.λ.π. να είναι όλοι σε σχέση μισθωτής εργασίας από το κράτος , χειρότερα δεν γίνεται. Τα τελευταία δεν τα λένε πλέον συμφιλιώνονται με τις κρατικοποιήσεις εθνικοποιήσεις!!!, αναδιανομή εισοδήματος και ότι υπέκλεψαν από τον Κένυς και τη σοσιαλδημοκρατία. Πάνω σε αυτά άλλος περισσότερο άλλος λιγότερο είναι Αριστερός δεν θα τα χαλάσουμε εκεί εκτός αν παίζει θέμα εξουσίας ρόλων κλπ οπότε ας γίνει σφαγή.

Λοιπόν, ήρθε ο Αρχηγός και μάζεψε όλους τους Αριστερούς στις φτερούγες του. Όταν λέμε όλους εννοούμε όλους. Ούτε χαλίκι αριστερό δεν έμεινε για κανέναν. Το ποιος είναι Αριστερός θα

το πει η κοινωνία δεν χρειάζεται να ασχολούμαστε με αυτό. Ακόμη και ο “μπατζανάκης” του Κασσελάκη Πολάκης συμφώνησε πολιτικά με ολόκληρη την εισήγηση Φάμελλου αλλά διαφώνησε για την επισφάλεια της αποκατάστασής του. Και ο Φάμελλος μέσα από τη γνωστή στην αριστερή γραφειοκρατία μέθοδο των χρησμών έκανε εισήγηση γραμματέα Εδεσσαϊκού και προανήγγειλε ότι αυτός και οι δικοί του θα πάνε για βουλευτές σε άλλο κόμμα. Τα υπόλοιπα μπατζανάκια στα σκυλιά του Κιμ

Αυτή είναι η Αριστερά βασικά και σε αυτή την ιεραρχία μπορεί να κάνει κάποιος την πολιτική καριέρα του. Καμιά αντίρρηση, δουλειά είναι και αυτή. Όποιος θέλει να γίνει χρήσιμος στην κοινωνίας υπάρχουν εναλλακτικές κοινωνικές αντιθεσμικές αντικαθεστωτικές. Μόνο όμως αυτοί είναι οι Αριστεροί; υπάρχουν και άλλοι με λίγες δυνάμεις. Αυτοί ας περιμένουν, να έχουμε και εμείς κανέναν να λέμε μια καλημέρα και να βολτάρουμε πότε-πότε Προπύλαια Πανεπιστημίου Σταδίου κ.λ.π. στην ίδια διαδρομή με τα MAT με τα δακρυγόνα και τα τοιαύτα.

Με τις υγείες μας.

Νώντας Σκυφτούλης

Από τον Χομεϊνί στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο

Το παρακάτω άρθρο είναι μία οφειλόμενη απάντηση στην Λαμπρινή Θωμά και το άρθρο της «Από τον Κροπότκιν στο Ιράν», το οποίο δημοσιεύθηκε στις 9/1/20 στο ThePressProject (Σύνδεσμος για το άρθρο: <https://thepressproject.gr/apo-ton-kropotkin-sto-iran/>)

του Βασίλη Γεωργάκη

Ας ξεκινήσουμε με μία παραδοχή: η εμπλοκή του εργατικού και

ευρύτερα του κινήματος για την κοινωνική χειραφέτηση με την γεωπολιτική είναι σχεδόν τόσο παλιά όσο το ίδιο το κίνημα. Από την εποχή που οι Μαρξ και Ένγκελς έβλεπαν στην Τσαρική Ρωσία τον μεγάλο εχθρό της Επανάστασης, εξαιτίας της εμπλοκής της στα γεγονότα της Ουγγαρίας το 1848-49, μέχρι τον Μπακούνιν και την χιμαιρική του ανάμειξη με το κίνημα για την ιταλική ενοποίηση που τον έφερε με πλάγιο τρόπο μέχρι και σε επαφή με τις αλυτρωτικές επιδιώξεις του Όθωνα,[1] αλλά και τους Γαριβαλδινούς εθελοντές που συμμετείχαν με ενθουσιασμό στον γελοίο Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο του 1897, σοσιαλιστές και αναρχικοί, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, έβλεπαν τα συμφέροντα της κοινωνικής επανάστασης να συμπλέκονται με την τύχη γεωπολιτικών ανταγωνισμών.

Ο πόλεμος ο οποίος άλλαξε τα δεδομένα οριστικά, ήταν ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η αναπόφευκτη αυτή σύγκρουση ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής δοκίμασε σε τέτοιο βαθμό την συνοχή του εργατικού κινήματος, που τελικά κατέληξε στην διάσπαση της πανίσχυρης Δεύτερης Διεθνούς και άνοιξε τον δρόμο για την Ρωσική Επανάσταση και την δημιουργία της Τρίτης Διεθνούς.

Και να 'μαστε σήμερα, πάνω από έναν αιώνα μετά, να βλέπουμε να ανασύρονται πολιτικά κείμενα της περιόδου, ως επιχειρήματα υποστηρικτικά για θέσεις σχετικές με την σημερινή γεωπολιτική πραγματικότητα.

Διαβάζουμε σήμερα ως επίκαιρο, το Μανιφέστο των 16 αναρχικών, με το οποίο το 1916 εξέχουσες προσωπικότητες του αναρχικού κινήματος, μεταξύ των οποίων ο Κροπότκιν, υπερθεμάτιζαν την συμμετοχή στο σφαγείο του Α' Παγκοσμίου ενάντια στον πρωσικό μιλιταρισμό. Μεταξύ άλλων, η αρθρογράφος αναφέρει πως:

Όχι μόνο για τον Κροπότκιν, αλλά και για την Αριστερά παλαιότερων εποχών πολλά από αυτά ήταν αυτονόητα, και τα σημερινά διλήμματα ακατανόητα, όπως και ο ισαποστακισμός («Μα καλά, πρέπει να είμαι σώνει και καλά με τις ΗΠΑ ή με τους Μουλάδες;»).

Εδώ είναι αναγκαίες πολλές απαντήσεις.

Το γεγονός πως για τον Κροπότκιν κάποια πράγματα ήταν ξεκάθαρα, δεν δεσμεύει, όπως δεν δέσμευσε και τότε το αναρχικό κίνημα. Ο Κροπότκιν, εκτός από μία πραγματικά σεπτή μορφή του κινήματος, υπήρξε ένας άνθρωπος της εποχής του. Ένας άνθρωπος λίγο ή πολύ δέσμιος αξιωμάτων που σήμερα είναι – η θα έπρεπε να λογίζονται ως – ξεπερασμένα. Η ιδέα πως ένα κράτος, είτε αυτό ήταν η Ρωσία είτε η Γερμανία, μπορεί να χαλιναγωγήσει την κοινωνική επανάσταση δεν άνηκε αποκλειστικά στον Κροπότκιν, αλλά χρονολογείται τουλάχιστον από την εποχή των Μαρξ και Ένγκελς. Άλλωστε ακριβώς τέτοιου τύπου επιχειρηματολογία χρησιμοποίησε ο Κάουτσκι δικαιολογώντας την γερμανική εμπλοκή στον πόλεμο, προβάλλοντας με την σειρά του την Ρωσία ως τον μεγάλο αντίπαλο του εκδημοκρατισμού και της κοινωνικής χειραφέτησης, κερδίζοντας με το σπαθί του την περιφρόνηση και το μένος του Λένιν. Πέραν τούτου ο Κροπότκιν δεν εξέφρασε σε καμία περίπτωση το σύνολο του αναρχικού κινήματος, η συντριπτική πλειοψηφία του οποίου στάθηκε επικριτικά απέναντι στο κείμενο των 16.[2]

Όσον αφορά την Αριστερά, ποιες ήταν οι εποχές όπου τέτοια διλήμματα ήταν ακατανόητα; Αν μιλάμε για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε η αρθρογράφος διαπράττει βαρύτατο σφάλμα – επειδή όμως θεωρούμε πως έχει γνώση των πραγμάτων, θα λέγαμε πως επιλέγει να μην αναφερθεί στην γενναία στάση του Λένιν και των λιγοστών συντρόφων του, οι οποίοι κόντρα στον πατριωτικό πυρετό που σάρωσε την Ευρώπη και τα Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων, ερμηνεύοντας ορθά τον πόλεμο ως μία ιμπεριαλιστική σύγκρουση που δεν είχε τίποτα να προσφέρει στην εργατική τάξη.

Δεν μπορούμε σήμερα να περιφέρουμε διακηρύξεις περασμένων εποχών, αγνοώντας τα γεγονότα που τις διέψευσαν: **οι φλόγες της Επανάστασης που σάρωσαν την Τσαρική Ρωσία άναψαν όταν κάποιοι λίγοι επαναστάτες αρνήθηκαν να πάρουν μέρος σε έναν πόλεμο που στην πραγματικότητα δεν τους αφορούσε. Ισαποστακισμός; Φαντάζομαι θεωρούνταν ως τέτοιος από τους Κάουτσκι της εποχής.**

Στα σημερινά, στα οποία τόσο χοντροκομμένα μας παραπέμπει η αρθρογράφος, η άρνηση μας να ταυτίσουμε την υπόθεση της κοινωνικής χειραφέτησης με την μοίρα ενός άθλιου, θεοκρατικού καθεστώτος δεν σημαίνει πως δεν αναγνωρίζουμε τον ρόλο γκάνγκστερ που ΗΠΑ και ΝΑΤΟ παίζουν τόσα χρόνια στην Μέση Ανατολή, στα Βαλκάνια και στην Λατινική Αμερική.

Ο αντιεξουσιαστικός χώρος στην Ελλάδα έχει αναφερθεί με συνέπεια στον καταστροφικό ρόλο ΗΠΑ, ΝΑΤΟ και ΕΕ, που με τις πολιτικές τους εξαθλιώνουν και αφανίζουν κοινωνίες ολόκληρες, με πρόσφατο παράδειγμα την Συρία. Αυτό που δεν κάνει ο αντιεξουσιαστικός χώρος είναι να υιοθετήσει την μανιχαϊστική θέαση του κόσμου που μάλλον η αρθρογράφος υιοθετεί, σύμφωνα με την οποία «κάθε εχθρός των ΗΠΑ είναι άξιος υποστήριξης». Ο Ψυχρός Πόλεμος τελείωσε, η ΕΣΣΔ κατέρρευσε, οι διεθνείς σχέσεις είναι κάπως πιο περίπλοκες από όσο μπορεί να φάνταζαν πριν 40 και 50 χρόνια.

Εν ολίγοις, δεν πρόκειται να δούμε ποτέ ως συνοδοιπόρους και συναγωνιστές μακελάρηδες σαν τον Μιλόσεβιτς, τον Καντάφι, τον Άσσαντ και τον Σουλεϊμάνι.

Οι συνοδοιπόροι μας είναι αυτοί που για εβδομάδες διαδήλωναν στους δρόμους της Τεχεράνης, η φωνή των οποίων πνίγηκε για μία ακόμη φορά εξαιτίας της τρομοκρατικής ενέργειας των ΗΠΑ. Ανθρώπων που δεν διαδήλωναν «για να βάλουν μίνι» όπως αναφέρει χυδαία η αρθρογράφος, αλλά που διαμαρτύρονταν για την ανεργία, τον πληθωρισμό και γενικώς όλα αυτά που προκαλεί ο Καπιταλισμός – ω ναι, το Ιράν δεν είναι κάποια λαϊκή δημοκρατία.

Συνοδοιπόροι μας επίσης είναι αυτοί που βγήκαν στους δρόμους στις ΗΠΑ, διατρανώνοντας την αντίθεση τους σε μία διαφανόμενη νέα πολεμική περιπέτεια στην Μέση Ανατολή. Όμοια με το Ιράν, και στις ΗΠΑ, η δολοφονία Σουλεϊμάνι, έρχεται να θέσει σε δεύτερη μοίρα τόσο τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Ντόναλντ Τραμπ, όσο και να μετατοπίσει τον πολιτικό λόγο προς

την εξωτερική πολιτική, σε μία προεκλογική περίοδο όπου το ενδιαφέρον φαινόταν να επικεντρώνεται σε κοινωνικά ζητήματα, όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η εξαθλίωση της αμερικανικής εργατικής τάξης.

Όπως το 1914, έτσι και το 2020, εμείς επιλέγουμε τον δρόμο των αγώνων, της ελευθερίας, της άμεσης δημοκρατίας και της κοινωνικής χειραφέτησης – ούτε τον δρόμο της αστικής δημοκρατίας των πολυεθνικών ούτε αυτόν των μουλάδων και των πολεμόχαρων στρατιωτικών.

Γιατί η κοινωνική χειραφέτηση δεν περνάει από κανέναν από αυτούς τους δρόμους.

[1] Βλ. Αντώνης Λιάκος, *Η Ιταλική Ενοποίηση και η Μεγάλη Ιδέα*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1985

[2] Συλλογικό, *Οι Αναρχικοί στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο*, Ανατρεπτικές Εκδόσεις, 2018

Ο Γοργοπόταμος και το φανταστικό της «Ενιαίας και Εθνικής» Αντίστασης

του Βασίλη Γεωργάκη

Λίγες μέρες πριν, στις 24 Νοέμβρη, έλαβε χώρα η εκδήλωση για την επέτειο της ανατίναξης του Γοργοποτάμου στις 25 Νοεμβρίου 1942. Ανάμεσα σε όλους τους άλλους, στην εκδήλωση παραβρέθηκαν και μπόλικά στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, με τον υπουργό Χρήστο Σταϊκούρα να μεταφέρει την «τιμή και αναγνώριση της

κυβέρνησης και του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη». Ο Σταϊκούρας, ένας εκπρόσωπος της παράταξης του Σαμαρά, του Γεωργιάδη, του Βορίδη καθώς και του νεόκοπου ακροδεξιού Μπογδάνου, κατά τον οποίο πρέπει επιτέλους να ξεπεράσουμε τα ταμπού μας και να στείλουμε τους πρόσφυγες σε ξερονήσια. Όλοι αυτοί μπορούν να γυροφέρνουν σε τέτοιου τύπου εκδηλώσεις χωρίς να φαίνεται σε κανέναν παράταιρο, αν μη τι άλλο. Αυτό, φυσικά, κάθε άλλο παρά δεδομένο ήταν πριν, όχι και τόσα πολλά, χρόνια.

Η κρατική παρουσία σε μία εκδήλωση τιμής για το αντιστασιακό κίνημα όχι μόνο δεν ήταν δεδομένη, αλλά πριν το 1974 θα ήταν ανήκουστη. Η μόνη αξιοσημείωτη εξαίρεση ήταν αυτή του Γοργοποτάμου για μια σειρά από λόγους. Η ανατίναξη της γέφυρας ήταν μία επιχείρηση η οποία πραγματοποιήθηκε με την συνεργασία ανταρτών τόσο του ΕΛΑΣ όσο και του ΕΔΕΣ, σε μία εποχή όπου η σκληρή σύγκρουση ανάμεσα στις δύο οργανώσεις δεν είχε ακόμη διαφανεί. Υπό αυτό το πρίσμα, η επιχείρηση αυτή θα μπορούσε άνετα να προβληθεί ως μία ακόμη απόδειξη των ικανοτήτων που μπορούσε να επιδείξει ο ελληνικός λαός, όταν επικρατούσε η περίφημη «εθνική ομοψυχία», σχήμα που μετατράπηκε σε κυρίαρχη αφήγηση όσον αφορά τον ελληνο-ιταλικό πόλεμο του 1940-41. Άλλωστε η ανατίναξη της γέφυρας αποτέλεσε και βασικό σημείο στην επιχειρηματολογία του Ναπολέοντος Ζέρβα, στην προσπάθειά του να αναγνωριστεί επίσημα η «Εθνική Αντίσταση» κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου, όπως και έγινε τελικά τον Απρίλιο του 1949, με την εξαίρεση φυσικά του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, του σημαντικότερου -γενικά- κοινωνικού κινήματος που εμφανίστηκε στην ιστορία του ελληνικού κράτους.

Στα χρόνια της μετεμφυλιακής εθnikοφροσύνης που ακολούθησαν, η Αντίσταση της περιόδου 1941-44 και το αίτημα για την αναγνώρισή της από το κράτος έγιναν βασικό αίτημα της ΕΔΑ και του κόσμου της Αριστεράς ευρύτερα, με τον Εμφύλιο να παραμερίζεται. [1] Στην ίδια κατεύθυνση, αν και με τελείως διαφορετικές αφετηρίες και στοχεύσεις, άρχισε να κινείται κι ένα σημαντικό τμήμα του χώρου του Κέντρου, ιδιαίτερα μετά τις εκλογές της «Βίας και Νοθείας» του 1961. Η Ένωση Κέντρου

αρχίζει να προβάλλει στον δημόσιο λόγο το δίπολο Δεξιά/Αντιδεξιά και σε αυτή την προσπάθεια, η περίοδος της Κατοχής εμφανίζεται στην ρητορική της, με έκδηλη την πρόθεση να απενοχοποιηθεί η ΕΑΜική αντίσταση· αυτό δεν σήμαινε φυσικά πως είχε απεμπολήσει τον αντικομμουνιστικό χαρακτήρα, όπως είχε διαμορφωθεί από τον Γεώργιο Παπανδρέου. [2]

Στα πλαίσια αυτής της στροφής, στις 29 Νοεμβρίου του 1964 η κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου αποφάσισε να διοργανώσει επίσημη τελετή για να τιμήσει την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που κυβέρνηση προέβαινε σε τέτοια ενέργεια – έως τότε στην τελετή παρίσταντο άνθρωποι της Αντίστασης χωρίς κάποια κυβερνητική παρουσία. Η απόφαση αυτή της κυβέρνησης έδωσε στον εορτασμό χαρακτήρα αναγνώρισης της Αντίστασης, με αποτέλεσμα την συρροή χιλιάδων ανθρώπων στον χώρο, οι οποίοι μετακινήθηκαν οργανωμένα κυρίως από την Αθήνα.

Η δυσκολία πρόσβασης, η άρνηση των αρχών να επιτρέψουν την κατάθεση στεφάνων από τις αντιστασιακές οργανώσεις και κυρίως η παρουσία χωροφυλάκων και γνωστών διωκτών των αριστερών, όπως ο «κομμουνιστοφάγος» βουλευτής Καλαντζής, προκάλεσαν φοβερή ένταση.

Ο εορτασμός μετατράπηκε σε τραγωδία, όταν μία νάρκη εξερράγη σκορπίζοντας τον θάνατο: ο απολογισμός ήταν 13 νεκροί (ανάμεσα τους κι ένα δωδεκάχρονο κορίτσι) και πάνω από 45 τραυματίες. Το πώς βρέθηκε εκεί η νάρκη παραμένει ασαφές· η επίσημη εκδοχή έκανε λόγο για ξεχασμένη νάρκη από την εποχή του Εμφυλίου, ενώ από την πλευρά της ΕΔΑ γινόταν λόγος για πρόσφατη τοποθέτηση της νάρκης ώστε να προκληθεί μακελειό. Οι θυελλώδεις συζητήσεις που ακολούθησαν στο Κοινοβούλιο αποκάλυψαν και τα όρια της φιλελευθεροποίησης του μετεμφυλιακού καθεστώτος. Ο Γ. Παπανδρέου κατηγόρησε την ΕΔΑ για τον συνωστισμό, ενώ δεν έχασε την ευκαιρία να εξαπολύσει μύδρους κατά του ΕΑΜ. Την ίδια στιγμή η ΕΡΕ, από την πλευρά της, κατηγόρησε την

Πρωτοσέλιδο από το 1964 που αναφέρεται σε αμερικανική εμπλοκή στον Γοργοπόταμο. Έως σήμερα παραμένει ασαφής η προέλευση της νάρκης που σκόρπισε τον θάνατο.

εξουσία και το επόμενο έτος ψηφίστηκε η αναγνώριση της

«Εθνικής Αντίστασης», με την προσθήκη του ΕΑΜ και των υπόλοιπων οργανώσεων αυτού (ΕΛΑΣ, ΕΛΑΝ, ΕΠΟΝ κλπ). Ευφυώς, το ΠΑΣΟΚ επέλεξε ως μέρα μνήμης της «Εθνικής Αντίστασης» την 25^η Νοεμβρίου, επέτειο της ανατίναξης της γέφυρας του Γοργοποτάμου. Όπως προαναφέραμε, η συγκεκριμένη επιχείρηση πληρούσε όλα τα κριτήρια για να ταιριάζει στο χλιαρό αφήγημα που ετοίμαζε το ΠΑΣΟΚ, στο οποίο θα προβάλλονταν κατά κύριο λόγο ο εθνικός και αντιφασιστικός χαρακτήρας της Αντίστασης και σε καμία περίπτωση τα κοινωνικά και ταξικά χαρακτηριστικά του ΕΑΜικού κινήματος.

Λίγα χρόνια μετά, το νέα αφήγημα που χτίζεται σταδιακά -και αναλόγως με τις πολιτικές περιστάσεις- μετουσιώθηκε στον εορτασμό της επετείου του 1986. Εν μέσω ραγδαίας πόλωσης, με την ανάληψη της ηγεσίας της Νέας Δημοκρατίας από τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, με εμπρηστικά συνθήματα, όπως το «Σήμερα πεθαίνει ο σκύλος των Ες – Ες», και τα πρωτοσέλιδα της «Αυριανής» να κυριαρχούν στον δημόσιο λόγο, ο Ανδρέας Παπανδρέου μεταβαίνει αυτοπροσώπως στον Γοργοπόταμο, για να μιλήσει σε μία λαοθάλασσα που ανεμίζει πλαστικές ελληνικές σημαίες, ενώ παντού το σύνθημα «Ζήτω η Ενιαία Εθνική Αντίσταση» κυριαρχεί. Έχοντας καταφέρει να προσελκύσει στο ΠΑΣΟΚ βετεράνους της Αντίστασης όπως ο Μάρκος Βαφειάδης αλλά και αμφιλεγόμενες φιγούρες όπως ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος (του οποίου η συμμετοχή στην Αντίσταση και τον ΕΛΑΣ παραμένει σε μεγάλο βαθμό μυστήριο), ο Αν. Παπανδρέου καταφέρνει να αξιοποιήσει την Αντίσταση και να την μετατρέψει σε ένα νερόβραστο αφήγημα, πλήρως ενσωματωμένο στον λαϊκίστικο, τριτοκοσμικό σοσιαλισμό που λάνσαρε ακόμα εκείνη την εποχή.

Η Αντίσταση, η απόληξη του κοινωνικού μετασχηματισμού και των αγώνων που τον συνόδευαν, αγώνων που είχαν εμφανιστεί και ενταθεί ήδη κατά τον Μεσοπόλεμο, μετατράπηκε σε μία σούπα εθνικοπατριωτικού αγώνα με μία δόση αιτημάτων για εκδημοκρατισμό της πολιτικής ζωής.

Το αφήγημα αυτό αποδείχτηκε εξαιρετικά ανθεκτικό στο χρόνο και

απέδωσε καρπούς και στον χώρο της βιβλιογραφικής παραγωγής, με τον «Αρχηγό των Ατάκτων» του Χαριτόπουλου να καταλαμβάνει περίοπτη θέση, σε μία προσπάθεια να αποσυνδεθεί μερικώς –αν όχι πλήρως– το ΕΑΜ από το Κομμουνιστικό Κόμμα και το πρόγραμμά του.

Η περίπτωση του Γοργοπόταμου είναι ενδεικτική και χαρακτηριστική όλων αυτών των τελετών που επιχειρούν να μεταφράσουν και να πραγματώσουν στον δημόσιο χώρο ένα συγκεκριμένο αφήγημα: συνήθως το μόνο που καταφέρνουν είναι να εξυπηρετήσουν την υπάρχουσα κατάσταση, μεταφράζοντας γεγονότα του παρελθόντος σε αφηγήσεις βολικές για το υπάρχον status quo, όπως και είναι το αφήγημα της “Εθνικής” Αντίστασης. Γιατί είναι αδύνατον να μεταφράσεις σε μία δημόσια τελετή το εύρος του μετασχηματισμού που βίωσε η ελληνική κοινωνία στα πλαίσια του αντιστασιακού κινήματος. Η εμμονή –δικαιολογημένη σε μεγάλο βαθμό– της Αριστεράς να κερδίσει χώρο στη δημόσια σφαίρα μέσω της αναγνώρισης της Αντίστασης και η πολιτική επένδυση σε τέτοιες επετείους, τελικά λειτούργησε υπέρ του αστικοδημοκρατικού καθεστώτος, το οποίο μπόρεσε να εντάξει στο κρατικό αφήγημα και την έννοια της «Ενιαίας Εθνικής Αντίστασης», με όλες τις δυσκολίες και αντιφάσεις που αυτή η διαδικασία εμπεριείχε. Μέχρι φυσικά να ξεπεράσουμε τα ταμπού μας, όπως δηλώνει και ο Κωνσταντίνος Μπογδάνος, και αγκαλιάσουμε και πάλι το παλιό καλό αφήγημα της Εθνικοφροσύνης – ενδεχόμενο όχι και τόσο απίθανο.

Παραπομπές

1. “Εισαγωγή” στο Ρίκη Βαν Μπουσχότεν, Τασούλα Βερβενιώτη, Ευτυχία Βουτηρά, Βασίλης Δαλκαβούκης, Κωνσταντίνα Μπάδα, (επίμ.), *Μνήμες και λήθη του ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου*, Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 19
2. Ελένη Πασχαλούδη, “Η χρήση του παρελθόντος στον πολιτικό λόγο: τα γεγονότα της δεκαετίας του 1940 στον πολιτικό λόγο των κομμάτων του Κέντρου (1950-1964), στο Ρίκη Βαν Μπουσχότεν, Τασούλα Βερβενιώτη, Ευτυχία Βουτηρά, Βασίλης Δαλκαβούκης, Κωνσταντίνα Μπάδα, (επίμ.), *Μνήμες και λήθη*

του ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου, Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008, σ.σ. 287-290

3. Αναλυτική περιγραφή για τα γεγονότα της 29ης Νοεμβρίου αλλά και τα επακόλουθα βλ. Σπύρου Λιναρδάτου, *Από τον Εμφύλιο στη Χούντα*, Τόμος Ε', Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, σ.σ. 112-120. Σημαντική είναι και η μαρτυρία του Μιχάλη Παπακωνσταντίνου, υφυπουργού Εθνικής Άμυνας και εκπροσώπου της κυβέρνησης στον Γοργοπόταμο εκείνη την ημέρα. Ο Παπακωνσταντίνου είναι χαρακτηριστική περίπτωση ανθρώπου του Γ. Παπανδρέου, ο οποίος διατηρούσε πάρα πολλές επιφυλάξεις έναντι των προθέσεων της ΕΔΑ, ενώ καταφέρεται με έντονο τρόπο εναντίον του πλήθους που είχε συγκεντρωθεί στον Γοργοπόταμο, Μιχάλης Παπακωνσταντίνου, *Η Ταραγμένη Εξαετία (1961-1967)*, Τόμος 1, Εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 1997, σ.σ. 235-241
4. Λαμπρινή Ρόρη, "Από το "δοσίλογο" Μητσοτάκη στην "νέα Βάρκιζα του '89": η μνήμη της δεκαετίας του '40 στον πολιτικό λόγο του ΠΑΣΟΚ,
5. στο Ρίκη Βαν Μπουσχότεν, Τασούλα Βερβενιώτη, Ευτυχία Βουτηρά, Βασίλης Δαλκαβούκης, Κωνσταντίνα Μπάδα, (επίμ.), *Μνήμες και λήθη του ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου*, Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008, σ.σ. 296-297

Ο Άνθρωπος που θα γινόταν Αναρχικός

Νώντας Σκυφτούλης

Αν κάνει κάποιος σήμερα τον κόπο να μελετήσει το σύνολο των αναρχικών εντύπων, άρθρων, απόψεων, προκηρύξεων, ανακοινώσεων ακόμα και θέσεων, θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει ούτε μια σταγόνα αντιεξουσιαστικής κριτικής ή αντίστοιχου νοήματος

απέναντι στην υπάρχουσα ετερόνομη πραγματικότητα. Αυτό είναι τόσο καθολικό στον χώρο των αναρχικών ανακοινώσεων-θέσεων-μανιφέστων που μας επιτρέπει άνετα να πούμε ότι ο αναρχικός δεν είναι αντιεξουσιαστής ή σπανίως συμβαίνει να είναι.

Στον συγκεκριμένο χώρο, το **ΟΝΟΜΑ** αλλά και το σύμβολο **ΑΛΦΑΔΙ** δεν παίζουν απλά έναν σημαντικό αλλά τον απόλυτο ρόλο, ενώ θεωρείται (και εμείς το θεωρούσαμε, βάλαμε βαθιά το χεράκι μας σε αυτό) ότι αρκούν αυτά τα δύο για να χαρακτηριστούν και οι κάθε φορά απόψεις που φαίνονται ως αναρχικές και αντιεξουσιαστικές. Αν προσθέσουμε σε αυτό και το εγγενές του αθεωρισμού, θα καταλάβουμε το γιατί ένα ολόκληρο «υποκείμενο» που ακολουθεί, μετακινείται συνεχώς με ιλιγγιώδη ταχύτητα δεξιά και αριστερά, αφήνοντας στις αναρχικές συλλογικότητες τον βράχο του Σίσυφου στην ανηφόρα, που μερικοί κουβαλούν μάλλον αδιαμαρτύρητα.

Δεν είναι ότι δεν θέλουν να ανακεφαλαιώσουν πολιτικά, ειδάλλως δεν θα έβγαζαν ανακοινώσεις και έντυπα δημόσιου χαρακτήρα. Είναι ότι ετεροκαθορίζονται προκειμένου να διαχειρίζονται το εκάστοτε «υποκείμενο» που παράγεται από την κοινωνία. Το με ποια ιδεολογία, με ποια θεωρία και με ποια αφαίρεση θα γίνει αυτή η διαχείριση είναι κάτι που εξαρτάται από τις εκάστοτε αντιλήψεις που παράγονται σαν αποσυμπιεστής από το ασφυκτικό περιβάλλον των σχέσεων κυριαρχίας.

Και ενώ ο αναρχικός, σαν πολιτικός ανθρωπολογικός τύπος, διακρίνεται και διαφέρει για το σύνολο της παρουσίας του και την απεριόριστη δυνατότητά του, ευνουχίζει ο ίδιος την προοπτική με ιδεολογικές κατασκευές τριετίας ή δεκαετίας μερικές φορές, οι οποίες καμιά σχέση δεν έχουν με την αναρχική ή αντιεξουσιαστική πολιτική κριτική. Για να είμαι ειλικρινής δεν πιστεύω ότι η Αναρχία κινδυνεύει να μετατραπεί σε εξουσιαστική πολιτική δύναμη, αλλά από αφυδάτωση και έλλειψη κοινωνικού οξυγόνου κινδυνεύει σίγουρα.

Διότι έχουν περάσει αρκετά χρόνια για να βγάλει κάποιος συμπεράσματα.

Τελικά πέρα από την ταυτότητα και το όνομα, που όλο και λιγότερους γοητεύει, υπάρχει και κάτι άλλο να πούμε;

Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Διότι επί σαράντα χρόνια αυτό το κίνημα αντίστασης είναι μέσα στον δικαιοματισμό, στην αιτηματοκρατία και στη μερικότητα, όπως θα λέγαμε στη δεκαετία του '80 -και καλώς έπραττε προκειμένου να είναι στο προσκήνιο- αλλά το συνολικό πρόταγμα το λησμονούσε ή το μιμούνταν από αλλού. Ένα επιτυχές πράττειν, δηλαδή, χωρίς όμως αυτοκαθορισμό και ανεξάρτητο στοχασμό ή αυτοστοχασμό. Έτσι, για το συνολικότερο πρόταγμα εξόδου -είχε πλήρη γνώση αυτής της ατέλειας- κατέφευγε ή σε πρόσκαιρες ιδεολογικές κατασκευές ή δανειζόταν αφαιρέσεις ακόμα και «εχθρικές» προκειμένου να συμπληρώσει το όλον πρόταγμα της αντιεξουσιαστικής εξόδου από τον κρατισμό, το οποίο εξαντλούνταν στο αλφάδι και στο όνομα.

Η μεγαλύτερη όμως φενάκη είναι ότι **ενίσχυε ή υπέθαλπε ένα τεράστιο κίνημα ταυτοτικών**, οι οποίοι παρήγαγαν πλήθος αυτο-περιφράξεων διαφύλαξης της φευγαλέας ταυτότητας, πράγμα το οποίο συμβαίνει με μεγαλύτερη ένταση και σήμερα μέσα στον ωκεανό του δικαιοματισμού, όπου και βρίσκεται χωρίς να βλέπει στεριά. Συνακόλουθα και τα α-νόητα διλήμματα οργάνωση ή κίνημα, πολιτικό ή κοινωνικό, αξιακό ή πολιτικό, προκειμένου να μην φύγουμε από τη μερικότητα και τη μη-δέσμευση. Διλήμματα που απαιτούν δέσμευση σε μια κοινωνία που έχουν σπάσει οι κοινωνικοί δεσμοί. Διλήμματα με άλλα λόγια του μεσοπολέμου.

Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να λάβουμε ασφαλώς υπόψιν και τον εμμονικό παροντισμό, που δημιουργεί μια τουριστική σχέση με το παρελθόν και ένα τείχος με το μέλλον, όπως θα έλεγε και ο Κορνήλιος, και είναι μια κατάσταση που ισχύει για όλους. Και ο δανεισμός αφαιρέσεων του παρελθόντος είναι τουριστικός, παρά λειτουργικός.

Το να έχεις τις αφαιρέσεις και τις «στοχαστικές» απόψεις που έχει το Μαξίμου (ο Σύριζα) ή ο Περισσός δεν σε καθιστά αναρχικό ή αντιεξουσιαστή όσες πορείες κι αν κάνεις, όσες «βόμβες» κι αν ρίξεις, όσα γιγανταιωρήματα ή μπάντζι τζάμπινγκ

κι αν πραγματοποιήσεις. Με συνέπεια να διολισθαίνεις εύκολα σε αντιιμπεριαλιστικές φενάκες, υπερασπιζόμενος ακόμη και δικτατορικά κράτη που πλήττονται από τον ιμπεριαλισμό. Με αποτέλεσμα οι διαφοροποιήσεις από την κρατική Αριστερά να μην είναι σαφείς και να εξαντλούνται σε έναν ανούσιο παραγγελτικό λόγο που μοιάζει με τον λόγο των πρώην οπαδών που διαψεύστηκαν.

Αλλά ας μιλήσουμε για την ουσία και όχι για τις συνέπειες. Και η ουσία είναι ο πυρήνας των ιδεολογικών κατασκευών όπως παράγονται από τις αναρχικές συλλογικότητες.

Με δύο παραδείγματα που γίνονται μπροστά στα μάτια μας:

Το ένα είναι οι ιδεολογίες κυριαρχίας στις αναρχικές ομάδες και η υιοθέτηση μιας κρατικής ιδεολογίας.

Ο ιστορικός υλισμός αποτελεί μία από τις αφαιρέσεις του Μαρξισμού-Λενινισμού, ο οποίος καλώς κακώς έγινε κρατική ιδεολογία με έδαφος ελαφρώς λιγότερο από το μισό του πλανήτη και αντίστοιχο πληθυσμό, ενώ εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη κρατική ιδεολογία σε λίγα γνωστά κράτη στις μέρες μας. Σε όλα τα κράτη που επιβλήθηκε, ο χαρακτήρας της εξουσιαστικής αυτής ιδεολογίας ήταν λίγο πολύ ο ίδιος για να επιβεβαιωθεί η συνέπεια λόγων-έργων. Μα και πριν ακόμα εφαρμοστεί ο Μιχαήλ Μπακούνιν τον προανήγγειλε μιλώντας για κόκκινο δεσποτισμό, κάνοντας κριτική στο μαρξιστικό δόγμα.

Τη θεωρία της ταξικής πάλης, αυτή την κοινοτοπία, πήρε ο Μαρξ και αντιγράφοντας τη φιλοσοφία της ιστορίας του Χέγκελ συγκρότησε ένα πρόταγμα, το οποίο έφτασε σε υψηλά επίπεδα αποδοχής με τον καταλυτικό φυσικά ρόλο του Λένιν και του Στάλιν. Την ταξική πάλη ασφαλώς δεν την ανακάλυψε ο Μαρξ, σαν πολιτική και ιδεολογική μορφή, αλλά ήταν ήδη κοινός τόπος στο εργατικό κίνημα από την πρώτη κιόλας βιομηχανική επανάσταση, την οποία ανέδειξε και τις έδωσε τεράστια υλική ενσάρκωση η οργάνωση των βιομηχανικών εργατών αλλά και η πολύμορφη δράση τους ενάντια στο κεφάλαιο, την τεχνολογία του και την εξουσία.

Διότι το κράτος είναι αυτό που διασφαλίζει τη δυνατότητα της εκμετάλλευσης και η συντριβή του είναι αυτό που διασφαλίζει την απελευθέρωση, όχι το «εργατικό» κράτος και ο ιστορικός υλισμός.

Οι περισσότερες αναρχικές ομάδες έχουν υιοθετήσει τον ιστορικό υλισμό «αδιαμαρτύρητα», παρά τις αιωνόβιες αλλαγές που έγιναν σε αυτόν, προκειμένου να έχουν έναν λόγο ταξικό!!! Μιλούν συχνά πυκνά για «αστικό» κράτος λες και το «εργατικό» κράτος της Ουγγαρίας του '56 ή της Πολωνίας του Γιαρουζέλσκι δεν ήταν ταξικά.

Μιλούν για την ταξική πάλη και τον ταξικό ανταγωνισμό με όρους του μαρξιστικού υλισμού και όχι με όρους αμεσότητας-αγνότητας, που και οι δύο αυτές έννοιες παράγονται από μια συγκεκριμένη κρατική καπιταλιστική τάξη πραγμάτων. Γιατί λοιπόν το υιοθετούν σαν αναρχικό αυτό το υπόδειγμα; Για να παρεμβαίνουν στους εργάτες; Μήπως τους διευκολύνει σε καμιά ευρύτερη παρέμβαση; Μήπως από φιλεργατισμό ή εργατισμό; Για αναζήτηση ταυτότητας ή ενδεχομενικότητας; Γιατί η χώρα είναι μικροαστική και το «ταξικό» απενοχοποιεί; Από λόγους πολιτικής ανεπάρκειας; Μήπως να αποφύγουν τον μεταμοντερνισμό με έναν λαϊκίστικο μεταμοντερνισμό;

Τι να πω!

Όπως και να'χουν τα πράγματα την ανάγκη να καλυφθεί το κενό της θεωρίας του «ιστορικού υλισμού» την έχει αναλάβει ιστορικά και βιολογικά το ΚΚΕ, ο Σύριζα και όλες οι ομάδες της άκρας Αριστεράς. Κάθε μέρα από την τηλεόραση οι δύο πρώτοι προπαγανδίζουν συνέχεια αυτό που κοπιαστικά γράφεται σε αναρχικές φυλλάδες ή ανακοινώσεις. Ασφαλώς και υπάρχουν αντιεξουσιαστικές προτάσεις αυτονομίας, αυτοδιαχείρισης, κατάργησης της μισθωτής εργασίας, δημόσιας και αντικρατικής, πάνω στην εργασία και την απελευθέρωσή της αλλά δεν είναι επί του παρόντος άρθρου.

Αυτή η υιοθέτηση, λοιπόν, μιας κρατικής ιδεολογίας από

αναρχικούς του 2018 δεν τους μετατρέπει σε αντιεξουσιαστές σίγουρα, παρά ανοίγει τις θύρες και τα παράθυρα εξόδου, κατά την ενηλικίωση, σε ένα αυθόρμητο και αξιοζήλευτο υποκείμενο που ακολουθεί τις γενικότερες ιδέες μας και κατευθύνσεις.

Το δεύτερο είναι από το φάσμα των ταυτοτικών. ANTIMME-ANTIEMΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΟ.

Το DIY υπήρξε ένα κίνημα άρνησης των εμπορευματικών σχέσεων, καταγγελίας του εμπορεύματος αλλά και των συνακόλουθων αλλοτριωτικών μηχανισμών επιβολής του. Σαφώς αντικαπιταλιστικό κίνημα και μάλιστα ήρθε σε μια εποχή όπου αναδυόταν ο υπερκαταναλωτισμός διαμέσου της ανανέωσης του εμπορεύματος αλλά και μιας γενικευμένης «επίθεσης» διαμέσου του θεάματος.

Αν θέλουμε να το προχωρήσουμε λίγο ακόμα, μπορούμε να πούμε ότι ήδη από τα τέλη του '50 οι καταστασιακοί, μέσα από έναν «ραφιναρισμένο» μαρξισμό και λενινισμό θα προσέθετα εγώ, αναδεικνύουν το θέαμα και το εμπόρευμα ως κυρίαρχα σημεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, καθώς διαφαίνονταν η κατακόρυφη άνοδος και καθολικοποίηση των εμπορευματικών σχέσεων.

Μέρος λοιπόν της αντικουλτούρας, το DIY ενέπνευσε σε πολλά επίπεδα, και όχι μόνο στο μουσικό, την αυτοοργάνωση, τη δημιουργία και ένα *modus vivendi* αντικαπιταλιστικό. Οι θεωρίες της αξίας ανακαινίστηκαν και γενικώς εμπλουτίστηκε η αντικαπιταλιστική κριτική σε μια περίοδο που είχε κάνει την εμφάνισή του ο **νέος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός** που έφερε και τον ΜΑΗ του '68 αλλά προχώρησε και ακόμη παραπέρα.

Το DIY είναι Αναρχικό ή Κομμουνιστικό; Όσο μπορεί να είναι και το κίνημα της αποανάπτυξης, το ριζοσπαστικό κίνημα για την προστασία των ζώων και άλλα αντιστασιακά αντικαπιταλιστικά κινήματα. Δηλαδή και μπορεί να είναι και μπορεί να μην είναι, αν συνδυαστεί ή ενσωματωθεί σε γενικότερα προτάγματα. Το παίρνουν, λοιπόν, οι Έλληνες Αναρχικοί με τη γνωστή βουλιμία, σαν το ένα και μοναδικό νοηματικό πρόταγμα, και το εγκαθιστούν στην κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας όλων των

αναρχικών αξιών. Δίνουν μάλιστα τέτοια έκταση που η παράβασή του ή η αδυναμία εφαρμογής του DIY, να ακυρώνει το αναρχικό πρόταγμα καθαυτό. Αρκούσε δηλαδή να είσαι και να πράττεις αντιεμπορευματικά, χωρίς καμιά άλλη παρέμβαση ή αναζήτηση στο πολιτικό, στη θεωρία, στον στοχασμό, πράγματα που δανείζονται από αλλού.

Αυτή η μερικότητα ανάχθηκε σε όλον και αντί το DIY να γίνει αναρχικό, «έγινε» η αναρχία DIY. Αυτά όμως δεν είναι εργαλεία πολιτικής παρέμβασης αλλά εργαλειοποίηση της αυτοαναφορικότητας.

Μόνο αυτό: Πρωταρχική συλλογιστική. Εξουσία και Αντιεξουσία

Ο Χομπς, αυτός ο σύγχρονος θεμελιωτής της πολιτικής φιλοσοφίας αλλά και του νεωτερικού Κράτους, θεωρεί τον Ηγεμόνα και την Εξουσία ως τους μοναδικούς εκφραστές της Πολιτικής Κοινότητας, στην οποία μεταβαίνει η κοινωνία αφήνοντας πίσω της τη φυσική κατάσταση, δηλαδή τον πόλεμο όλων εναντίον όλων. Συνεπώς, μας καλεί να παραδώσουμε όλα τα δικαιώματά μας στον Ηγεμόνα προκειμένου να τα διαχειριστεί όπως αυτός νομίζει καλύτερα για το καλό, την πρόοδο, αλλά κυρίως την ασφάλεια του συνόλου της κοινωνίας και των ατόμων.

Διευκρινίζει: «Τα τρία είδη πολιτικής κοινότητας», αναφέρεται στη μοναρχία, τυραννία, δημοκρατία, «δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά ως προς την ικανότητα ή καταλληλότητά τους να παρέχουν ειρήνη και ασφάλεια στον λαό, κατά τον σκοπό της θέσμισής τους», άσχετα αν ο ίδιος προτιμούσε τη μοναρχία και άσχετα, φυσικά, αν τα ακρότατα όρια της λογικής του κατέληξαν στο Άουσβιτς.

Ας τον αντιγράψουμε: «Το δημοκρατικό κράτος, το εργατικό κράτος, το πράσινο κράτος, το φασιστικό κράτος δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά είτε ως προς τον τρόπο άσκησης είτε ως προς την ικανότητά τους να διαχειρίζονται την εξουσία».

Και επειδή είναι ίδια ως προς την εξουσία γι' αυτό και συμμετέχουν στην κυρίαρχη θέσμιση των θεσμών της δημοκρατίας

που είναι το κοινοβούλιο. Είναι ενταγμένα σε μια οριζόντια διάσταση που φτάνει από την Αριστερά στη Δεξιά.

Πάνω σε αυτήν ακριβώς τη λογική του Χόμπς είναι αντίποδας η αντιεξουσιαστική κριτική, η οποία θεωρεί την κατάσταση εξουσίας και κράτους φυσική κατάσταση και βαρβαρότητα και προτείνει την αυτοθέσμιση, το αυτεξούσιο, την αυτονομία.

Αυτός είναι ο λόγος που ο Αντιεξουσιαστής δεν ανήκει στην οριζόντια διάσταση (Δεξιάς-Αριστεράς) αλλά στην κάθετη εξουσίας-αντιεξουσίας (πάνω-κάτω). Για τον Αναρχικό δεν ξέρω, έχει μπερδέψει πολύ κόσμο, αλλά ας αρχίσει από τον Λεβιάθαν και ο ιστορικός υλισμός θα του φανεί ιδεολογικό προπέτασμα αν θέλει να γίνει αντιεξουσιαστής, διότι και ο Σων Κόνερι ήταν **ο άνθρωπος που θα γινόταν Βασιλιάς** αλλά δεν είχε το κατάλληλο αίμα και κατακρημνίστηκε. Μια ταινία με τον αγαπημένο Μάικλ Κέιν που βλέπεται με βαρύ Χειμώνα ή σε θερινό καλύτερα. Να τη δείτε.

Η Γεωιδεολογία των Καταφρονεμένων

Του Νώντα Σκυφτούλη

...Και το νήμα του νέου χωρισμού

Αναλαμβάνοντας τη διαχείριση του ελληνικού καπιταλισμού, ο Σύριζα άφησε στη χωρικότητα του πεδίου της Αριστεράς ό,τι ήδη προϋπήρχε αλλά και ένα εξίσου γνωστό μικρό πολιτικό υποκείμενο που απέβαλε από τα σπλάχνα της κυβερνησιμότητας του.

Το κενό στον χώρο της ιδεολογίας της Αριστεράς, που η απόδραση του Σύριζα θα άφηνε, ήταν όχι μόνο υπερπλήρες αλλά ξεχείλιζε

από την πολυδιατυπωμένη και θεσμισμένη αφηγηματική πληθώρα.

Η πανσημία που χαρακτηρίζει τη μεθοδολογία του συγκεκριμένου χώρου δεν κατόρθωσε να αρθρώσει ούτε μία νέα σημασιολογική κριτική σε ένα πρωτόγνωρο συμβάν που ήταν η ανάληψη της κυβέρνησης από την Αριστερά και η κατάληψη των υπουργικών θώκων από πρώην και νυν συντρόφους. Η νέα, πλέον, αριστερή ανάλυση και αντίληψη απέναντι στο κράτος, στον καπιταλισμό, στην κυρίαρχη θέσμιση, είναι τελικά η πολιτική άποψη του Σύριζα, ο οποίος μπορεί να νομιμοποιείται κοινωνικά αλλά και να αυτοαναιρείται ρητά. Αντιθέτως, η άλλη εναπομείνασα αριστερή αφηγηματική πληθώρα δεν είναι νέα αλλά παραδοσιακή, της οποίας η διαρκής επανάληψη την οδηγεί και αυτήν στην αυτοαναίρεση των θεσφάτων τα οποία χρησιμοποιεί ως αφετηρία.

Μέσα από αυτή την πληθώρα των κριτικών του αριστερού χώρου, αποκαλύπτεται διαμέσου του λόγου, όχι η πολλαπλότητα και η πολυμορφία, αλλά η μονοσήμαντη αφαίρεση που καθόρισε και καθορίζει την ελληνική Αριστερά. Είναι αυτή η αφαίρεση που πληρώνει τα κενά και τα κάνει να ξεχειλίζουν. Είναι το ιστορικό φαντασιακό του χώρου της Αριστεράς, στο οποίο κανένα νέο στοχαστικό δεν προστέθηκε τα τελευταία 50 χρόνια. Παρήχθησαν μόνο κάποιες σημασιολογικές αναδιαρθρώσεις, αναγκαστικά για λόγους συγχρονισμού με τον ευρύτερο αισθητό κόσμο. Αυτές τις αναδιαρθρώσεις ενσωμάτωσε ο Σύριζα για να επιφέρει το τελικό πλήγμα σε ό,τι νέο για το χωρικό πεδίο της Αριστεράς.

Στο εγγενές έλλειμμα της ιδεολογίας της ελληνικής Αριστεράς οφείλεται τόσο η αδυναμία ανάδυσης ενός νέου πολιτικού λόγου έπειτα από μια κρίση, μια διάσπαση, μια ήττα, μια νίκη, όσο και η κοινότοπη επαναληψιμότητα κριτικής άποψης για τα όποια πολιτικά συμβάντα. Αυτή η μανιέρα έρχεται πληθωριστικά να καλύψει το κενό που δημιουργείται και τελικά το αφήνει ουσιαστικά περισσότερο κενό, διότι με κοινοτοπίες και κενολογίες δεν γεμίζει ούτε πληρούται κανένα κενό.

Τι ήταν και τι είναι η ελληνική Αριστερά

Η ελληνική Αριστερά στο σύνολό της δεν υπήρξε κομμουνιστική. Ο Κομμουνισμός για το σύνολο του χώρου της ιδεολογίας της Αριστεράς ήταν μια μελλοντολογική, πολύ μακρινή αφαίρεση, η οποία εκτοπιζόταν από ένα δαιδαλώδες σύστημα μεταβατικών αφαιρέσεων και οι οποίες απορροφούσαν όλη τη φαιά ουσία του αριστερού αφηγήματος. Ο κομμουνισμός αποτελεί ένα τόσο μεγάλο πρόσχημα, που αφήνεται να αναδυθεί μέσα από την παρακμή της κατώτερης του αφαίρεσης – τον Σοσιαλισμό. Για αυτόν τον συλλογισμό είναι αλήθεια πως δεν φταίνει οι Έλληνες Αριστεροί αλλά είναι σίγουρο ότι είναι οι μόνοι στην Ευρώπη που ήθελαν να τον ακούσουν και να πλειοδοτήσουν σε αυτόν. Φυσικό επόμενο αποτελεί, λοιπόν, η έλλειψη κομμουνιστικής κουλτούρας και φυσικά αντίστοιχου σχεδίου.

Η ελληνική Αριστερά δεν υπήρξε ποτέ αντικαπιταλιστική. Ο αντικαπιταλισμός παρουσιάστηκε μέσα από ένα σύνολο μεταβατικών «αντικαπιταλιστικών» τακτικών, οι οποίες παρέπεμπαν εντέλει στην κατάληψη της εξουσίας και οι οποίες θα εφάρμοζαν, τελικά, τον κρατικό καπιταλισμό, αφού κάτι άλλο δεν υπήρχε στα υπόψιν. Η παντελής απουσία σοσιαλιστικού σχεδίου αντικαθίσταται από την κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής, τη μεγαλύτερη δηλαδή απόδειξη εφαρμογής κρατικού καπιταλισμού.

Η λαϊκή δημοκρατία, το αντιιμπεριαλιστικό στάδιο, ο εθνικοαπελευθερωτικός χαρακτήρας, και οι διάφορες μορφές και ονοματοδοσίες παρείχαν στην επερχόμενη σταδιακή «επανάσταση», κατά τη διάρκεια της μεταπολίτευσης, και τον αντίστοιχο χαρακτήρα, αθρώνοντας ταυτόχρονα την πολιτική και οικονομική δομή του ελληνικού καπιταλισμού απέναντι στους «ξένους δυνάστες», στους «ιμπεριαλιστές» και στα «ξένα συμφέροντα».

Η **επανάσταση**, ως ρήξη με το υπάρχον, είχε αποδράσει από το φαντασιακό της Αριστεράς όπως και η Αριστερά από αυτό. Το κενό αυτό κάλυψαν άλλα φαντασιακά, είτε **εθνικά** είτε **αντιιμπεριαλιστικά**, τα οποία αντικατέστησαν τις οπτικές με τις οποίες φαίνεται ο κόσμος αλλά και τα διάφορα πολιτικά και κοινωνικά πράττειν.

Σε αυτή την κατεύθυνση, και όπως συμβαίνει σε κάθε ιδεολογικοποιημένη πολιτική, παρουσιάστηκε μία διττή γλώσσα, μία του αισθητού κόσμου και μία του υπεραισθητού. Και ενώ στην αρχή φαινόταν ορθολογική αυτή η διττή αμφισημία, μόλις έπεσε τελείως και η χωρικότητα του υπαρκτού, μετετράπη ο σοσιαλισμός και ο κομμουνισμός σε ρώσικη σαλάτα και έμειναν οι υπόλοιπες αφαιρέσεις (αντιιμπεριαλιστικές, κ.λπ.) αποσπασματικές, ορφανές αλλά και απονεκρωμένες από το κομμουνιστικό περιεχόμενο των φορέων τους. Όλα αυτά βρίσκονται πλέον στριμωγμένα στον χώρο της άκρας Αριστεράς, λες και ήθελε κάποιος να τα εναποθέσει εκεί και να φύγει από τον χώρο.

Το αποτέλεσμα, το οποίο βλέπουμε δια γυμνού οφθαλμού στην εναπομείνασα Αριστερά, είναι ότι εξαντλεί την κριτική της σε δύο επίπεδα, τα οποία δεν ανήκουν με φυσικό τρόπο στην Αριστερά. Ανήκουν στην Εθνοκρατική Δεξιά, η οποία, παρ' όλη την εις βάρος της ιστορικότητα, επαναοικειοποίησε την ηγεμονία της σε αυτά τα τρόπαια της ελληνικής Αριστεράς, η οποία τα διακινούσε εισπράττοντας γόητρο και οίκτο μαζί. Με αυτόν τον τρόπο, στην τελευταία απέμεινε το ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ, η κριτική στην πολιτική με όρους ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ.

Το ΚΚΕ δικαιωματικά, η μήτρα του αντιιμπεριαλισμού

Η κυρίαρχη μήτρα ιδεολογικής παραγωγής στον χώρο των πολυτασικών αριστερών ρευμάτων είναι δίχως αμφιβολία το ΚΚΕ. Με βάση το κόμμα αυτό, και σε σχέση σύνθεσης ή αντίθεσης, παράγονται οι νοητικές δομές της αριστερής ιδεολογίας και το «σκεπτικό» για τον αισθητό κόσμο, τον εγχώριο και τον διεθνή. Το ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ για το ΚΚΕ είναι μια νοητική δομή με ενδογενή αλλά και εξωγενή αίτια.

Το πρώτο, διότι το κόμμα αυτό αντικατέστησε νωρίς την επανάσταση, ως φαντασιακό πρόταγμα, με το λαϊκοδημοκρατικό ή λαϊκομετωπικό και πέρασε την οπτική του μέσα από τα συμφέροντα της λαϊκομετωπικής συμμαχίας σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο. Ήρθε και η δεκαετία του '40, όχι μόνο για να επισφραγίσει αυτή την προοπτική αλλά και για να την επιβραβεύσει. Έκτοτε, ο

εθνοκρατισμός, ο αντιιμπεριαλισμός με μικρές ή μεγάλες εντάσεις, είναι η βάση της ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Η τελευταία ενδυναμώθηκε από τον δεύτερο, τον εξωγενή παράγοντα, που είναι ο καθορισμός του κόμματος αυτού από την εξωτερική πολιτική της Ρωσίας (Σ.Ε.), του πάλαι ποτέ κρατικού καπιταλισμού. Ενώ, δηλαδή, στα καθεστώτα με κυρίαρχη ιδεολογία τον μαρξισμό-λενινισμό, η γεωιδεολογία έπαιζε τον ρόλο της υπεράσπισης και διεύρυνσης των κρατικών τους συμφερόντων, για τα αδελφά κόμματα και τις ομαδοποιήσεις στον υπόλοιπο κόσμο ανάγονταν σε ιδεολογία και πολιτική παρέμβαση που έφτανε στα όρια ενός ιδιότυπου σουρεαλισμού.

Η κινέζικη θεωρία των τριών κόσμων (α' κόσμος: οι δύο υπερδυνάμεις, β' κόσμος: ο αναπτυγμένος καπιταλισμός, γ' κόσμος: οι υπανάπτυκτες χώρες), η οποία δικαιολογούσε τις οικονομικές και διπλωματικές σχέσεις της μαοϊκής Κίνας με διάφορες δικτατορίες (Χιλής, κ.λπ.), εξελίχθηκε στην Ελλάδα ως μία στρατηγική για τα διάφορα αριστεριστικά ΜΛ κομμάτια και ως πολιτική πρόταση στις ντόπιες άρχουσες ελίτ. Και αυτό δεν ήταν ένας απλός αντιιμπεριαλισμός αλλά αποτελούσε την αθωωτική και νομιμοποιητική φόρμα των σχέσεων κυριαρχίας του υπάρχοντος.

Είχε δίκιο το ΚΚΕ όταν θεωρούσε τους Έλληνες αριστεριστές, δεξιούς οπορτουνιστές ως προς αυτό, διότι έφτασαν να υποστηρίζουν και αντιδραστικά εθνικο-κινήματα στον τρίτο κόσμο. Η άκρα Αριστερά, επομένως, δεν αντλεί τον αντιιμπεριαλισμό της από τις παραδόσεις του ΕΑΜ αλλά τον ενισχύει και με δικά της όπλα, μετατρέποντάς τον σε μια **φευγάτη γεωπολιτική καρικατούρα** (12 μίλια στο Αιγαίο). Με αυτές τις παραδόσεις να κυριαρχούν, δεν ξέφυγαν ποτέ, όσο και αν τις στρογγύλεψαν, και ποτέ δεν έγιναν ούτε αντικαπιταλιστές ούτε βεβαίως και κομμουνιστές, όποια έννοια και να δώσουμε σε αυτούς τους όρους. Παρ' όλα αυτά, τις χρησιμοποιούν για να υποδηλώσουν όλα τα παραπάνω.

Η συγκρότηση σε ένα λαϊκίστικο αφήγημα, ακόμη κι αν είναι κάτι απολύτως εθνικιστικό, είναι πλέον αυτοσκοπός και θα το

υιοθετήσουν αρκεί να υπάρχει ελπίδα ότι θα τροφοδοτηθούν από κόσμο. Γιατί άλλη ελπίδα δεν υπάρχει...

...και από τον αντιιμπεριαλισμό στον εθνικισμό

Η Αριστερά για το Μακεδονικό, τη Μέση ανατολή και την ΕΕ έχει μια εθνοκεντρική οπτική. Μόνο που σήμερα αυτή η αντιιμπεριαλιστική εθνοκεντρική πολιτική αποτελεί κυρίαρχη ιδεολογία και καθολική για τη μικρομεσαία, τουλάχιστον, τάξη αλλά και για τις κυρίαρχες θεσμίσεις (Παιδεία, Δικαιοσύνη, Εκκλησία) με συνέπεια την αμηχανία των διαχωριστικών γραμμών που προκύπτει. Ο θύτης και το θύμα αγκαλιά, ο Σκαλούμπακας με τον Θεοδωράκη, ο Αριστεριστής τάδε με τον χρυσαυγίτη. Αν τα διάβαζε αυτά κάποιος σε έναν άλλον χρόνο θα τα θεωρούσε συκοφαντίες σταλινικού τύπου. **Να όμως που τα είδαμε με τα μάτια μας γιατί ήμασταν απέναντί τους στις 4 Φλεβάρη.**

Τον τόνο και τον χαρακτήρα σε αυτή την τελευταία γεωιδεολογική εξέλιξη της Αριστεράς τον έδωσαν ασφαλώς ο Συνασπισμός το '89 και ο Σύριζα, συμπορευόμενος με την ακροδεξιά ΑΝΕΛ το 2015. Και σε αυτούς τον παρέδωσαν οι κυρίαρχες αξίες του Ελληνικού Βαλκανικού εθνοκρατισμού. **Τέλος, λοιπόν, οι διαχωριστικές γραμμές Δεξιάς -Αριστεράς.** Το μόνο βέβαιο είναι το νέο νήμα των διαχωριστικών γραμμών, που βρίσκεται ήδη στο προσκήνιο, ανατρέποντας τις χωριστικές αχνοκεριές του παρελθόντος διαχωρισμού.

Συμβαίνουν όμως και εις τας Αναρχίας

Υπάρχουν καθολικά φαινόμενα που εσωτερικεύονται από όλους, γι' αυτό και τα λέμε καθολικά. Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, η εμφάνιση του χώρου της Αναρχίας και του Αντιεξουσιαστικού εν γένει ρεύματος κριτικής, ανέδειξε μια πολιτική και ένα φαντασιακό πέρα και ενάντια σε αυτή την ιδεολογία και πολιτική της Αριστεράς (του ΠΑΣΟΚ συμπεριλαμβανομένου) και από αυτό το πλαίσιο αντλούσε τη δυναμική του. Η κριτική στον αντιιμπεριαλισμό, στο εθνικοανεξαρτησιακό και σε όλον τον πολιτισμό που τα πλαισίωνε, ήταν δίχως αμφιβολία ο πιο βαθύς

διαχωρισμός απέναντι στα επαναστατικά προτάγματα που προέβαλλε ο αντιεξουσιαστικός διαφωτισμός.

Παρά την άτακτη φαινομενική υποχώρηση της αριστερής αντιιμπεριαλιστικότητας, ομάδες από τον αναρχικό χώρο φρόντισαν να την καλύψουν και ενισχύσουν, μηχανιστικά είναι η αλήθεια, με ένα είδος **αναρχικού αντιιμπεριαλισμού**. Αυτό έγινε για δύο λόγους που είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε. Η βαθμιαία έξοδος των αναρχικών ομαδοποιήσεων από το σύνολο του αναρχικού προτάγματος και η αντικατάστασή του με ιδεοληψίες και στάσεις προσωρινού και ευκαιριακού χαρακτήρα είναι ο πρώτος λόγος. Δεύτερον, η προσφυγή στα αντιιμπεριαλιστικά μαρξιστικά-λενινιστικά αφηγήματα, λόγω πολιτικής και αναλυτικής ανεπάρκειας.

Αλλά το σημαντικότερο είναι που όλα αυτά γίνονται αποδεκτά και από ένα υποκείμενο το οποίο έχει παραδοθεί σε αυτές τις ανακουφιστικές και παρηγορητικές ψευτοπολιτικές. Ναι μεν δεν υπάρχει κίνδυνος διεύρυνσης, ούτε δυνατότητα εμφάνισης ενός αναρχικού Κιμ, αλλά υπάρχει κίνδυνος γελοιοποίησης της, καταναλωμένης με περίσσεια βουλιμία, λέξης “Αναρχία”. Η χωρίς φειδώ χρησιμοποίηση του όρου, λόγω της γοητείας που προκαλεί αλλά και του κόσμου που συσπειρώνει λόγω ταυτότητας –διότι σε άλλη περίπτωση θα ήταν πιο υποδεέστερο το μπαγκράουντ αυτό και από μια ομάδα μ-λ – κατατρώνει σαν σαράκι αυτό το υψηλό ιδεώδες.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, είναι αναγκαίο να επαναδιατυπώσουμε τα αντιεξουσιαστικά προτάγματα και όχι μόνο γι’ αυτόν τον λόγο, ο οποίος ούτως ή άλλως ανήκει στο δίπολο **επανάσταση ή εθνικισμός, αντιιμπεριαλισμός**. Αλλά υπάρχουν πολλοί πιο σημαντικοί και σύγχρονοι λόγοι.

Η συγκεντροποίηση του σύγχρονου κράτους επιβάλλει μια κυβερνησιμότητα και διαχειρισσιμότητα έλεγχου και επιτήρησης, αποστεωμένης από κάθε πολιτικό και νοηματικό περιεχόμενο. Πέρα από τις σχέσεις κυριαρχίας, τεχνολογίας και οικονομίας, η αντιεξουσιαστική κριτική είναι πιο επίκαιρη από ποτέ και αυτό

είναι πλέον καθολικά αποδεκτό.

Γνωρίζοντας ότι η εξουσία και το Κράτος είναι η βάση και η δυνατότητα της καταπίεσης, των ανισοτήτων του καπιταλισμού, του ιμπεριαλισμού αλλά και της θανατοπολιτικής του Άουσβιτς, θα διευρύνουμε την αντιεξουσιαστική κριτική σήμερα σε όλα τα σημεία. Ο Οργουελικός εφιάλτης της επιτήρησης και του ελέγχου, της εκμετάλλευσης και του χρηματοπιστωτικού ολοκληρωτισμού δεν παίρνει εναλλακτική διαχείριση. Η κατάργηση των σχέσεων κυριαρχίας περνά μέσα από την κατάργηση του κράτους, με προοπτική την κοινωνική οργάνωση της αυτονομίας, της αντιεξουσίας, της άμεσης δημοκρατίας.

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20.

“The war in Syria only benefits the counter-revolutionary forces” | Interview with Joseph Daher

Η συνέντευξη στα ελληνικά [εδώ](#).

Interview-introduction: Lina Theodorou, Antonis Faras

The Syrian Civil War continues for 7th year, but it is still not clear when it will end. During the war, over half a million people died and about 10 million people, about half of the Syrian population, was displaced. On the occasion of the bombing of Syria, targeting the military bases of the Damascus

regime, by US forces, the UK and France, the debate was renewed; anti-war strikes were organized and demonstrators even attempted to throw the statue of Harry S. Truman in Athens, Greece.

However, in the anti-war movement against the Syrian war, the hegemonic narrative within the Left has an approach to anti-imperialism, which, more or less, limits the position of imperialist exclusively to the United States. This view, which is an important analytical tool for interpreting the world outside of the West, takes one geopolitical character that neglects the social element as a factor of change, and on the other hand it implies a structural orientation in the way the Left treats politics, when talking about “others”.

Trying to shed more light on the debate, which is obscured rather than clarified by *ad hoc* confrontations, we asked Joseph Daher to answer a series of more comprehensive questions about the Syrian civil war. Daher is a Swiss-Syrian Marxist and scholar, whose books have been published in English, such as *“Hezbollah: Political Economy of the Party of God”* (2016, Pluto Press).

We want to take a closer look at what have happened these seven years. Briefly: What led to the uprising specifically in Syria? What were Assad’s relations with the Syrian left and anarchist space before the uprising? What was his relationship with sectarian extremism? Can you describe how the rebels organized during the first years of the uprising and what went wrong? How islamists prevailed, If they have, in the rebel’s groups?

Syria was a despotic regime, ruled for the past 40 years by one family, and it is also a bourgeois patrimonial regime that went through a process of neoliberalization and privatization, accelerated considerably with Bashar al-Assad’s arrival to power. Sixty percent of the population was living under or just above the poverty line in 2011. Syria was subjected to

the same form of crony capitalism that is prevalent in the region. For example, in Egypt it was the Mubarak family that benefitted mostly from the privatization and neoliberalization; in Tunis it was the Trabelsi family, of the wife of the dictator Ben Ali; and in Syria it is Makhoul, the cousin of Assad. In the end what we have are neoliberal and authoritarian systems, and Syria is no different in this regard.

The absence of democracy and the growing impoverishment of important sections of Syrian society, in a climate of corruption and growing social inequalities, have paved the way for the popular uprising, which has been waiting for nothing more than a spark. Which was initially external with the fall of the dictators in Tunisia and Egypt and then internal with the torture of the children of Dar'a. These elements will trigger the process.

At first, the Syrian grassroots civilian opposition was the primary engine of the popular uprising against the Assad regime. They sustained the popular uprising for numerous years by organizing and documenting protests and acts of civil disobedience, and by motivating people to join protests. The earliest manifestations of the "coordinating committees" (or *tansiqiyyat*) were neighborhood gatherings throughout Syria. A number of youth progressive and democratic networks and groups emerged throughout the country. The regime specifically targeted these networks of activists, who had initiated demonstrations, acts of civil disobedience, and campaigns in favor of countrywide strikes.

The regime killed, imprisoned, kidnapped and pushed to exile these activists.

From the first days of the revolutionary process, the regime dealt with the demonstrations with great violence and this increased with the massive interventions of Iran, Russia and

Hezbollah. This situation led to a rising number of defections among conscript soldiers and officers refusing to shoot on peaceful protesters, while at the same time initial unorganized and punctual armed resistance was starting to emerge towards the end of May and beginning of June 2011 in some localities against the security services. In the following months, the Free Syrian Army (FSA) was established, as well as a myriad of other brigades. Armed resistance against the regime was nearly generalized at the end of 2011, creating new dynamics in the uprising. The militarization was mainly the result of the violent repression on the local Syrian population opposing the regime; sections of it resorted to weapons to defend themselves. The first constituted armed opposition groups often had a purely local dynamic and served to defend their hometowns and areas from aggressions by the armed security services. The FSA was never a single and united institution, but rather a network of independent military groups fighting under its umbrella. The various forces of the Free Syrian Army have been increasingly and considerably weakened throughout the years.

The members of FSA units generally originated from the majority component of the uprising: marginalized (informal and formal) workers of the cities and countryside members of the popular classes who had suffered from the acceleration of neo-liberal economic policies since the arrival in power of Bashar al-Assad and of the repression of the regime security forces. The armed opposition was made up of defected soldiers from the Syrian army, but the vast majority were civilians who had decided to take up arms. Some brigades were loosely gathered under some common umbrella, such as the FSA, but most were locally organized and only active in their hometowns. Lacking unity and centralization, they coordinated on specific battlefields, but rarely on political and strategic decisions. They were generally gathered along village or extended family lines, with little ideological cohesion.

Tragically throughout the year, each defeat of the democratic resistance strengthened and benefited the Islamic fundamentalist and jihadist forces on the ground. The rise of Islamic fundamentalist and jihadist movements and their dominations on the military scene in some regions has been negative for the revolution, as they opposed its objectives (democracy, social justice and equality). With their sectarian and reactionary discourses and behaviors, these movements not only acted as a repellent for the vast majority of religious and ethnic minorities, and women, but also to sections of Arab Sunni populations in some liberated areas where we have seen demonstrations against them, especially among large sections of the middle class in Damascus and Aleppo. They attacked and continue to attack the democratic activists, while they often tried to impose their authority on the institutions developed by locals, often bringing resistance from local populations against their authoritarian behaviors.

Why we should continue talking about revolution in Syria – Isn't it an old flame that went out? Which forms of struggle and organization evidence the continuity of revolutionary subjects? Could you elaborate on the self-governing local councils across Syria?

Nobody denies that we are no longer in March 2011 and that the situation of democratic and progressive forces is very weak today in Syria. Revolutionary processes are long-term events, characterized by higher and lower level mobilizations according to the context. They are even characterized by some periods of defeat, but it's hard to say when they end. This is especially the case in Syria, when the conditions that allowed for the beginning of these uprisings are still present, while the regime is very far from finding ways to solve them.

However, these conditions are not enough to transform them into political opportunities, particularly after more than seven years of a destructive and murderous war accompanied by **a general and important fatigue in the Syrian population, just**

seeking for its great majority to return the stability in the country. The effects of the war and its destructions will most probably weigh for years. Alongside this situation, no structured opposition body with a significant size and following offered an inclusive and democratic project that could appeal to large sectors of society was present, while the failures of the opposition bodies in exile and armed opposition groups left important frustrations and bitterness in people who participated and/or sympathized with the uprising.

The other element that could also play a role in shaping future events is the large documentation of the uprising that has never been seen before in history. There has been significant recording, testimonies and documentation of the protest movement, the actors involved and the modes of actions. In the seventies, Syria witnessed strong popular and democratic resistance with significant strikes and demonstrations throughout the country with mass followings. Unfortunately, this memory was not kept and was not well-known by the new generation of protesters in the country in 2011.

The Syrian revolutionary process that started in 2011 is one of the most documented. This memory will remain and could inspire and inform future resistance. The political experiences that have been accumulated since the beginning of the uprising will not disappear.

They are however still some pockets of isolated resistance in some areas, but they are very much weakened, in addition some attempts in exile are being worked to build democratic and progressive networks.

Regarding the number of local councils, they have diminished considerably after the fall of Eastern Aleppo in December 2016 and of Eastern Ghouta in March/April of this years because of the military advances of pro-regime forces capturing

opposition held territories, and also as a result of the attacks of Islamic fundamentalist and jihadist armed groups that replaced civilians councils with their own.

Regarding local councils that played an important role in the opposition held areas, we must be clear that their very important experiences did not mean that there were no shortcomings, such as the lack of representation of women, or of religious minorities in general. Other problems existed as well such as some forms of disorganization, undemocratic practices, over-representation of some influential families in some areas, etc. Civil councils were also not always completely autonomous from military groups, relying often on military groups for resources. While numerous council members were generally elected, nearly half of them, there were also a number of councils undemocratically appointed rather than elected, based on the influence of local military leaders, clan and family structures, and elders. Another problem that was encountered in the selection of the council's representatives was the need for particular professional and technical skills.

Despite these limitations, local councils were able to restore a minimum level of social services in their regions and enjoyed some level of legitimacy.

Is the rise of ISIS a fundamental element of the counter-revolution in the Middle East? If so, which are the other political and economic factors enabling the growth of fascist and fundamentalist forces. What role does religion play in Syria?

Explanations that want to find in the Quran and in Islam the reasons for the phenomena of ISIS are wrong, but above all reinforce racist and Islamophobic amalgams while wanting to characterize an intrinsic violent nature to Islam and Muslims more generally. Although ISIS claims to act in the name of Islam, the religion does not explain their behavior and

actions. These groups and individuals take their source in the present time and not 1400 years ago, just as their actions.

Do we analyze the US invasion of Iraq by the religious beliefs of Bush (who had reported hearing God in a dream telling him that he had a mission and had to invade Iraq) or according to imperialist motives (political and economic reasons)? Will we find the reasons for the US invasion in the Bible? Will we analyze the US invasion based on the behavior of Christian 2000 years ago? Similarly, during the massacre perpetrated in Norway on July 22, 2011 by Anders Breivik, who claimed to act to preserve Christianity against multiculturalism, have we sought the reasons for his act in Christianity or the Bible?

The Arab writer Aziz Al-Azmeh, stated that “the understanding of Islamic political phenomena requires the normal equipment of the social and human sciences, not their denial” Not acting in this ways, will lead us to an essentialisation of “the Other”, in much of the current cases today of the “Muslim”.

Each religion does not exist indeed autonomously of people, in the same way that God does not exist outside of the field of intellectual action of man.

On the contrary religion, as the supernatural power of God, is a mystic popular expression of the contradictions and material realities in which people live.

We have to understand that ISIS's expansion is a fundamental element of the counter-revolution in the Middle East that emerged as the result of authoritarian regimes crushing popular movements linked to the 2011 Arab Spring. The interventions of regional and international states have contributed to ISIS's development as well. Finally, neo-liberal policies that have impoverished the popular class, together with the repression of democratic and trade union forces, have been key in helping ISIS and Islamic fundamentalist forces grow.

In this perspective, brute military force alone only ensures that other militant groups will take its place, as al-Qaida in Iraq demonstrates. Real solutions to the crisis in Syria and elsewhere in the region must address the socio-economic and political conditions that have enabled the growth of ISIS and other extremist organizations.

The Left must understand that only by ridding the region of the conditions that allowed ISIS and other Islamic fundamentalist groups to develop can we resolve the crisis. At the same time, empowering those progressive and democratic forces on the ground who are fighting to overthrow despotic regimes and face reactionary groups is part and parcel of this approach. Clearly, no peaceful and just solution in Syria can be reached with Bashar al-Assad and his clique in power. He is the biggest criminal in Syria and must be prosecuted for his crimes instead of being legitimized by international and regional powers.

There's a leading leftist narrative regarding the war in Syria suggesting that given the recent developments, the bombing of military bases in Damascus, the cause of anti-imperialism call us to support Syria people, and consequently Bassar al Assad's regime. What do you think about that?

It is important to remember that, even though conflicting interests exist between international and regional powers that are intervening in Syria, none of these actors care about the uprising or the revolutionaries. Instead, they have attempted to undermine the popular movement against Assad and successfully worked to strengthen sectarian and ethnic tensions in the country. These intervening forces have, for example, helped stabilize the Assad regime in order to oppose Kurdish autonomy (in Turkey's case) and to defeat extremist groups such as ISIS (in the case of the United States).

The intervening powers are united in their opposition to popular struggle. They seek to impose the status quo at the

expense of the interests of the working and popular classes. This is precisely why viewing the Syrian revolution only through the lens of imperialist competition and geo-political dynamics will not suffice.

This lens inherently obscures the political and socio-economic frustrations endured by the Syrian population that sparked the uprising.

We need to rebuild anti-war movements, true ones, by starting a critical assessment of the past experiences, an honest one. This in the perspective of building an internationalist and progressive alternative for all that oppose all forms of authoritarian regimes and all foreign interventions while clearly supporting the self determination of popular masses and their struggles.

In other words revolutionary humanism.

Some sections of the Left and the anti-war movements have refused to act in solidarity with the Syrian uprising under the pretext that “the main enemy is at home.” In other words, it is more important to defeat the imperialists and bourgeoisie in our own societies, even if that means implicitly supporting the Assad regime or the Russian state.

Among these sections of the Left, communist thinker Karl Liebknecht is frequently cited. Liebknecht is famous for his 1915 declaration that “the enemy is at home,” a statement made in condemnation of imperialist aggression against Russia led by his native Austria–Germany. In quoting Liebknecht, many have decontextualized his views. From his perspective, fighting against the enemy at home did not mean ignoring foreign regimes repressing their own people or failing to show solidarity with the oppressed.

Indeed, Liebknecht believed we must oppose our own ruling class’s push for war by “cooperating with the proletariat of

other countries whose struggle is against their own imperialists.”

Among many Western leftists, there has been neither cooperation with the Syrian people nor collaboration with like-minded anti-war movements. They also have failed to oppose the policies of their own bourgeois states in crushing the revolution in Syria.

The Left must do better. Solidarity with the international proletariat means supporting Syrian revolutionaries against various international and regional imperialist forces, as well as the Assad regime, all of which are trying to put an end to a popular revolution for freedom and dignity.

No leftist organizations or anti-war movements today can ignore the necessity of supporting people in struggle, while opposing all foreign interventions (international and regional), especially from our own governments....

As Liebknecht said: “Ally yourselves to the international class struggle against the conspiracies of secret diplomacy, against imperialism, against war, for peace within the socialist spirit.” We can exclude none of these elements from our struggle to build a progressive leftist platform on the Syrian conflict.

Do you believe that the above mentioned narratives and the inability to comprehend an active political and emancipatory struggle, succumb to perception suffering from orientalism, or maybe even racism and islamophobia? Is there a paternalistic approach which we simply cannot get rid of?

I think reasons are multiple and sometimes interlinked, whether specific leftist inheritance (stalinism, campism, “Third Worldism”) yes forms of racisms and orientalism, etc...

But moreover and more generally there is a skepticism in the possibility of mass collective action to achieve the goals of

the people, of **power from below**. This concept, which is at the heart of revolutionary politics, faces profound skepticism from some sections of the left. This should not prevent us, however, from building our solidarity on this basis.

Following the same narrative we have witnessed a call to unite under the lesser evil pragmatism of the coalition between Putin, Assad and Iran in order to ensure stability. Which is the outcome of this alliance during the recent years and against whom it has been forged?

This perception of these sections of the left is completely wrong and destructive of the "lesser evil". The solution to does not lie in the collaboration with authoritarian regimes like the Assad regime or collaboration with regional powers and international imperialist powers such as Russia, quite on the opposite.

I believe that we should analyse a State on its class basis and policies as rightly put by Pierre Frank, a French Trotskyist that wrote that: "Let us note that the greatest theoreticians of Marxism did not at all define the political nature of a bourgeois regime by the positions which the latter held in the field of foreign policy but solely and simply by the position it occupied in relation to the classes composing the nation". On this basis Syria, Russia and Iran are clearly not allies of working class people. We can see in Syria their destructive and murderous role.

The less evil is actually the road of defeat and the maintenance of an unjust system in which the popular classes in the region live. The role of revolutionaries is not to choose between different imperialist and regional powers. Our role is to oppose the different counter revolutionary forces and build an independent front from these two forms of reactions and basing it on democratic, social, anti-imperialist basis and opposing all forms of discrimination and working for the radical change of society in a dynamic from below in which the working classes the agent of change.

In conclusion, given the clashes or collaboration between the forces of reaction, let's not choose one form of the reaction, but support, build and organize a popular and radical alternative for the original objectives of the revolutions: democracy social justice and equality.

We should oppose all foreign interventions. In addition, we must not imagine that the imperialist rivalries at the global level between the United States, China and Russia would be insurmountable for these powers, to the extent that these powers are in reality in relations of interdependence on many issues. All these regimes are bourgeois regimes that are and always will be the enemies of the popular revolutions, seeking to impose or strengthen a stable political context allowing them to accumulate and develop their political and economic capital in defiance of the popular classes. No regional or international power is a friend of the Syrian revolution as we have shown, just as it is not the imperialist contradictions that have been the source of the uprising in Syria or elsewhere as well in the region, but the political and socio-economic frustrations endured by the popular classes.

The regime's refusal of any kind of opposition and the violence it has committed demonstrates that it has fascist tendencies. Were those evident and existing before the uprising and how did they interact with the characteristics of the Syrian state and society?

The Assad despotic regime definitely has fascistic trends, demonstrated by its refusal of any kind of opposition and the violence it has committed. Regarding the nature of the Assad regime, I would argue it is a despotic, capitalist and patrimonial state ruling through violent repression and using various policies such as sectarianism, tribalism, conservatism, and racism to dominate society and mobilize a cross-class popular base linked through sectarian, regional, tribal and clientelist connections to defend the regime on a reactionary basis.

The patrimonial nature of the state means the centers of power (political, military and economic) within the regime are concentrated in one family and its clique, similar to Libya and the Gulf monarchies for example, therefore pushing the regime to use all the violence at its disposal to protect its rule.

It is therefore very far from being socialist, anti-imperialist and secular as presented by some among sectors of the western left, often ignorant of Syria.

Given the example of Libya, Iraq and Afghanistan some time ago, the USA intervention is more than catastrophic. Invasions became synonymous with US, it went to war against communism and now it leads war against islamist extremists. What is their goal in the region? How did the election of Trump affect US policies in the region, if it did? What should we expect and prepare for?

Let's be clear we should oppose as well all the interventions of Washington in the region that are not made in the interest of the popular classes. The recent wars you mentioned or its support for different dictatorships in the region and their actions demonstrate this.

American policy is mired in a host of contradictions that flow from its weakened position after its setback in Iraq and the contradictory foreign policy between Trump and some sectors of US foreign affairs administration. Of course, the U.S. remains the most important power in the world, but it has witnessed a relative decline against international and regional rivals, particularly in the Middle East.

The failure of the U.S. invasion of Iraq in 2003 and the global economic and financial crisis of 2007 and 2008 were severe blows to the hegemony of the U.S. This left more space for other imperialist powers like China and Russia, but also benefited regional powers throughout the world. The relative

decline of the U.S. allowed all of these states to act more autonomously and even at times contrary to U.S. interests.

This is particularly visible in the Middle East. Russia has been able to increase its influence and play a significant role in Syria in saving the Assad regime, while various regional states like Iran, Turkey, Saudi Arabia, Qatar and Israel have played a growing role in the region, intervening in the revolutionary processes in support of various actors in conflict with popular demands for democracy, social justice and equality.

US main policies in the Middle East are to defeat ISIS military and oppose Iranian influence in the region. At the same time, they want to come back to a form of stability in the region while undermining forces like Iran.

Like other imperialist and regional powers they want an end to the revolutionary processes in the region.

We are facing a complex situation but we jump easily to conclusions and side-taking. How can we serve the main struggle, in terms of internationalist solidarity, which is rather obvious: opposition to all imperialist and authoritarian actors intervening in Syria?

Yes, I agree with this conclusion.

Multiple things can be done. I think progressives should call for an end to the war, which has created terrible suffering. It has led to massive displacement of people within the country and driven millions out of it as refugees. The war only benefits the counter-revolutionary forces on all sides. From both a political and humanitarian perspective, the end of the war in Syria is an absolute necessity.

Likewise, we must reject all the attempts to legitimize Assad's regime, and we must oppose all agreements that enable it to play any role in the country's future. A blank check

given to Assad today will encourage future attempts by other despotic and authoritarian states to crush their populations if they come to revolt.

We have to guarantee as well the rights of civilians within Syria, particularly preventing more forced displacements and securing the rights of refugees (right of return, right for financial compensations in case of destruction of their houses, justice for the losses of their relatives, etc.).

Assad and his various partners in the regime must be held accountable for their crimes. The same goes for the Islamic fundamentalist and jihadist forces and other armed groups.

We need to support the democratic and progressive actors and movements against both sides of the counter-revolution: the regime and its Islamic fundamentalist opponents.

We have to build a united front based on the initial objectives of the revolution: democracy, social justice, and equality, saying no to sectarianism and no to racism.

We of course need to oppose all imperialist and authoritarian actors intervening in Syria.

In their own countries, leftists internationally should also struggle:

- for the opening of borders for migrants and refugees and against building walls or transforming Europe for example into a fortress that would turn the Mediterranean Sea into a cemetery for migrants

- against all forms of Islamophobia and racism

- against all cooperation of Western states with despotic regimes and the Apartheid, colonial and racist state of Israel (in this latter case, support BDS campaigns)

-against more “security” and anti-democratic policies promoted in the name of “the war against terrorism.”

We must be clear on one thing, the impunity given to the continuous murderous crimes of Assad’s despotic regime with the assistance and/or complicity of international imperialist powers encourages other dictators and authoritarian regimes to repress violently their own people. This participates as well in a global international trend of authoritarianism present throughout the world, including among liberal democracies in the Western countries, with the advancement and deepening of neo-liberalism.

“Ο Πόλεμος Ωφελεί μόνο τις Αντεπαναστατικές Δυνάμεις” | Συνέντευξη με τον Ζόζεφ Ντάχερ

Συνέντευξη – Εισαγωγή: Λίνα Θεοδώρου, Αντώνης Φάρας

Μετάφραση: Αναστασία Ματσούκα

Επιμέλεια: Γιώργος Βελεγράκης

Ο Συριακός Εμφύλιος πόλεμος, συνεχίζεται για έβδομο έτος, χωρίς να είναι ακόμη ορατό το πότε θα λήξει. Κατά τη διάρκεια του πολέμου πάνω από μισό εκατομμύριο άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και περίπου 10 εκατομμύρια άνθρωποι, περίπου το μισό του συριακού πληθυσμού, εκτοπίστηκε. Με αφορμή τον βομβαρδισμό της Συρίας, με στόχους στρατιωτικές βάσεις του καθεστώτος στη Δαμασκό, από δυνάμεις των ΗΠΑ, ΗΒ και Γαλλίας, η συζήτηση άνοιξε με ανανεωμένο ενδιαφέρον στον ελλαδικό χώρο· διοργανώθηκαν αντιπολεμικές πορείες, διαδηλωτές επιχείρησαν να

ρίξουν το άγαλμα του Harry S. Truman και τώρα διώκονται για την αποδιδόμενη πράξη.

Ωστόσο, στο αντιπολεμικό κίνημα κατά του πολέμου της Συρίας, ηγεμονική αφήγηση εντός της Αριστεράς επέχει μια προσέγγιση του αντιιμπεριαλισμού, η οποία λίγο πολύ, περιορίζει τη θέση του ιμπεριαλιστή αποκλειστικά στις ΗΠΑ. Η οπτική αυτή, η οποία αποτελεί πάγιο αναλυτικό εργαλείο για την ερμηνεία του κόσμου εκτός της Δύσης, αφενός υιοθετεί ένα γεωπολιτικό πρίσμα ανάγνωσης που υποβαθμίζει το κοινωνικό ως παράγοντα εξελίξεων, αφετέρου υποδηλώνει ένα καταστατικό οριενταλισμό στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε ως Αριστερά την πολιτική, όταν μιλάμε για τους «άλλους».

Προσπαθώντας να ρίξουμε περισσότερο φως στη συζήτηση, η οποία συσκοτίζεται παρά διασαφηνίζεται με ad hoc αντιπαραθέσεις, ζητήσαμε από τον Ζόζεφ Ντάχερ να μας απαντήσει σε μια σειρά από συνολικότερες ερωτήσεις αναφορικά με τον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας. Ο Ντάχερ είναι Ελβετο-Σύρος μαρξιστής και ακαδημαϊκός, βιβλία του οποίου έχουν εκδοθεί στα αγγλικά, όπως το «Hezbollah: Political Economy of the Party of God».

Ας δούμε από κοντά τι προηγήθηκε και τι συνέβη κατά τη διάρκεια της Συριακής Εξέγερσης του 2011: Ποια τα αίτια της εξέγερσης συγκεκριμένα στη Συρία; Ποια ήταν η σχέση του Άσαντ με την Αριστερά και την Αναρχία στη Συρία προ της εξέγερσης; Ποια η σχέση του με τον θρησκευτικό εξτρεμισμό; Μπορείς να μας περιγράψεις τον τρόπο οργάνωσης του κόσμου τα πρώτα χρόνια της Εξέγερσης; Τι πήγε στραβά; Πώς οι ισλαμιστές επικράτησαν, αν κάτι τέτοιο συνέβη, μεταξύ των αντικαθεστωτικών ομάδων;

Η Συρία είναι ένα δεσποτικό καθεστώς, που κυβερνιέται για 40 χρόνια από μία οικογένεια. Είναι επίσης ένα κληρονομικό καθεστώς το οποίο πέρασε από μία διαδικασία νεοφιλελευθεροποίησης και ιδιωτικοποιήσεων, που επιταχύνθηκαν με την άνοδο του Μπασάρ Αλ-Άσαντ στην εξουσία. Το 60% του πληθυσμού ζούσε κάτω ή στο όριο της φτώχειας το 2011. Η Συρία υπέφερε από τον διαπλεκόμενο καπιταλισμό που είναι κυρίαρχος

στην περιοχή. Για παράδειγμα, στην Αίγυπτο κυρίαρχη ήταν η οικογένεια Mubarak που ωφελήθηκε περισσότερο από τις ιδιωτικοποιήσεις και τον νεοφιλελευθερισμό, στην Τυνησία η οικογένεια Trabelsi της γυναίκας του δικτάτορα Ben Ali και στη Συρία ο ξάδελφος του Άσαντ, Makhlouf. Στο τέλος αυτό που μένει είναι νεοφιλελεύθερα και αυταρχικά συστήματα και η Συρία δεν διαφέρει ως προς αυτό.

Η έλλειψη δημοκρατίας και η αυξανόμενη φτωχοποίηση σημαντικών μερίδων των συριακής κοινωνίας, μαζί με ένα κλίμα διαφθοράς και κοινωνικών ανισοτήτων, άνοιξαν τον δρόμο της λαϊκής εξέγερσης. Μια σπίθα ήταν τότε αρκετή. Η σπίθα αυτή ήρθε αρχικά από το εξωτερικό με την πτώση των δικτατόρων της Τυνησίας και της Αιγύπτου και μετά από το εσωτερικό με τον βασανισμό των παιδιών της Dar'a.

Αρχικά, η κινηματική αντιπολίτευση ήταν η μηχανή του λαϊκού ξεσηκωμού ενάντια στο καθεστώς του Άσαντ. Ήταν υπεύθυνη για τη διατήρηση της λαϊκής αντίστασης για πολλά χρόνια οργανώνοντας διαμαρτυρίες και πράξεις κοινωνικής ανυπακοής και παρακινώντας τους πολίτες να υποστηρίξουν τις κινητοποιήσεις τους. Οι αρχικές δράσεις των “συντονιστικών επιτροπών” (ή tansiqiyyat) ήταν συνελεύσεις γειτονιάς σε όλη τη Συρία. Ένα πλήθος νεολαιίστικων, προοδευτικών και δημοκρατικών δικτύων και ομάδων αναδύθηκε στη χώρα με πράξεις κοινωνικής ανυπακοής και καμπάνιες υπέρ γενικών απεργιών.

Το καθεστώς στοχοποίησε συγκεκριμένα αυτά τα δίκτυα: Σκότωσε, φυλάκισε, απήγαγε και εξόρισε αυτούς τους αγωνιστές.

Από τις πρώτες μέρες της επαναστατικής διαδικασίας, το καθεστώς του Άσαντ κατέστειλε τις διαδηλώσεις με τρομερή αγριότητα και αυτό ενισχύθηκε με την παρέμβαση του Ιράν, της Ρωσίας και της Χεζμπολάχ. Αυτή η κατάσταση οδήγησε σε έναν αυξημένο αριθμό αποστατών μεταξύ στρατιωτών και αξιωματικών οι οποίοι αρνήθηκαν να πυροβολήσουν ειρηνικούς διαδηλωτές.

Ταυτόχρονα, εμφανίστηκε στις αρχές του Ιουνίου του 2011

(αρχικά ανοργάνωτη) μία ένοπλη αντίσταση σε τοπικές κοινότητες ενάντια στα σώματα ασφαλείας. Τους επόμενους μήνες, δημιουργείται ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός (FSA) όπως και διάφορα άλλα ένοπλα τάγματα. Η ένοπλη αντίσταση γενικεύτηκε στα τέλη του 2011, δημιουργώντας νέα δυναμική για την εξέγερση. Η στρατιωτικοποίηση ήταν κυρίαρχα αποτέλεσμα της βίαιης καταστολής. Ουσιαστικά, αυτό που συνέβη ήταν πως τμήματα του πληθυσμού κατέφυγαν στα όπλα για να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Οι πρώτες ένοπλες ομάδες συχνά ανέπτυσαν μία καθαρά τοπική δυναμική και στόχευαν στην υπεράσπιση των εστιών τους ενάντια σε επιθέσεις των ενόπλων σωμάτων ασφαλείας. Ο FSA δεν ήταν ποτέ μία μοναδική και ενιαία δομή, αλλά περισσότερο ένα δίκτυο ανεξάρτητων στρατιωτικών ομάδων που πολεμούσαν κάτω από την ομπρέλα του. Οι διάφορες δυνάμεις του FSA έχουν εξασθενήσει και αποδυναμωθεί σημαντικά με την πάροδο των ετών.

Τα μέλη των μονάδων του FSA προέρχονταν σε μεγάλο βαθμό από το πλειοψηφικό στοιχείο της εξέγερσης: περιθωριοποιημένους (άτυπα ή τυπικά) εργάτες των πόλεων και μέλη των λαϊκών στρωμάτων που υπέφεραν από την επιτάχυνση των νεοφιλελεύθερων οικονομικών πολιτικών με την άνοδο του Μπασάρ Αλ-Άσαντ στην εξουσία και την καταστολή από τα καθεστωτικά σώματα ασφαλείας. Η ένοπλη αντιπολίτευση συγκροτήθηκε από αποστάτες στρατιώτες του συριακού στρατού αλλά η συντριπτική πλειοψηφία ήταν πολίτες που αποφάσισαν να πάρουν τα όπλα. Μερικές ταξιαρχίες ενώνονταν χαλαρά κάτω από μία κοινή ομπρέλα, όπως ο FSA, αλλά οι περισσότερες ήταν τοπικά οργανωμένες και ενεργές μόνο στις πόλεις τους. Ελλείπει ενότητας και κεντρικού συντονισμού, συντονίζονταν σε συγκεκριμένα πεδία μάχης, αλλά σπάνια σε πολιτικές και στρατιωτικές αποφάσεις. Συνήθως ομαδοποιούνταν αναλόγως το χωριό ή σε διευρυμένες οικογενειακές σχέσεις, με μικρή ιδεολογική συνοχή.

Δυστυχώς μέσα στον χρόνο, κάθε ήττα της δημοκρατικής αντίστασης ενίσχυε και ωφελούσε τις ισλαμιστικές, φονταμενταλιστικές και τζιχαντιστικές δυνάμεις στο πεδίο. Η

άνοδος των τζιχαντιστικών κινήματων και η κυριαρχία τους σε στρατιωτικό επίπεδο σε ορισμένες περιοχές ήταν καταστροφική για την επανάσταση, καθώς αντιμάχονταν τους στόχους της (δημοκρατία, κοινωνική δικαίωση και ισότητα). Με την φανατική και αντιδραστική τοποθέτηση και συμπεριφορά τους, αυτά τα κινήματα όχι μόνο λειτούργησαν απωθητικά για τη μεγάλη πλειοψηφία των θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων και των γυναικών αλλά επίσης και για τμήματα του αραβικού σουνιτικού πληθυσμού σε ορισμένες απελευθερωμένες περιοχές.

Είχαμε διαδηλώσεις εναντίον τους προερχόμενες ειδικά από τμήματα της μεσαίας τάξης της Δαμασκού και του Χαλεπίου. Οι τζιχαντιστές επιτέθηκαν και συνεχίζουν να επιτίθενται σε δημοκρατικούς αγωνιστές, ενώ συχνά προσπαθούν να επιβάλλουν την εξουσία τους σε δομές που αναπτύσσονται από κατοίκους, αντιμετωπίζοντας την αντίσταση των τοπικών πληθυσμών ενάντια στις εξουσιαστικές τους πρακτικές.

Γιατί πρέπει να συνεχίζουμε να συζητάμε για την επανάσταση στη Συρία – δεν είναι μία φλόγα που έχει σβήσει; Υπάρχουν μορφές αγώνα και οργάνωσης που να αναδεικνύουν τη συνέχεια επαναστατικών υποκειμένων; Μπορείτε να μας πείτε περισσότερα σχετικά με τα αυτο-οργανωμένα τοπικά συμβούλια στη Συρία;

Κανείς δεν αρνείται ότι δεν είμαστε ακόμη στον Μάρτιο του 2011 και ότι η κατάσταση των δημοκρατικών και προοδευτικών δυνάμεων έχει αποδυναμωθεί σημαντικά στη Συρία σήμερα. Οι επαναστατικές διαδικασίες είναι μακροχρόνια γεγονότα τα οποία χαρακτηρίζονται από αυξανόμενα ή μειωμένα επίπεδα κινητοποιήσεων αντίστοιχα με την περίοδο και το πλαίσιο. Χαρακτηρίζονται ακόμη και από μερικές περιόδους ήττας, αλλά είναι δύσκολο να πεις πότε τελειώνουν. Αυτή είναι ακριβώς η κατάσταση στη Συρία, όπου οι συνθήκες που επέτρεψαν την έναρξη της εξέγερσης είναι ακόμη παρούσες, ενώ το καθεστώς βρίσκεται πολύ μακριά από το να βρει τρόπους να τις λύσει.

Ωστόσο, αυτές οι συνθήκες δεν είναι ικανές να μετασχηματιστούν σε πολιτικές ευκαιρίες, ιδιαίτερα μετά από 7 χρόνια ενός

καταστροφικού πολέμου που συνοδεύεται από μία γενική και σημαντική κούραση του συριακού πληθυσμού, που επιδιώκει στη μεγάλη πλειοψηφία του την επιστροφή σε κάποιου είδους σταθερότητα για τη χώρα. Οι επιπτώσεις του πολέμου και των καταστροφών του πιθανότατα θα έχουν μακροχρόνια επίδραση. Μαζί με αυτή τη κατάσταση, κανένα δομημένο αντιπολιτευόμενο σώμα, με σημαντικό σώμα και μέγεθος, δεν προσέφερε μία συμπεριληπτική και δημοκρατική πρόταση, ικανή να επικοινωνήσει με μεγάλα τμήματα της κοινωνίας, ενώ και οι αποτυχίες των αντιπολιτευόμενων δυνάμεων στην εξορία και των ένοπλων ομάδων άφησαν σημαντική δυσaréσκεια και πίκρα σε ανθρώπους που συμμετείχαν ή/και έβλεπαν θετικά την εξέγερση.

Το άλλο στοιχείο που μπορεί να παίξει ρόλο στη διαμόρφωση των μελλοντικών γεγονότων είναι η καταγραφή της εξέγερσης στη συλλογική μνήμη – αντίστοιχη της οποίας δεν έχει συμβεί ποτέ στην ιστορία. Έχουν γίνει σημαντικές εγγραφές, καταθέσεις και καταγραφή του κινήματος διαμαρτυρίας, των δρώντων υποκειμένων και της οργάνωσης της δράσης τους. Στη δεκαετία του '70, η Συρία παρουσίαζε επίσης ισχυρή και δημοκρατική αντίσταση με σημαντικές απεργίες και κινητοποιήσεις σε όλη τη χώρα. Δυστυχώς, αυτή η μνήμη δεν διατηρήθηκε και δεν ήταν γνωστή στη νέα γενιά αγωνιστών του 2011.

Η συριακή επαναστατική διαδικασία που ξεκίνησε το 2011 είναι μία από τις πιο καταγεγραμμένες. Αυτή η μνήμη θα μείνει ώστε να εμπνέει και να ενημερώνει μελλοντικές αντιστάσεις.

Οι πολιτικές εμπειρίες που έχουν συγκεντρωθεί από την έναρξη της εξέγερσης δεν θα εξαφανιστούν. Υπάρχουν ακόμη κάποιοι απομονωμένοι θύλακες αντίστασης σε κάποιες περιοχές, αλλά είναι πάρα πολύ αποδυναμωμένοι. Παράλληλα, έχουν γίνει προσπάθειες από τους εξόριστους για τη δημιουργία δημοκρατικών και προοδευτικών δικτύων. Ο αριθμός των τοπικών συμβουλίων, έχει μειωθεί σημαντικά μετά τη πτώση του Ανατολικού Χαλεπίου τον Δεκέμβρη του 2016 και της ανατολικής Γούτα τον Μάρτιο/Απρίλιο αυτής της χρονιάς, λόγω των στρατιωτικών

προωθήσεων φιλοκαθεστωτικών δυνάμεων σε περιοχές που κρατούνταν από την αντιπολίτευση, αλλά και λόγω των επιθέσεων ένοπλων τζιχαντιστικών ομάδων που αντικατέστησαν τα συμβούλια με δικά τους.

Σχετικά με τα τοπικά συμβούλια που όντως έπαιξαν σημαντικό ρόλο, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι παρά τις πολύ σημαντικές τους εμπειρίες υπήρχαν και ελαττώματα, όπως η ελλιπής αντιπροσώπευση των γυναικών, ή των θρησκευτικών μειονοτήτων γενικά. Άλλα προβλήματα αφορούσαν μορφές αποδιοργάνωσης, αντιδημοκρατικές πρακτικές, υπερ-αντιπροσωπεύση μερικών σημαντικών οικογενειών σε κάποιες περιοχές, κοκ. Τα κοινοτικά συμβούλια δεν ήταν πάντα απολύτως αυτόνομα από στρατιωτικές ομάδες, βασιζόμενα συχνά σε αυτές για εφόδια.

Ενώ αρκετά μέλη των συμβουλίων εκλέγονταν (σχεδόν τα μισά) υπήρξε και ένας αριθμός συμβουλίων αντιδημοκρατικά ορισμένων και όχι εκλεγμένων, βασισμένα στην επιρροή τοπικών στρατιωτικών ηγετών, φατριών και οικογενειακών δομών, και των γηραιότερων κατοίκων. Ένα ακόμη πρόβλημα που συναντήθηκε στην εκλογή των εκπροσώπων, ήταν η ανάγκη για συγκεκριμένες επαγγελματικές και τεχνικές δεξιότητες. Πέρα των περιορισμών αυτών, τα τοπικά συμβούλια μπόρεσαν να επαναφέρουν ένα στοιχειώδες επίπεδο κοινωνικών υπηρεσιών στις περιοχές τους και απολάμβαναν έναν βαθμό νομιμοποίησης.

Είναι η άνοδος του ISIS ένα βασικό στοιχείο της αντεπανάστασης στη Μέση Ανατολή; Αν ναι, ποιοι είναι οι λοιποί πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες στην περιοχή που επιτρέπουν την άνοδο των φασιστικών και φονταμενταλιστικών δυνάμεων και ποιος είναι ο ρόλος που παίζει η θρησκεία στη Συρία;

Όσοι θέλουν να βρουν στο Κοράνι και στο Ισλάμ τους λόγους για τα φαινόμενα τύπου ISIS κάνουν λάθος, ενισχύουν ρατσιστικά και ισλαμοφοβικά αμαλγάματα ενώ παράλληλα επιδιώκουν να αποδώσουν μία ενστικτωδώς βίαιη φύση στο Ισλάμ και τους μουσουλμάνους γενικότερα. Παρότι ο ISIS ισχυρίζεται ότι ενεργεί στο όνομα του Ισλάμ, η θρησκεία δεν εξηγεί τη συμπεριφορά και τις

πράξεις τους. Αυτές οι ομάδες, τα άτομα και οι πράξεις τους είναι προϊόντα του παρόντος χρόνου και όχι δεν έχουν την πηγή τους 1400 χρόνια στο παρελθόν.

Αναλύουμε την αμερικανική εισβολή στο Ιράκ με βάση τις θρησκευτικές απόψεις του Μπους (ο οποίος ισχυρίστηκε ότι άκουσε τον Θεό σε ένα όνειρο να του λέει ότι βρίσκεται σε αποστολή και πως πρέπει να εισβάλει) ή σύμφωνα με ιμπεριαλιστικά κίνητρα (δηλαδή πολιτικούς και οικονομικούς λόγους); Θα βρούμε λόγους για την αμερικανική εισβολή στη Βίβλο; Θα αναλύσουμε την εισβολή βασιζόμενοι στη συμπεριφορά των χριστιανών πριν 2000 χρόνια; Αντίστοιχα, κατά την σφαγή που συνέβη στη Νορβηγία στις 22 Ιουλίου του 2011 από τον Anders Breivik, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι έδρασε για την προφύλαξη του χριστιανισμού από την πολυπολιτισμικότητα, έχουμε ψάξει τους λόγους της πράξης του στον χριστιανισμό ή στη Βίβλο;

Ο Άραβας συγγραφέας Aziz Al-Azmeh, έχει δηλώσει ότι “η κατανόηση των ισλαμικών πολιτικών φαινομένων απαιτεί την κανονική χρήση των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, και όχι την άρνηση τους”.

Μην λειτουργώντας κατ’ αυτόν τον τρόπο, θα οδηγηθούμε σε μία ουσιοκρατικοποίηση του “Άλλου”, στις περισσότερες περιπτώσεις σήμερα του “Μουσουλμάνου”.

Καμία θρησκεία δεν υπάρχει πραγματικά αυτόνομα από τους ανθρώπους, με τον ίδιο τρόπο που ο Θεός δεν υφίσταται πέραν του πεδίου της πνευματικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

Αντιθέτως η θρησκεία, όπως και η υπερφυσική δύναμη του Θεού, είναι μία μυστικιστική λαϊκή έκφραση των αντιφάσεων και των υλικών πραγματικοτήτων στις οποίες οι άνθρωποι ζούμε.

Πρέπει να καταλάβουμε ότι η εξάπλωση του ISIS είναι ένα βασικό στοιχείο της αντεπανάστασης στη Μέση Ανατολή που αναδύθηκε ως αποτέλεσμα της καταστολής από εξουσιαστικά καθεστώτα των

κινημάτων που συνδέθηκαν με την αραβική άνοιξη του 2011. Επίσης, οι παρεμβάσεις τοπικών και άλλων κρατών έχουν συνδράμει στην ανάπτυξη του ISIS. Τέλος, οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές που έχουν φτωχοποιήσει τα λαϊκά στρώματα, μαζί με την καταστολή δημοκρατικών και εργατικών συνδικαλιστικών δυνάμεων, είναι κομβικής σημασίας για την αύξηση των δυνάμεων του ISIS και των φονταμενταλιστών.

Υπό αυτή την οπτική, η ωμή στρατιωτική δύναμη διασφαλίζει μονάχα ότι άλλες φανατικές ομάδες θα πάρουν τη θέση του ISIS, όπως αναδεικνύει και η περίπτωση της Αλ Κάιντα στο Ιράκ. Πραγματικές λύσεις στην κρίση της Συρίας και άλλου στην περιοχή πρέπει να αντιμετωπίζουν τις κοινωνικό-οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επέτρεψαν την άνοδο του ISIS και άλλων εξτρεμιστικών οργανώσεων.

Η Αριστερά πρέπει να κατανοήσει ότι μόνο απαλλάσσοντας την περιοχή από τις συνθήκες που επέτρεψαν την ανάπτυξη του ISIS και άλλων φονταμενταλιστικών ομάδων, μπορούμε να λύσουμε την κρίση. Την ίδια στιγμή, το να ενισχύουμε τις προοδευτικές και δημοκρατικές δυνάμεις που προσπαθούν στο πεδίο μάχης να ανατρέψουν αυταρχικά καθεστώτα και αντιμετωπίζουν αντιδραστικές ομάδες είναι κομμάτι και συστατικό αυτής της προσέγγισης. Προφανώς, καμία ειρηνική και δίκαιη λύση για τη Συρία δεν είναι εφικτή με τον Άσαντ και την κλίκα του στην εξουσία. Είναι ο μεγαλύτερος εγκληματίας στη Συρία και πρέπει να διωχθεί για τα εγκλήματα του αντί να νομιμοποιείται από τις τοπικές και ξένες δυνάμεις.

Υπάρχει μια ηγεμονική αφήγηση στην Αριστερά, αναφορικά με τον πόλεμο στη Συρία, η οποία υποστηρίζει ότι δεδομένων των τελευταίων εξελίξεων, τον βομβαρδισμό στρατιωτικών βάσεων στη Δαμασκό, το πρόταγμα του αντιιμπεριαλισμού καλεί για υποστήριξη του Συριακού λαού, και συνεκδοχικά του καθεστώτος του Μπασάρ αλ Άσαντ. Ποια είναι η γνώμη σας επί του θέματος;

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι, παρά τα υφιστάμενα αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ διεθνών και εθνικών δυνάμεων,

οι οποίες παρεμβαίνουν στη Συρία, καμία από αυτές τις δυνάμεις δεν ενδιαφέρεται για την εξέγερση ή για τους επαναστάτες. Αντιθέτως, έχουν επιχειρήσει να υπονομεύσουν το λαϊκό κίνημα εναντίον του Άσαντ και έχουν συμβάλλει επιτυχώς στην ενίσχυση των σεκταριστικών και εθνικών εντάσεων εντός της χώρας. Αυτές οι παρεμβαίνουσες δυνάμεις έχουν, για παράδειγμα, συμβάλλει στη σταθεροποίηση του καθεστώτος του Άσαντ με σκοπό να αντιταχθούν στην κουρδική αυτονομία (όπως στην περίπτωση της Τουρκίας) και να νικήσουν εξτρεμιστικές ομάδες όπως τον ISIS (στην περίπτωση των ΗΠΑ).

Οι δυνάμεις που παρεμβαίνουν ενοποιούνται στην αντίθεσή τους με τον λαϊκό αγώνα. Επιχειρούν να επιβάλουν ένα status quo, εις βάρος των συμφερόντων των εργαζόμενων και λαϊκών τάξεων. Και αυτός είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο η προσέγγιση της Συριακής Επανάστασης αποκλειστικά μέσω της εξέτασης των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών και των γεωπολιτικών σχέσεων δεν επαρκεί.

Αυτή η προσέγγιση εγγενώς συσκοτίζει τις πολιτικές και κοινωνικο-οικονομικές ματαιώσεις που υπέφερε ο συριακός λαός, που εξεγέρθηκε.

Χρειάζεται να επανοικοδομήσουμε τα πραγματικά αντιπολεμικά κινήματα, ξεκινώντας από μια ειλικρινή κριτική αποτίμηση των εμπειριών μας. Και αυτό, στην προοπτική της ανοικοδόμησης μιας διεθνούς και προοδευτικής εναλλακτικής για όλους όσους αντιτίθενται σε όλες τις μορφές των αυταρχικών καθεστώτων και των εξωτερικών παρεμβάσεων, ενώ υποστηρίζουν καθαρά την αυτοδιάθεση των λαϊκών μαζών και των αγώνων τους. Με άλλα λόγια, επαναστατικός ανθρωπισμός!

Κάποια κομμάτια της Αριστεράς και του αντιπολεμικού κινήματος, αρνούνται να σταθούν αλληλέγγυα με τη Συριακή Εξέγερση με το πρόσχημα ότι “ο εχθρός βρίσκεται εντός των τειχών”. Με άλλα λόγια, είναι πιο σημαντικό να νικήσουμε τους ιμπεριαλιστές και τους αστούς στις δικές μας κοινωνίες, ακόμη και αν αυτό

σημαίνει την απερίφραστη στήριξη του καθεστώτος του Άσαντ ή του ρωσικού κράτους.

Σε αυτά τα κομμάτια της Αριστεράς, αναφέρεται συχνά ο κομμουνιστής στοχαστής Καρλ Λίμπκνεχτ. Ο Λίμπκνεχτ έγινε διάσημος για τη ρήση του το 1915 ότι “ο εχθρός βρίσκεται εντός”, μια δήλωση που έγινε σε καταδίκη της ιμπεριαλιστικής επιθετικότητας εναντίον της Ρωσίας και στην οποία ηγείτο η χώρα του, η Αυστρο-Ουγγαρία. Η αναφορά στο Λίμπκνεχτ, γίνεται συχνά χωρίς οι απόψεις του να τοποθετούνται σε ένα ευρύτερο συγκείμενο.

Μέσα από την οπτική του, η πάλη ενάντια στον εχθρό δεν σήμαινε την παραμέληση των καθεστώτων που καταπίεζαν τον λαό τους ή την απουσία αλληλεγγύης με τους καταπιεσμένους. Όντως, ο Λίμπκνεχτ θεωρούσε ότι πρέπει να εναντιωνόμαστε στην ροπή της δικιάς μας άρχουσας τάξης για πόλεμο μέσω “της συνεργασίας με τους προλετάριους των άλλων χωρών, οι οποίοι αγωνίζονται ενάντια στους δικούς τους ιμπεριαλιστές”. Μεταξύ πολλών εκ των δυτικών αριστερών, δεν έχει υπάρξει ούτε συνεργασία με τον Συριακό λαό ούτε σύμπραξη με τα ιδεολογικά όμορα αντιπολεμικά κινήματα. Επιπλέον, απέτυχαν να αντιταχθούν στις πολιτικές των δικών τους αστικών κρατών, που σκόπευαν στη διάλυση της επανάστασης στη Συρία.

Η Αριστερά πρέπει να βελτιωθεί. Η αλληλεγγύη με το παγκόσμιο προλεταριάτο σημαίνει υποστήριξη των Σύρων επαναστατών τόσο απέναντι στις ποικίλες διεθνείς και εθνικές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, όσο και απέναντι στο καθεστώς του Άσαντ, που όλοι μαζί επιχειρούν να δώσουν τέλος σε μια λαϊκή επανάσταση για ελευθερία και αξιοπρέπεια. Καμιά αριστερή οργάνωση ή αντιπολεμικό κίνημα σήμερα δεν μπορεί να αγνοεί την αναγκαιότητα της στήριξης των ανθρώπων που αγωνίζονται, ενώ ταυτόχρονα αντιμάχεται όλες τις ξένες παρεμβάσεις (διεθνείς ή εθνικές), ιδίως από τις δικές τους κυβερνήσεις.

Όπως είπε ο Λίμπκνεχτ: “Συμμαχήστε με τον παγκόσμιο ταξικό αγώνα ενάντια σε συνωμοσίες της μυστικής διπλωματίας, ενάντια

στον ιμπεριαλισμό, ενάντια στον πόλεμο, για την ειρήνη με σοσιαλιστικό πνεύμα". Δεν μπορούμε να αποκλείσουμε κανένα από αυτά τα στοιχεία στον αγώνα μας για την οικοδόμηση μιας προοδευτικής αριστερής πλατφόρμας στη συριακή σύγκρουση.

Πιστεύετε ότι οι αφηγήσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω και η αδυναμία κατανόησης ενός ενεργά πολιτικού και απελευθερωτικού αγώνα, υποκύπτει σε μία αντίληψη που υποφέρει από οριενταλισμό ή ακόμη και ρατσισμό/ισλαμοφοβία; Υπάρχει μία πατερναλιστική προσέγγιση την οποία η Αριστερά δεν μπορεί να ξεφορτωθεί;

Πιστεύω ότι οι λόγοι είναι πολλαπλοί και πολλές φορές διασυνδεδεμένοι, καθώς και ότι συγκεκριμένες αριστερές "κληρονομίες" (σταλινισμός, λογική γεωπολιτικών στρατοπέδων, θεωρία του Τρίτου Κόσμου) έχουν στοιχεία ρατσισμού ή/και οριενταλισμού. Αλλά πολύ περισσότερο και κυρίαρχα υπάρχει ένας σκεπτικισμός σχετικά με τη δυνατότητα της μαζικής συλλογικής δράσης για την επίτευξη των στόχων των ανθρώπων, **της δύναμης από τα κάτω**. Αυτή η έννοια, που είναι στη καρδιά της επαναστατικής πολιτικής, αντιμετωπίζεται με εντυπωσιακό σκεπτικισμό από τμήματα της Αριστεράς. Αυτό, ωστόσο, δεν πρέπει να μας αποτρέπει από το χτίζουμε την αλληλεγγύη μας σε αυτή τη βάση.

Ακολουθώντας την ίδια αφήγηση, είδαμε ένα κάλεσμα για ενότητα υπό το πραγματιστικό κάλεσμα του "μικρότερου κακού", της συμμαχίας Πούτιν, Άσαντ και Ιράν, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας. Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της συμμαχίας στη διάρκεια των τελευταίων ετών και εναντίον τίνος έχει συγκροτηθεί;

Η αντίληψη του "μικρότερου κακού" που υιοθετούν τμήματα της Αριστεράς είναι τελείως λανθασμένη και καταστροφική. Η λύση δεν βρίσκεται στη συνεργασία με αυταρχικά καθεστώτα όπως αυτό του Άσαντ ή με εθνικές δυνάμεις και διεθνείς ιμπεριαλιστές όπως οι Ρώσοι, τουναντίον.

Πιστεύω ότι πρέπει να αναλύσουμε το Κράτος στην ταξική του

βάση και στις ταξικές του πολιτικές, όπως σωστά έθεσε ο Pierre Frank, ένας γάλλος τροτσκιστής ο οποίος έγραψε: “Ας μας επιτραπεί να σημειώσουμε ότι οι μεγαλύτεροι θεωρητικοί του μαρξισμού δεν ερμήνευσαν ποτέ την πολιτική φύση του αστικού κράτους βάσει της στάσης που κράτησε στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής αλλά αμιγώς και καθαρά βάσει της στάσης που κράτησε σε σχέση με της τάξεις που συγκροτούσαν το έθνος.”

Στη βάση αυτή, η Συρία, η Ρωσία και το Ιράν σαφώς δεν αποτελούν συμμάχους της εργατικής τάξης. Στη Συρία μπορούμε να δούμε τον καταστρεπτικό και δολοφονικό τους ρόλο. Το μικρότερο κακό είναι στην ουσία ο δρόμος της ήττας και της συντήρησης ενός άδικου συστήματος, εντός του οποίου οι λαϊκές τάξεις της περιοχής ζουν. Ο ρόλος των επαναστατών δεν είναι να διαλέξουν μεταξύ διαφορετικών ιμπεριαλιστικών και εθνικών δυνάμεων. Ο ρόλος μας είναι να εναντιωθούμε στις ποικίλες αντεπαναστατικές δυνάμεις και να οικοδομήσουμε ένα ανεξάρτητο μέτωπο από τις δύο μορφές αντίδρασης, στηρίζοντάς το σε μια δημοκρατική, κοινωνική και αντιιμπεριαλιστική βάση, πολεμώντας όλες τις μορφές διακρίσεων και προσπαθώντας για τη ριζική αλλαγή της κοινωνίας σε μια κίνηση από τα κάτω, στην οποία οι εργατικές τάξεις είναι ο παράγοντας της αλλαγής.

Συμπερασματικά, δεδομένων των συγκρούσεων και των συνεργασιών μεταξύ των δυνάμεων της συντήρησης, ας μην διαλέξουμε μια μορφή συντήρησης, αλλά ας υποστηρίξουμε, ας χτίσουμε και ας οργανώσουμε μια λαϊκή και ριζοσπαστική εναλλακτική για τους αυθεντικούς σκοπούς της επανάστασης: τη δημοκρατία, τη κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα. Πρέπει να αντιταχθούμε σε όλες τις ξένες παρεμβάσεις.

Επιπλέον, δεν πρέπει να φανταζόμαστε ότι οι ιμπεριαλιστικές αντιπαραθέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ ΗΠΑ, Κίνας και Ρωσίας είναι ανυπέρβλητες για αυτές τις δυνάμεις, στο βαθμό που οι ίδιες στην πραγματικότητα στηρίζονται στην αλληλοεξάρτηση σε πολλά ζητήματα. Όλα αυτά τα καθεστώτα είναι αστικά, που ανέκαθεν ήταν και θα είναι ενάντια σε λαϊκές επαναστάσεις, αναζητώντας να επιβάλλουν ή να ενδυναμώσουν ένα

σταθερό πολιτικό πλαίσιο, που να τους επιτρέπει να συσσωρεύσουν και να αναπτύξουν το πολιτικό και οικονομικό τους κεφάλαιο σε αντίθεση με τις λαϊκές τάξεις.

Καμιά εθνική ή διεθνής δύναμη δεν είναι σύμμαχος της Συριακής Επανάστασης, όπως δείξαμε. Οι ιμπεριαλιστικές αντιθέσεις δεν αποτέλεσαν την πηγή της εξέγερσης στη Συρία ή αλλού στην περιοχή, αλλά οι πολιτικές και κοινωνικο-οικονομικές διαψεύσεις, που βίωσαν οι λαϊκές τάξεις.

Η άρνηση του καθεστώτος εναντίον οποιασδήποτε μορφής αντιπολίτευσης και η βίαιη αντιμετώπιση των διαδηλώσεων αναδεικνύει τις φασιστικές τάσεις του. Ήταν αυτό εμφανές και προϋπάρχον της εξέγερσης και πώς αυτό διέδρασε με τα χαρακτηριστικά του Συριακού κράτους και της κοινωνίας;

Το δεσποτικό καθεστώς του Άσαντ σίγουρα έχει φασιστικές τάσεις, που αναδείχθηκαν με την άρνησή του σε οποιαδήποτε αντιπολίτευση και με τη βία που άσκησε. Αναφορικά με τη φύση του καθεστώτος Άσαντ, θα έλεγα ότι είναι δεσποτικό, καπιταλιστικό και κληρονομικό κράτος που εξουσίαζε μέσω της καταπίεσης και κάνοντας χρήση ποικίλων πολιτικών όπως οι θρησκευτικές αντιπαραθέσεις, το σύστημα φυλών, ο συντηρητισμός και ο ρατσισμός, για να κυριαρχήσει στην κοινωνία και να κινητοποιήσει μια διαταξική κοινωνική βάση, συνδεόμενη μέσω σεχταριστικών, τοπικών, οικογενειακών και πελατειακών δεσμών για να υπερασπιστεί το καθεστώς σε μια αντιδραστική βάση.

Η κληρονομική φύση του κράτους σημαίνει ότι τα κέντρα της εξουσίας (πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά) εντός του καθεστώτος συγκεντρώνονται σε μια οικογένεια και τον κύκλο της, παρόμοια με τη Λιβύη και τις μοναρχίες του Κόλπου, για παράδειγμα, με αποτέλεσμα την ώθηση του καθεστώτος να χρησιμοποιήσει όλη τη βία που διαθέτει για να διατηρήσει την εξουσία του.

Απέχει πολύ από το να είναι σοσιαλιστικό, αντιιμπεριαλιστικό και κοσμικό, όπως παρουσιάζεται από κάποια κομμάτια της

Αριστεράς της Δύσης, που συχνά δεν γνωρίζουν για τη Συρία.

Δεδομένου του παραδείγματος της Λιβύης, του Ιράκ και του Αφγανιστάν πριν από λίγο καιρό, η παρέμβαση των ΗΠΑ είναι κάτι παραπάνω από καταστροφική. Οι επεμβάσεις έγιναν συνώνυμες με τις ΗΠΑ, τότε ήταν ο πόλεμος ενάντια στον κομμουνισμό και τώρα ο πόλεμος ενάντια στους ισλαμιστές εξτρεμιστές. Ποιος είναι ο στόχος τους στην περιοχή; Πώς επηρέασε η εκλογή Τραμπ την πολιτική των ΗΠΑ στην περιοχή, αν το έκανε; Τι θα πρέπει να περιμένουμε και για τι να είμαστε προετοιμασμένοι;

Ας είμαστε ξεκάθαροι, πρέπει να αντιτεθούμε επίσης και σε όλες τις επεμβάσεις της Ουάσιγκτον στην περιοχή, οι οποίες δεν γίνονται για το συμφέρον των λαϊκών τάξεων. Οι τελευταίοι πόλεμοι που αναφέρατε ή η υποστήριξή τους σε διαφορετικές δικτατορίες στην περιοχή και οι πράξεις τους εκεί το αποδεικνύουν.

Η αμερικανική πολιτική έχει βυθιστεί στη λάσπη των αντιφάσεων που πηγάζουν από την αποδυναμωμένη θέση της μετά την υποχώρηση στο Ιράκ και τις αντιθέσεις στην εξωτερική πολιτική μεταξύ Τραμπ και κάποιων κύκλων της διοίκησης των εξωτερικών υποθέσεων των ΗΠΑ. Προφανώς, οι ΗΠΑ παραμένουν η μεγαλύτερη δύναμη στον κόσμο αλλά εμφανίζουν μία πτώση έναντι των διεθνών τους αντιπάλων, κυρίως στη Μέση Ανατολή.

Η αποτυχία της αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ το 2003 και η παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 αποτέλεσαν σοβαρά πλήγματα για την ηγεμονία των ΗΠΑ. Αυτό άφησε περισσότερο χώρο για άλλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις όπως η Κίνα και η Ρωσία, καθώς και περιφερειακές δυνάμεις ανά τον κόσμο. Η σχετική εξασθένηση των ΗΠΑ επέτρεψε σε όλα αυτά τα κράτη να δράσουν περισσότερο αυτόνομα και σε πολλές περιπτώσεις αντιπαραθετικά με τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στη Μέση Ανατολή. Η Ρωσία μπόρεσε να αυξήσει την επιρροή της και να παίξει σημαντικό ρόλο στη Συρία στη διάσωση του ασσαντικού καθεστώτος, ενώ διάφορα

περιφερειακά κράτη όπως το Ιράν, η Τουρκία, η Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και το Ισραήλ έχουν αυξήσει την παρέμβαση τους, εμποδίζοντας τις επαναστατικές διαδικασίες και τα αιτήματα για δημοκρατία, κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα.

Η βασική πολιτική των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή είναι η στρατιωτική ήττα του ISIS και η αντίθεση στην επιρροή του Ιράν στην περιοχή. Την ίδια στιγμή, θέλουν να επαναφέρουν ένα είδος σταθερότητας ενώ υπονομεύουν δυνάμεις όπως το Ιράν.

Όπως και οι λοιπές ιμπεριαλιστικές και περιφερειακές δυνάμεις θέλουν να τελειώσουν τις επαναστατικές διαδικασίες στη περιοχή.

Αντιμετωπίζουμε μια περίπλοκη κατάσταση αλλά οδηγούμαστε εύκολα σε συμπεράσματα και παίρνουμε θέση υπέρ της μιας ή άλλης πλευράς. Πώς μπορούμε να υπηρετήσουμε τη βασική μάχη, με όρους διεθνιστικής αλληλεγγύης, το οποίο είναι μάλλον προφανές: εναντίωση σε όλους τους ιμπεριαλιστικούς και απολυταρχικούς δρώντες που παρεμβαίνουν στη Συρία.

Ναι, συμφωνώ με αυτό το συμπέρασμα. Πολλά πράγματα μπορούν να γίνουν. Νομίζω ο προοδευτικός κόσμος πρέπει να κάνει κάλεσμα για το τέλος του πολέμου, ο οποίος έχει δημιουργήσει τρομερό πόνο. Έχει οδηγήσει σε μαζικές μετατοπίσεις πληθυσμών ενός της χώρας και έχει οδηγήσει εκατομμύρια εκτός αυτής ως πρόσφυγες. Ο πόλεμος ωφελεί μόνο τις αντεπαναστατικές δυνάμεις απ' όλες τις πλευρές. Τόσο από πολιτική όσο και από ανθρωπιστική οπτική, ο τερματισμός του πολέμου στη Συρία είναι μια απόλυτη αναγκαιότητα.

Επίσης, πρέπει να απορρίψουμε όλες τις προσπάθειες νομιμοποίησης του καθεστώτος Άσαντ, και πρέπει να αντιτεθούμε σε όλες τις συμφωνίες που του επιτρέπουν να παίζει οποιοδήποτε ρόλο στο μέλλον της χώρας. Μια λευκή επιταγή στον Άσαντ σήμερα θα ενθαρρύνει μελλοντικές προσπάθειες από άλλα δεσποτικά και απολυταρχικά κράτη να συνθλίψουν τους πληθυσμούς τους εάν τυχόν αυτοί εξεγερθούν.

Πρέπει να εγγυηθούμε επίσης τα δικαιώματα των πολιτών εντός της Συρίας, αποτρέποντας ειδικά περισσότερες αναγκαστικές εκτοπίσεις και διασφαλίζοντας τα δικαιώματα των προσφύγων (δικαίωμα επιστροφής, δικαίωμα για οικονομικές αποζημιώσεις σε περίπτωση καταστροφής των σπιτιών τους, δικαιοσύνη για την απώλεια των συγγενών τους, κλπ).

Ο Άσαντ και οι διάφοροι εταίροι τους στο καθεστώς πρέπει να κριθούν υπεύθυνοι για τα εγκλήματά τους. Το ίδιο ισχύει και για τις ισλαμικές φονταμενταλιστικές και τζιχαντιστικές δυνάμεις και άλλες ένοπλες δυνάμεις.

Χρειάζεται να υποστηρίξουμε τους δημοκρατικούς και προοδευτικούς δρώντες και τα κινήματα ενάντια και στις δύο άλλες πλευρές της αντεπανάστασης: το καθεστώς και τους ισλαμιστές φονταμενταλιστές αντιπάλους του.

Πρέπει να χτίσουμε ένα ενιαίο μέτωπο στη βάση των αρχικών επιδίκων της επανάστασης: δημοκρατία, κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα, λέγοντας όχι στον σεχταρισμό και τον ρατσισμό.

Χρειάζεται ασφαλώς να αντιτεθούμε σε όλους του ιμπεριαλιστικούς και απολυταρχικούς δρώντες που παρεμβαίνουν στη Συρία.

Στις δικές τους χώρες, οι αριστεροί διεθνώς πρέπει επίσης να παλέψουν:

- για το άνοιγμα των συνόρων για τους μετανάστες και πρόσφυγες και ενάντια στη δημιουργία φραχτών ή στον μετασχηματισμό της Ευρώπης για παράδειγμα σε ένα φρούριο που θα μπορούσε να μετατρέψει τη Μεσόγειο σε ένα νεκροταφείο μεταναστών,
- ενάντια σε όλες τις μορφές ισλαμοφοβίας και ρατσισμού,
- ενάντια σε όλες τις συμμαχίες των δυτικών κρατών με δεσποτικά καθεστώτα και το Απαρτχάιντ, το αποικιοκρατικό και ρατσιστικό κράτος του Ισραήλ (σε αυτή την τελευταία

περίπτωση να υποστηρίζουν τις καμπάνιες BDS),

- ενάντια στην περισσότερη “ασφάλεια” και στις αντιδημοκρατικές πολιτικές που προωθούνται στο όνομα “του πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία”.

Πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι σε ένα πράγμα, η ατιμωρησία στα συνεχή δολοφονικά εγκλήματα του δεσποτικού καθεστώτος Άσαντ με τη στήριξη και/ή την πολυπλοκότητα των διεθνών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων ενθαρρύνει άλλους δικτάτορες και απολυταρχικά καθεστώτα να καταπνίξουν βίαια τους ίδιους τους τους λαούς. Αυτό είναι μέρος επίσης μιας διεθνούς τάσης απολυταρχισμού η οποία είναι παρούσα σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων φιλελεύθερων δημοκρατιών στις δυτικές χώρες, με την προώθηση και εμβάθυνση του νεοφιλελευθερισμού.

Ο Συριακός Εμφύλιος, η Αντιεξουσιαστική Κριτική & τα Κουλουβάχατα της Ιστορίας

Στέφανος Μπατσής

Ας αρχίσουμε από μία παραδοχή. Τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου πολέμου δεν αποτελούν έναν γόρδιο δεσμό που καλεί για λύση το αμφίστομο ξίφος του αντιιμπεριαλισμού ή οι αντιδραστικές θεωρήσεις της γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής ανάλυσης. Αντιθέτως, παραπέμπουν σ’ ένα κουβάρι με πολλά νήματα, πολλές αφετηρίες και αβέβαιη ή και συχνά αμφίσημη κατάληξη για την ερμηνεία και την πολιτική σκέψη. Άλλωστε, η πυκνή αυτή επταετία εμφανίζει σημάδια αλλαγής παραδείγματος. Από την ίδια τη μικροφυσική και τεχνολογία του πολέμου έως την

επιστροφή των σημασιών στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα, τίποτα δεν μοιάζει γνώριμο και καμία βεβαιότητα δεν φαίνεται να μην μπορεί να γκρεμιστεί.

Η αμηχανία σημαντικών κομματιών της Αριστεράς και του ελευθεριακού χώρου μπροστά σε αυτή τη ρευστότητα αποτυπώνεται όλο και συχνότερα σε άτοπα και παραδοξολογίες. Παρατηρείται μεταξύ κραυγών για τη “Νίκη στα όπλα του συριακού στρατού” και στήριξης στον κοινό άξονα “Άσαντ, Ρωσίας, Ιράν και Χεζμπολάχ” αλλά και μιας πρακτορολογικής και συνωμοσιολογικής ρητορικής που, δυστυχώς, όλο και συχνότερα μας επιδεικνύει τον αντισημιτισμό της. Το κείμενο αυτό, επομένως, αλλά και η εκδήλωση που συνδιοργανώνεται με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ* τοποθετούνται σε μια στιγμή που ο δημόσιος διάλογος εντός των αριστερών και ελευθεριακών μικροκόσμων τείνει να εκτροχιαστεί προς θέσεις ασυνεπείς με όσα θεωρητικά πρεσβεύουν οι φορείς τους.

Μια αναγκαία επίσκεψη στο 2011

Έχει την αξία του, θεωρώ, να διατρέξουμε ευσύνοπτα τα γεγονότα, καθότι οι κραυγές που υψώνονται, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας νέας επέμβασης του ευρωπαϊστικού άξονα, λειτουργούν αποπροσανατολιστικά, θέτοντας κι ένα καινούριο σημείο μηδέν, λες και ο πόλεμος στη Συρία δεν είναι μια επταετής πραγματικότητα, αλλά ξεκινά και σταματά συγχρονισμένος με τα αριστερά αντιαμερικανικά αντανάκλαστα.

Πηγαίνοντας πίσω, στο 2011, θυμόμαστε τον αραβικό κόσμο να συγκλονίζεται από αυτό που οι δυτικοί δημοσιολογούντες ονόμασαν Αραβική Άνοιξη. Σε Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτο και Συρία οι κοινωνίες βρίσκονται σε κίνηση. Διαδηλώσεις με δημοκρατικό και κοσμικό τόνο ενάντια στην αυταρχικότητα των καθεστώτων αλλά και στις σοβούσες κοινωνικές ανισότητες, που οδηγούν με γεωμετρική ταχύτητα μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην εξαθλίωση. Ας μην ξεχνάμε ότι του ξεσηκωμού στη Συρία έχει προηγηθεί μια παρατεταμένη περίοδος ξηρασίας, με αποτέλεσμα την εσωτερική μετανάστευση χιλιάδων αγροτών προς τα αστικά

κέντρα, όπου αντιμετώπισαν συνθήκες απόλυτης φτωχοποίησης και αβεβαιότητας.

Ας μην ξεχνάμε, επίσης, ότι το καθεστώς Άσαντ αποτελούσε και αποτελεί μια κληρονομημένη δικτατορία, ένα αστυνομικό κράτος που αποκλείει τη διεύρυνση της πολιτικής συμμετοχής και τη συγκροτημένη άσκηση αντιπολίτευσης.

Ενώ στην Τυνησία και την Αίγυπτο οι δικτατορίες καταρρέουν χωρίς οι εξεγέρσεις να πάρουν το χαρακτήρα ένοπλης αντιπαράθεσης, στη Συρία ο Άσαντ είναι αποφασισμένος να διατηρήσει την εξουσία του με κάθε κόστος. Στις διεκδικήσεις για ελευθερία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη απαντά με συλλήψεις, δολοφονίες και βασανισμούς. Ο συριακός στρατός ανοίγει πυρ σε ειρηνικούς διαδηλωτές, η καταστολή των αντιφρονούντων γίνεται επικίνδυνα ασφυκτική και η σύγκρουση με το καθεστώς παίρνει γρήγορα τον δρόμο του εμφυλίου πολέμου, όταν ομάδες αντικαθεστωτικών απαντούν στη βία του συριακού κράτους.

Η κλιμάκωση είναι ραγδαία, με τις διαμαρτυρίες και τις συγκρούσεις να γενικεύονται και να αφορούν πλέον ολόκληρη τη χώρα. Οι εξεγερμένοι έχουν να αντιμετωπίσουν από τη μία πλευρά τη συριακή μηχανή θανάτου του Άσαντ κι από την άλλη τις τζιχαντιστικές ομάδες της Αλ Νούσρα και του Ισλαμικού Κράτους. Ο Άσαντ άλλωστε είναι αυτός που απελευθερώνει μαζικά τζιχαντιστές από τις συριακές φυλακές, οι οποίοι στρέφονται περισσότερο ενάντια στους αντικαθεστωτικούς και στους Κούρδους της Βόρειας Συρίας παρά στο ασαντικό καθεστώς.

Η προσπάθεια αυτοοργάνωσης των περιοχών που εγκαταλείπουν οι καθεστωτικοί παίρνει, έστω σε εμβρυακό και περιορισμένο βαθμό, σάρκα και οστά μέσω της ανάδυσης πλήθους τοπικών συμβουλίων, ωστόσο βρίσκεται πιεσμένη από τη φονταμενταλιστική ετερονομία του Ισλαμικού Κράτους και την αποφασιστικότητα του Άσαντ να μην αφήσει τίποτα όρθιο μέχρι την τελική επικράτηση. Η φρίκη και η βαρβαρότητα συνθέτουν τη νέα πραγματικότητα και μοιραία

κάθε προσπάθεια χειραφέτησης αφυδατώνεται και σταδιακά ηττάται. Τελευταίος σταθμός αυτής της ήττας η πτώση του ελεύθερου Αφρίν ύστερα από την επιχείρηση “Κλάδος Ελιάς” του τουρκικού στρατού και την κυνική αδιαφορία της Δύσης.

Σιγά το νέο, αλλά το κράτος σκοτώνει

Ο λογαριασμός γράφει 600.000 νεκρούς και 5-6 εκατομμύρια εκτοπισμένους πρόσφυγες σε γειτονικά κράτη ή στην Ευρώπη, αλλά θα μένει ανοιχτός όσο η κρατική θανατοπολιτική αποτελεί τον κυρίαρχο τρόπο διαχείρισης. Αν κάτι έπρεπε να έχουμε διδαχτεί από τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου, είναι ότι ο κρατισμός βάζει την ταφόπλακα σε κάθε προσπάθεια χειραφέτησης και επιχειρεί να γεμίσει κάθε κενό εξουσίας με ατσάλι και αίμα. Η τέχνη του να μην κυβερνάσαι από κάποια ετερόνομη εξουσία έρχεται αντιμέτωπη με την πύκνωση του κρατισμού, την ωμή επιβολή της βίας. Ως εκ τούτου, συνιστά αυτοκαταστροφή και ακρωτηριασμό της ελεύθερης σκέψης η παροχή αλληλεγγύης σε κρατικές οντότητες (“Νίκη στο συριακό στρατό”) ή η επιλογή μεταξύ των διαφορετικών κρατικών συμμαχιών (στήριξη στον “άξονα Συρίας, Ιράν, Ρωσίας, Χεζμπολάχ”).

Ο Άσαντ, με την αρωγή της Ρωσίας και περιφερειακών δυνάμεων, επιχειρεί το μακέλεμα κάθε εναπομείνουσας φωνής αντίστασης και αντιπολίτευσης, συχνά υπό το πρόσχημα του πολέμου ενάντια στον τζιχαντισμό. Είναι πασιφανές, σε όποιον θέλει να το δει, πως το καθεστώς δεν θα σταματήσει μέχρι να διασφαλίσει πλήρως τη θέση κυριαρχίας του όσο θάνατο κι εκτοπισμό κι αν χρειαστεί να παράξει. Η χρήση ή μη χρήση χημικών όπλων τη δεδομένη στιγμή συσκοτίζει τη συζήτηση, καθώς τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος έχουν τεκμηριωθεί επαρκώς μέσα στον χρόνο. Αυτό θα έπρεπε να είναι κάτι αδιαπραγμάτευτο κι από εκεί να εκκινεί κάθε συζήτηση περί απόδοσης ευθυνών.

Εντούτοις, δεν μας είναι άγνωστη και δεν παραγνωρίζουμε τη φύση και τη στόχευση της ευρωατλαντικής επέμβασης. Οι ΗΠΑ διεξάγουν σταθερά έναν πόλεμο δια αντιπροσώπων (proxy war) τόσο στη Μέση Ανατολή όσο και σε άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα

τη ζωνοποίηση μεγάλων περιοχών, την αποσταθεροποίηση των κεντρικών εξουσιών, όταν αυτές δεν τους είναι αρεστές, και εν τέλει τη δημιουργία αποτυχημένων κρατών (failed states). Μολονότι η πρόσφατη επέμβαση ΗΠΑ και συμμάχων στη Συρία, μετά τη χρήση χημικών όπλων από το καθεστώς Άσαντ, δύσκολα μπορεί να εγγραφεί σε ένα συνολικότερο σχέδιο και μάλλον αποτελεί περισσότερο ένα επικοινωνιακό εγχείρημα διάσωσης του αμερικανικού συμβολικού κεφαλαίου, η όλη αμερικανική στρατηγική δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας.

Οι ΗΠΑ, όπου δεν μπορούν οι ίδιες να επιβάλλουν την τάξη, προτιμούν το χάος και η πραγματικότητα δείχνει ότι δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να την επιβάλλουν, σε μία συνεχώς πιο σύνθετη και εύθραυστη διεθνή συγκυρία.

Στην ίδια ζώνη αμηχανίας δείχνουν να καρκινοβατούν και οι παραδοσιακοί Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ, ο σημασιακός πυρήνας των οποίων βρίσκεται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, με τις πολιτικές ελίτ να αδυνατούν να μεθερμηνεύσουν σε νέα σχήματα την απουσία νοήματος και τον αποπροσανατολισμό των δυτικών κοινωνιών. Ο δυτικοκεντρισμός τους πληγώθηκε αλλά και κινητοποιήθηκε, όταν το καμπανάκι του Ισλαμικού Κράτους ήχησε, ωστόσο ο τρόπος που οι παλιές αποικιακές δυνάμεις έχουν μάθει να διευθετούν τους λογαριασμούς τους σήμερα, μόνο ως προς το εσωτερικό τους μπορεί να λειτουργήσει κι αυτό αμφίβολα.

Εξάλλου, η συμμετοχή αφενός της Γαλλίας και της Αγγλίας κι αφετέρου του Ιράν, της Σ. Αραβίας και της Τουρκίας στις πολεμικές συρράξεις και στη συνεχώς ενεργή διαπραγμάτευση για το μέλλον της περιοχής δεν μπορεί και δεν πρέπει να κατανοείται ως αποκλειστικά υποκινούμενη από τις μεγαλύτερες δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ρωσίας, καθώς τα εν λόγω κράτη εκτυλίσσουν πολλαπλές στρατηγικές, και μάλιστα φαινομενικά αντιθετικές, κοιτώντας άλλοτε στο εσωτερικό και άλλοτε στο εξωτερικό τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η σύγκρουση στη Συρία αποκαλύπτει τη

γυμνή φύση του κρατισμού και των διαφόρων σχεδίων διαχείρισης. Η πριμοδότηση σχεδίων αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και στην επιστροφή στον προστατευτισμό του εθνοκρατισμού άπτονται, κατά τη γνώμη μου, της ιδεολογικής σύγκρουσης γύρω από τον συριακό εμφύλιο και συχνά οδηγούν τον διάλογο σε γόνιμα μονοπάτια. Ωστόσο, είναι απαράδεκτο για όσους επιθυμούν την κοινωνική απελευθέρωση να σιωπούν μπροστά στα εγκλήματα του Άσαντ και της Ρωσίας, να ταυτίζουν τις κοινωνίες με τους κρατικούς σχηματισμούς και να αποσιωπούν τις αντιπολιτευόμενες θέσεις και αντιστάσεις. Δυστυχώς οι φωνές αυτές, από ντροπαλές και χαμηλόφωνες, γίνονται σιγά-σιγά εκκωφαντικές και βρίσκουν όλο και βαθύτερο έρεισμα αφενός στα διάφορα αριστερίστικα αρτικόλεξα και αφετέρου σε τελούσες σε σύγχυση τάσεις του αναρχικού χώρου.

Τα κουλουβάχατα της ιστορίας

“Κανένα πολιτικό κόμμα, όποιο κι αν είναι το πρόγραμμά του, δεν μπορεί να αναλάβει αποτελεσματικά τη διεύθυνση του κράτους, χωρίς να γίνει εθνικό”

Μαξ Βέμπερ 1917

Η ιδεολογία του αντιιμπεριαλισμού λειτούργησε και λειτουργεί ως δίαυλος μέσα από τον οποίο η εθνική ιδεολογία εγγράφεται στο εσωτερικό των ριζοσπαστικών πολιτικών χώρων. Ως ιδεολογία που συχνά επικυριαρχεί του κομμουνιστικού ή αντικαπιταλιστικού στοιχείου εντός της αριστερής πολιτικής σκέψης, εγκλωβίζει τα υποκείμενα στα ασφυκτικά όρια του έθνους κράτους, οδηγώντας τα στη νομιμοποίηση αντιδραστικών καθεστώτων και κρατικών επιλογών.

Ο αντιιμπεριαλισμός πειθαρχεί και στοιβάζει τα υποκείμενα πίσω από κρατικές επιταγές κι αναδεικνύεται ως πρώτης τάξης όπλο στα χέρια του κρατισμού και μάλιστα υπό το πρόσχημα της αντίστασης, της υποστήριξης του αδύναμου έναντι του ισχυρού.

Ο πολιτικός διάλογος γύρω από τον συριακό εμφύλιο μας

αποκαλύπτει τη φύση του αντιιμπεριαλισμού σε όλη της την καθαρότητα. Ο αντιιμπεριαλισμός βλέπει μόνο τα κράτη και τις κινήσεις τους πάνω σε μια πλανητική σκακιέρα, όπου οι κοινωνίες παρακολουθούν αμέτοχες και στάσιμες. Συναφώς, ο αντιιμπεριαλισμός παραβλέπει τόσο τις λαϊκές διαμαρτυρίες εντός της συριακής κοινωνικής πραγματικότητας όσο και το πείραμα διεύρυνσης της δημοκρατίας και της ελευθερίας στα καντόνια της Ροζάβα, εφόσον η ιστορική κίνηση δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται με την κρατική πολιτική.

Παραπληρωματικός του αντιιμπεριαλισμού, ο αντιαμερικανισμός προσφέρει έναν εύπεπτο και φενακισμένο αντικαπιταλισμό για εθνική κατανάλωση. Σε έναν κόσμο όλο και πιο σύνθετο, όπου διαχωριστικές γραμμές του παρελθόντος ίσως χάνουν τη σημασία τους, ανακουφίζει αλλά και αδρανοποιεί τα πολιτικά αντανakλαστικά μέσα από ένα απλουστευτικό και ολοποιητικό εξηγητικό σχήμα. Δυστυχώς όμως για την Αριστερά, η οποία μοιάζει να βρίσκεται σήμερα **στη λάθος πλευρά της ιστορίας**, από την ίδια ιδεολογική φαρέτρα αντλούν σε ολόκληρη τη Δύση και τα νέα μορφώματα της Δεξιάς, τα οποία δεν δυσκολεύονται καθόλου να προσαρμόσουν τον αντιιμπεριαλισμό και τον αντιαμερικανισμό στα μέτρα του εθνικισμού, της κλειστότητας και του υψώματος τειχών. Στα καθ' ημάς, άλλωστε, λίγος μόνο χρόνος έχει περάσει από τη συμπίεση στα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό μερίδας της Αριστεράς με την Άκρα Δεξιά.

Από την άλλη, η γλώσσα της γεωπολιτικής, η οποία συχνά παρεισφρέει και επιτονίζει αριστερές και ελευθεριακές αναλύσεις της πραγματικότητας στη Μέση Ανατολή, τις αφυδατώνει πολιτικά. Ας μην ξεχνάμε την καταγωγή και τις χρήσεις της γεωπολιτικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί σταθερά ένα ιδεολογικοποιημένο εργαλείο στα χέρια του κρατισμού για την επιβολή των διαφόρων σχεδιασμών του.

Τα κουλουβάχατα που δεν μαθαίνουν

Αντλώντας από τη διαπίστωση του Μαξ Βέμπερ, μπορούμε να σημειώσουμε πως μόνο η συνεπής κι ευθυτενής αντίσταση στον

εθνοκρατισμό και η αποκάλυψη όσων παραγόντων συνθέτουν την ιδεολογία του μας ανοίγει την προοπτική της κατανόησης και διάσωσης δυνάμει επαναστατικών στοιχείων και δυναμικών εντός των κοινωνιών.

Ακόμη, απαιτείται η παραδοχή ότι τέτοιου είδους δυναμικές μπορούν να αναπτύσσονται αυτόνομα και αντιθετικά στους κρατικούς σχεδιασμούς. Το παράδειγμα της συριακής άνοιξης είναι μπροστά μας και είναι δηλωτικό για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές κινήσεις χάνουν την αυτονομία τους και υποτάσσονται σε άνωθεν σχεδιασμούς ως υποδεέστερες, εάν υιοθετήσουμε το πρίσμα του κρατισμού. Για τον ευρωατλαντικό άξονα και τη Ρωσία οι αγώνες των Σύρων κατέχουν δευτερεύουσα θέση σε σχέση με τον υποτιθέμενο πόλεμο ενάντια στην τζιχαντιστική τρομοκρατία, ενώ για την αντιιμπεριαλιστική Αριστερά είναι δευτερεύοντες σε σχέση με τον αγώνα της ενάντια στον ιμπεριαλισμό, ο οποίος δεν μπορεί παρά να ασκείται μόνο από τη Δύση και τους συμμάχους της.

Η λογική αυτή είναι στη βάση της πατερναλιστικής και δυτικοκεντρική και αποστερεί από τους Σύρους, αλλά και τους Κούρδους, τη δυνατότητα της αυτόνομης πολιτικής δράσης. Δεν είναι καθόλου τυχαίος ο τρόπος με τον οποίο η αντιιμπεριαλιστική Αριστερά παρουσιάζει τους Κούρδους της Ροζάβα ως αφελή υποκείμενα που είτε εξαπατήθηκαν είτε είναι βέβαιο πως θα εξαπατηθούν από την αμερικανική στρατηγική ευφυΐα. Η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος φυσικά είναι η εξύμνησή τους, όταν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια σε τζιχαντιστικές ομάδες και η εργαλειοποίηση του αγώνα τους. Εν ολίγοις, οι Κούρδοι είναι επαρκείς ως μαχητές και αντικείμενα του εξωτικού, δυτικού βλέμματος αλλά σε καμία περίπτωση ως πολιτικά υποκείμενα που μπορούν να αυτενεργούν και να οργανώνουν τις ζωές τους χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Διαφορετικά, η αγωνιστικότητά τους είναι θαυμαστή και παράγει συμβολικές εικόνες αντίστασης, αλλά οι αιτίες που οδηγούν σε αυτή τη μαχητικότητα και στον ένοπλο αγώνα συγκαλύπτονται κάτω από τη σκόνη της πρακτορολογίας.

Αντίστοιχα, σαφώς προβληματική είναι και η θέση που προτάσσει το δίπολο Άσαντ ή τζιχαντισμός, θεωρώντας προτιμότερη τη διατήρηση της στυγνής δικτατορίας του ασαντικού καθεστώτος παρά την ανάδυση και επικράτηση του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Η ξεκάθαρα δυτικοκεντρική αυτή θέση, υποκρύπτει ρατσισμό και ισλαμοφοβία, θεωρώντας ουσιαστικά πως τα κράτη του μουσουλμανικού κόσμου στερούνται κάθε χειραφετητικής δυνατότητας, εγκλωβισμένα σε θρησκευτικούς αρχαϊσμούς. Επομένως, αναγκαστικά θα οργανώνουν την κοινωνική τους ζωή κάτω από μία δικτατορία ή κάποιο άλλο απολυταρχικό καθεστώς, που τουλάχιστον θα διατηρεί τους σκελετούς στη ντουλάπα.

Κι όμως, δεν υπήρξε ποτέ ιδανικότερη συγκυρία για να μάθουμε από τους πρόσφυγες. Είναι εδώ, μαζί μας, σ' ένα σωρό θαυμάσια εγχειρήματα και αποδεικνύουν καθημερινά αφενός την αυτονομία και την αυτενέργειά τους κι αφετέρου τον πλούτο που κουβαλάνε.

Είναι μαζί μας στην κατάληψη προσφύγων και μεταναστών της Νοταρά, στο City Plaza, στην κατάληψη του 5ου λυκείου, στους κοινούς αγώνες ενάντια στα κέντρα κράτησης. Πολλά κομμάτια του ριζοσπαστικού χώρου προσπάθησαν και προσπαθούν να μάθουν, ακόμη κι αν χρειάζεται να αναιρέσουν παλιότερες αντιλήψεις και βεβαιότητες. Άλλα κομμάτια επέλεξαν να απέχουν της ώσμωσης αυτής, είτε οχυρωμένα πίσω από τα κληρονομημένα σχήματα των επαναστατικών υποκειμένων, των κολασμένων και της θυματοποίησης των προσφύγων είτε βλέποντας πίσω απ' όλα τον Σόρος, τον αμερικανικό δάκτυλο και πανίσχυρα συμφέροντα που κινούν τα νήματα. Ο εγκλωβισμός των δεύτερων είναι τέτοιος κι έχει παράξει τέτοιας έντασης καχυποψία και συνωμοσιολογία που αδυνατούν να δουν μια πραγματικότητα που εκτυλίσσεται μπροστά τους, με διαφάνεια και ανοιχτές πόρτες. Καθόλου τυχαίο που σε μεγάλο βαθμό οι φωνές αυτές ταυτίζονται με θέσεις της ελληνικής αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς.

Sic semper tyrannis

Η δραματική κατάσταση στη Συρία, η επαπειλούμενη επίθεση της Τουρκίας στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα αλλά και η συνθετότητα ενός πολέμου που δεν μοιάζει με κανέναν προηγούμενο, απαιτούν την αντιεξουσιαστική κριτική και πράξη αιχμηρή και σε εγρήγορση. Η επίθεση στον πυρήνα του κρατισμού πρέπει να είναι συνεχής, να καταδεικνύει τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος αλλά και να αποκαλύπτει τους σχεδιασμούς του ευρωατλαντικού άξονα. Ακόμη, να τολμήσουμε τη σύγκρουση με όσες δυνάμεις αιχμαλωτίζουν με σκουριασμένα δεσμά την ελεύθερη σκέψη, αλλά, επίσης, να τολμήσουμε και να γκρεμίσουμε όσο είναι καιρός δικές μας βεβαιότητες, οι οποίες μας κρατάνε πίσω.

Η κριτική μας αυτή, επίκαιρη όσο ποτέ, οφείλει να διδάσκεται από το ταξίδι των προσφύγων και να είναι αλληλέγγυα εκεί όπου η ελευθερία αντεπιτίθεται, δηλαδή στο πείραμα δημοκρατικού συνομοσπονδισμού της Ροζάβα. Οι αυτοκυβερνούμενες, αμεσοδημοκρατικές περιοχές της Ροζάβα αποδεικνύουν πως το παιχνίδι κράτους και εξουσίας δεν είναι πάντα ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος και ότι οι κοινωνίες μπορούν να δημιουργούν χώρο ανάμεσα στις τεκτονικές πλάκες της καταπίεσης, έναν χώρο αυτονομίας και άσκησης της τέχνης του να μην κυβερνάσαι. Η δυνατότητα διεύρυνσης των ελευθεριακών χαρακτηριστικών αυτού του παραδείγματος και η επιρροή που μπορεί να ασκήσει στους λαούς της περιοχής, ας αποτελέσει μια αισιόδοξη κατακλείδα σε μια σειρά απαισιόδοξων αλλά αναγκαίων συμπερασμάτων, με την ευχή να δούμε άμεσα το τσάκισμα των τυράννων.

* Το παρόν κείμενο γράφεται με αφορμή την εκδήλωση με τίτλο «Επανάσταση κι Αντεπανάσταση στη Συρία. Λαϊκός ξεσηκωμός και καταστολή από το καθεστώς Άσαντ. Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και η βαρβαρότητα του πολέμου», με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ, Σύριο αγωνιστή, συγγραφέα και πανεπιστημιακό, στις

26/04/18, στην ΑΣΟΕΕ.

** Φωτογραφία: Ο πόλεμος στο Χαλέπι, 10.03.2017

Η Εξουσία των Διανοούμενων

Χάρης Ναξάκης

Υπάρχουν 2 (;) δρόμοι για να αναλύσεις τους λόγους αποτυχίας της πρώτης (;) πληβειακής επανάστασης, της Οκτωβριανής. Ο πρώτος, που ακολούθησα κι εγώ στα νιάτα μου, αλλά γρήγορα τον εγκατέλειψα, είναι ότι για όλα φταίνει η σταλινική γραφειοκρατία, η σταλινική αντεπανάσταση, η προσωπολατρία κ.λπ. Ο δρόμος αυτός είναι εύκολος και απλοϊκός.

Για να τεκμηριώσει κάποιος τον σταλινικό ολοκληρωτισμό αρκούν τα στοιχεία που παραθέτει ο Κ. Παπαϊωάννου στη *Γένεση του Ολοκληρωτισμού*: από τους 82 ηγέτες που πέρασαν από την Κεντρική Επιτροπή και τη Γραμματεία από το 1917 έως το 1929, οι 14 καταδικάστηκαν σε θάνατο ή σε μακροχρόνια φυλάκιση, 3 αυτοκτόνησαν, 3 δολοφονήθηκαν και 41 εξαφανίστηκαν χωρίς να αφήσουν ίχνη την περίοδο των εκκαθαρίσεων (1935-38). Όσον αφορά τα μεσαία στελέχη, το 70% των μελών της Κεντρικής Επιτροπής, το 60% των αντιπροσώπων του κόμματος στο 17ο συνέδριο, εξαφανίστηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Ο δεύτερος δρόμος ερμηνείας της αποτυχίας της Οκτωβριανής Επανάστασης, τον οποίο επίσης ακολούθησα στα νιάτα μου, αλλά επίσης εγκατέλειψα, είναι η άποψη ότι πριν από τη σταλινική αντεπανάσταση και μέχρι τον θάνατο του Λένιν είχαμε ένα αυθεντικό σοσιαλιστικό καθεστώς ή η αντίληψη ότι και ο λενινισμός ήταν μια μορφή ιακωβίνικης αυταρχικής εξουσίας, αλλά η θεωρία, ο Μαρξ, είχε δίκιο. Φταίνει οι μαρξιστές, οι επίγονοι, η εφαρμογή της θεωρίας, όχι ο Μαρξ.

Είναι όμως γνωστό ότι ο Λένιν υποστήριζε την εξουσιαστική αντίληψη πως η σοσιαλιστική ιδεολογία εισάγεται από τους διανοούμενους στην εργατική τάξη, μέσω του κόμματος-μεσσία, γιατί οι πληβείοι είναι ανίκανοι να παραγάγουν αυθόρμητα το σοσιαλιστικό πρόταγμα.

Είναι όμως λιγότερο γνωστό ότι την ιακωβίνικη αυτή αντίληψη ο Λένιν την κληρονόμησε από τον Μαρξ που στα *Grundrisse* λέει «**ο ρόλος μας είναι να δώσουμε στην ανθρωπότητα τη συνείδηση ότι πρέπει να απελευθερωθεί από την καταπίεση. Είτε το θέλει είτε δεν το θέλει**».

Την εξουσιαστική αυτή αντίληψη εκσυγχρόνισαν ο Γκράμσι και ο δικός μας ο Πουλαντζάς, εισάγοντας την έννοια του **οργανικού διανοούμενου**, που είναι ο ειδικός που θα εκφράσει τη συλλογική συνείδηση των από κάτω. Πόσο δίκιο είχε τελικά ο Μπακούνιν που θεωρούσε ότι οι απόψεις του Μαρξ «οδηγούν σ' ένα νέο κρατικό σύστημα, που υποτίθεται ότι βασίζεται στην κυριαρχία της λαϊκής βούλησης, αλλά στην ουσία η λαϊκή κυριαρχία θα έχει υποταχθεί στη διανοητική μειοψηφία».

Πώς λοιπόν μια πληβειακή επανάσταση, όπως η Οκτωβριανή, μετατράπηκε σε καταπιεστική εξουσία; Για να απαντήσουμε στο ερώτημα της καταγωγής της ιεραρχίας, της εξουσίας και της εκμετάλλευσης, χρειαζόμαστε ένα ερμηνευτικό εργαλείο και το μόνο ακατάλληλο είναι η μαρξιστική θεωρία.

Ο μαρξισμός θεμελίωσε ένα ανθρωπολογικά μονοδιάστατο ον, τον *homo faber* (άνθρωπος κατασκευαστής). Η ανθρώπινη ουσία ταυτίζεται με την παραγωγική δύναμη του ανθρώπου, την εργασία, οι παραγωγικές δυνάμεις αναγορεύονται σε δημιουργό της πραγματικότητας. Ο κατά Μαρξ άνθρωπος είναι ένας *homo economicus*, η ουσία του είναι η παραγωγική του φύση, οι ουσιώδεις δυνάμεις του είναι οι παραγωγικές του δυνάμεις.

Για τον λόγο αυτό κάθε μορφή εξω-οικονομικής ζωής, όπως εύστοχα παρατηρεί ο Παπαϊωάννου στο βιβλίο του «*Μαρξ και μαρξισμός*», δεν έχει πραγματική βάση, γεγονός που οδηγεί τον

Μαρξ να θεωρεί ότι «δεν υπάρχει ιστορία της πολιτικής, του δικαίου, της τέχνης, της θρησκείας». Πώς να ερμηνεύσουμε με βάση το μαρξιστικό σχήμα την εμφάνιση μιας καταπιεστικής εξουσίας μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, αφού στην εξουσία βρίσκεται ένα εργατικό κόμμα -και διά μέσου αυτού οι καταπιεσμένοι- και ταυτόχρονα δεν υπάρχει ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής; Απλώς δεν μπορούμε. Γι' αυτό ο Τρότσκι έλεγε ότι έχουμε εργατική εξουσία, ολίγον γραφειοκρατικοποιημένη, για το ΚΚΕ μια αυθεντική εργατική εξουσία, και για την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά όλα ήταν τέλεια μέχρι τον Λένιν.

Γιατί όμως δεν μπορούμε; Διότι κάθε καταπιεστική εξουσία για τον μαρξισμό απορρέει από τον καταμερισμό της εργασίας, από τη σφαίρα της παραγωγής, από την κατοχή των παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή από την οικονομική εξουσία. Πρόκειται για ένα τεράστιο ψέμα.

Δεν είναι η οικονομική εξουσία το αποκλειστικό εργαλείο που προσφέρει στους ανθρώπους τη δυνατότητα να διευθύνουν άλλους. Η Αίγυπτος των Φαραώ είναι ως παράδειγμα, σύμφωνα με τον Παπαϊωάννου, αρκετό για να καταρρίψει αυτόν τον μύθο.

Η εξουσία στην Αίγυπτο δεν ασκείται από ιδιοκτήτριες τάξεις, δεν υπάρχουν μεγαλογαιοκτήμονες, δεν υπάρχει ατομική ιδιοκτησία, αλλά μόνο κρατική, την οποία διευθύνει μια τάξη που ο Μαρξ αρνείται να αναγνωρίσει: η γραφειοκρατία και το ιερατείο. Η μετατροπή επίσης του κλήρου κατά τον Μεσαίωνα σε μια νέα άρχουσα τάξη δεν προέρχεται φυσικά από τον ρόλο του στην παραγωγή, αλλά από την πνευματική του εξουσία. Η εξουσία στο Βυζάντιο προήλθε από τα πάνω, από τις εξω-οικονομικές δυνάμεις του κράτους, της γραφειοκρατίας και της εκκλησίας και όχι από τις καθαυτό τάξεις.

Εκτός λοιπόν από την οικονομική εξουσία, τη μόνη που αναγνωρίζει ο μαρξισμός, η διαίρεση της κοινωνίας σε ανώτερες και κατώτερες τάξεις μπορεί να προέλθει και από άλλες

εξουσίες, όπως η ιδεολογική εξουσία (θρησκευτική, διανοούμενοι), η στρατιωτική εξουσία ή η πολιτική εξουσία (γραφειοκρατία, μάνατζερ κ.λπ.), εξουσίες που έχουν αυτόνομα χαρακτηριστικά από την οικονομική εξουσία. Η πασιφανής αυτή πραγματικότητα, ότι δηλαδή δεν είναι μόνο η οικονομική εξουσία το εργαλείο μέσω του οποίου κάποιοι διευθύνουν και εξουσιάζουν άλλους, ισχύει και στην περίπτωση της Σοβιετικής Ένωσης.

Ποια είναι αυτή η νέα άρχουσα τάξη που ασκεί την εξουσία; Είναι η κρατική γραφειοκρατία, που σταδιακά θα αναπτύξει έναν κρατικό καπιταλισμό. Από ποιους αποτελείται αυτή η νέα άρχουσα τάξη; Η κρατική γραφειοκρατία αποτελείται από: την επαναστατική πρωτοπορία, τα ανώτερα και μεσαία στελέχη του κόμματος, τους διανοούμενους, τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη του κράτους, την κομματική αριστοκρατία που διηύθυνε τα κολχόζ και τέλος διάφορους φορείς γνώσης (μηχανικοί, μάνατζερ κ.λπ.).

Από τους κόλπους της γραφειοκρατίας αυτής προήλθαν και οι σημερινοί ολιγάρχες.

** Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας*

efsyn.gr

Ο Σταλινισμός στην Υπηρεσία του Ψεύδους και της Συκοφαντίας | Απάντηση στον

Ν.Μόττα για τον Καστοριάδη

Γιώργος Γιαννιώτης

Με αφορμή τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων φέτος από τον θάνατο του Κορνήλιου Καστοριάδη (26 Δεκεμβρίου 1997), ο Νίκος Μόττας (Ν. Μ.) δημοσίευσε στην ηλεκτρονική σελίδα *Ατέχνως* ένα άρθρο για τον Έλληνα φιλόσοφο με τον βαρύγδουπο και εν πολλοίς προκλητικό τίτλο *“Κορνήλιος Καστοριάδης: Διακήρυττε το σοσιαλισμό, αλλά επέλεξε τη βαρβαρότητα”*. Αρχικά, οφείλουμε να καταστήσουμε σαφές ότι ο Ν. Μ. τοποθετεί τον εαυτό του στην πλευρά του μαρξισμού-λενινισμού και διάκειται θετικά απέναντι στον σοβιετικό κομμουνισμό και τον σταλινισμό, όπως φαίνεται από άρθρα που κατά καιρούς έχει δημοσιεύσει. [1]

Εφόσον, λοιπόν, ο Ν. Μ. διαφωνεί με τον Καστοριάδη πολιτικά και ιδεολογικά, αλλά και ως προς τις εκτιμήσεις και τα συμπεράσματα σχετικά με την εμπειρία της ΕΣΣΔ, θα ανέμενε κανείς από τον Ν. Μ. να προσπαθήσει να αντιπαρατεθεί θεωρητικά με τον Καστοριάδη, αποτιμώντας το έργο του με όρους αξιακούς, πολιτικούς και ιδεολογικούς, να αποδομήσει τη σκέψη του, ακόμη και να αμφισβητήσει ή να αναιρέσει το δημοκρατικό πρόταγμα του φιλοσόφου, ιδιαίτερα από τη στιγμή που του αφιερώνει ένα επετειακό άρθρο. Αντιθέτως, αυτό που ο Ν. Μ. κάνει στο άρθρο του είναι να συκοφαντεί τον Καστοριάδη και να τον παρουσιάζει απερίφραστα ως έναν αντιδραστικό στοχαστή (η λέξη αντίδραση, μάλιστα, χρησιμοποιείται όχι μία, αλλά, τέσσερεις φορές στο άρθρο) που έθεσε τη σκέψη και τη δράση του στην υπηρεσία του καπιταλισμού και του αντικομμουνισμού.

Η επιθυμία συκοφάντησης φαίνεται ήδη από τον τίτλο του άρθρου. Ο Ν. Μ. παίζοντας με τις λέξεις σοσιαλισμός-βαρβαρότητα, οι οποίες παραπέμπουν φυσικά στο περιοδικό και την ομάδα *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα*, στα οποία συμμετείχε ο Καστοριάδης στη Γαλλία, δεν διστάζει να εντάξει τον Καστοριάδη με αήθεια στη μεριά της βαρβαρότητας και να τον παρουσιάσει ως έναν κοινό ψεύτη και πολιτικό λωποδύτη, ο οποίος αφιέρωσε τη ζωή

του υποκρινόμενος τον επαναστάτη και διαβάλλοντας με αντικομμουνιστικό μίσος τον σοβιετικό «παράδεισο».

Αυτά και όσα γράφονται στο άρθρο, δεν εντάσσονται σε καμία περίπτωση σε ένα πλαίσιο πολιτικής αντιπαράθεσης και διαπάλης ιδεών αλλά δημιουργούν διαστρεβλώσεις και προβλήματα, στα οποία είναι ανάγκη να δοθούν κάποιες σύντομες απαντήσεις. Παράλληλα, αποκαλύπτουν το μένος των εν Ελλάδι σταλινικών, οι οποίοι με όχημα την παλιά τακτική τους του ψεύδους και της κατασυκοφάντησης προσώπων και ιδεών δεν διστάζουν να προβούν στην παραχάραξη της ιστορικής αλήθειας και στην ανήθικη επίθεση, δείχνοντας την ιδεολογική τους τύφλωση, την απουσία κριτικής σκέψης και την πασιφανή γύμνια πολιτικών επιχειρημάτων.

Ο ίδιος ο Ν. Μ. δηλώνει ότι «δεν είναι στους σκοπούς του παρόντος άρθρου η κριτική ανάλυση του φιλοσοφικού-επιστημονικού έργου του Κ. Καστοριάδη», αλλά «ευκαιρία να θυμηθούμε πτυχές της ζωής και δράσης του Καστοριάδη που αναδεικνύουν το πολιτικό “ποιόν” του φιλοσόφου και τις πραγματικές αξίες τις οποίες ο ίδιος πρέσβευε. Ποιος ήταν, λοιπόν, ο «ριζοσπάστης διανοητής Καστοριάδης;» αναρωτιέται με εμπαιγμό στο τέλος. Κατανοούμε, λοιπόν, ότι στόχος δεν είναι να μας πείσει γιατί ενδεχομένως το πρόταγμα της αυτονομίας δεν είναι θεμιτό, επίκαιρο ή εφαρμόσιμο, αλλά να μας αναδείξει τις πραγματικές (sic) αξίες που ο Καστοριάδης πρέσβευε. Όπως είπαμε, για τον Ν. Μ. ο Καστοριάδης υπήρξε ένας κοινός ψεύτης και συκοφάντης, επομένως υπάρχει η ανάγκη να αποκαλυφθεί η αλήθεια για το “ποιόν” αυτού του ανθρώπου, το οποίο ο πολύς κόσμος αγνοούσε. Εξάλλου, οι μαρξιστές-λενινιστές, τύπου Ν. Μ., αρέσκονται εδώ και δεκαετίες στην εξ αποκαλύψεως αλήθεια και στον άνωθεν διαφωτισμό. Ας δούμε, λοιπόν, τι μας λέει ο Ν. Μ. για τον Καστοριάδη.

Για τον Ν. Μ. «η πρώτη επαφή του Κ. Καστοριάδη με το εργατικό-λαϊκό κίνημα ήταν ελπιδοφόρα. Εν μέσω της μεταξικής δικτατορίας, το 1937, έγινε μέλος της ΟΚΝΕ και το 1941 μέλος του ΚΚΕ». Στη συνέχεια, ο Καστοριάδης αποχώρησε από το ΚΚΕ και

το 1943 εντάχθηκε στην τροτσκιστική ομάδα του Άγι Στίνα. Για τον Ν. Μ. η αποχώρηση του Καστοριάδη από το ΚΚΕ συνιστούσε «πέραςμα στην αντίδραση και οριστική ρήξη με τον μαρξισμό-λενινισμό», ενώ με την προσχώρησή του στην ομάδα του Στίνα ο Καστοριάδης ανέπτυξε «εχθρικές απόψεις απέναντι στην ηρωϊκή δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ». Μία διαστρέβλωση εντοπίζεται εδώ. Η ρήξη του Καστοριάδη με τον μαρξισμό δεν συντελέστηκε το 1943, αλλά, πολύ αργότερα, το 1964, όταν πια ο Καστοριάδης δηλώνει ότι παύει να είναι μαρξιστής. [2] Η οριστική ρήξη του Καστοριάδη με τον μαρξισμό έχει αποτυπωθεί με την χαρακτηριστική φράση «σήμερα το δίλημμα είναι να εξακολουθήσεις να είσαι μαρξιστής ή να είσαι επαναστάτης, αλλά και τα δύο μαζί δεν συμβιβάζονται».

Ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι τόσο η σωστή χρονολόγηση της ρήξης του Καστοριάδη με τον μαρξισμό, όσο το νόημα που υποκρύπτεται πίσω από τη φράση του γράφοντα. Για τον Ν. Μ. φαίνεται πως δεν έχει μεγάλη σημασία η χρονική στιγμή που ο ίδιος ο Καστοριάδης δηλώνει ότι δεν αυτοπροσδιορίζεται πια ως μαρξιστής. Για τον Ν. Μ. η ρήξη συντελείται από τη στιγμή που ο Καστοριάδης αποχωρεί από το ΚΚΕ και εντάσσεται στην τροτσκιστική ομάδα του Στίνα. Το αν ο Καστοριάδης θεωρούσε τον εαυτό του ακόμη μαρξιστή (γεγονός που ίσχυε για πολλά χρόνια ακόμη) δεν παίζει κανέναν απολύτως ρόλο για τον Ν. Μ.

Αυτό που δηλώνεται υπόρρητα και όχι ξεκάθαρα είναι η πάγια ιδεολογική θέση του Ν. Μ. ότι όποιος δεν είναι με ή δεν ανήκει στο ΚΚΕ δεν μπορεί να είναι ούτε και να αυτοπροσδιορίζεται ως μαρξιστής.

Έτσι, πίσω από τα λεγόμενα του Ν. Μ. διαφαίνεται η δογματική πεποίθηση ότι το ΚΚΕ ήταν και είναι ο μοναδικός θεματοφύλακας του μαρξισμού, ο αληθινός κάτοχος και ορθός ερμηνευτής της μαρξικής θεωρίας. Οποιοσδήποτε άλλος εκτός ΚΚΕ είναι αντιδραστικός, οπορτουνιστής και προδότης, πολύ περισσότερο όποιος τολμήσει να αμφισβητήσει το Κόμμα και να αποχωρήσει από αυτό. Έτσι, λοιπόν, συμβαίνει με τον Καστοριάδη και τον Στίνα,

μια από τις ευγενέστερες μορφές του επαναστατικού κινήματος. Παράλληλα, η αναφορά στις «εχθρικές απόψεις απέναντι στην ηρωϊκή δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ» φανερώνει τον ιδεολογικό δογματισμό του Ν. Μ., ο οποίος μπορεί να συμπυκνωθεί ως εξής: **όποιος δεν είναι μαζί μας είναι εχθρός μας.**

Στη συνέχεια, ο Ν. Μ. αναφέρει ότι ο Καστοριάδης υπήρξε εκφραστής «αντικομμουνιστικών αντιλήψεων». Αυτό γίνεται με αφορμή τη θέση του τελευταίου ότι ο Δεκέμβρης του 1944 υπήρξε σταλινικό πραξικόπημα. Πράγματι, ο Καστοριάδης θεωρούσε ότι ο Δεκέμβρης δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επανάσταση, όχι επειδή ήταν «αντικομμουνιστής» αλλά ακριβώς διότι πίστευε πως οι μάζες, ακόμη κι αν αυτές σε μεγάλο βαθμό στήριζαν τον ΕΛΑΣ, δρούσαν υπό την απόλυτη χειραγώγηση του Κόμματος και της ηγετικής ολιγαρχίας του. Αυτό σημαίνει ότι στη σκέψη του Καστοριάδη οι μάζες δεν ανέπτυξαν μια δράση αυτόνομη και ανεξάρτητη μέσα από δική τους συλλογική κι ελεύθερη πρωτοβουλία, αλλά, τελούσαν υπό τον ολικό έλεγχο του ΚΚΕ. Η ιστορική εμπειρία των χωρών, στις οποίες τελικά εγκαθιδρύθηκε ένα κομμουνιστικό καθεστώς, έδειξε ότι αυτό που συνέβη ήταν η κομματική ολιγαρχία να υφαρπάξει την εξουσία, να εγκαταστήσει ένα ολοκληρωτικό Κράτος, να ευνουχίσει κάθε αυτόνομο πολιτικό θεσμό της κοινωνίας (ελεύθερα σοβιέτ, εργατικά συμβούλια) και να εγκαταστήσει σε όλες τις πτυχές της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής τους λαϊκούς επιτρόπους και τα κομματικά στελέχη, τα οποία αναπαρήγαγαν και διαφύλασσαν την παντοκρατορία του Κόμματος, καταπιέζοντας βάνανυσα την κοινωνία.

Πράγματι, η ιστορία έχει δείξει ότι είναι δυνατόν οι άνθρωποι να δρουν και να ρίχνονται στις μάχες παίζοντας το κεφάλι τους, έχοντας όμως τη λανθάνουσα πίστη ότι παλεύουν για έναν ευγενή σκοπό, για τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και τη δημοκρατία, ενώ στην πραγματικότητα παλεύουν για την υποδούλωσή τους. Πολλές φορές, η εσωτερίκευση της πίστης, όταν συνοδεύεται από την εκ των προτέρων αποδοχή μιας εξωτερικής καθοδήγησης και αυτόκλητης πρωτοπορίας, η οποία αποβλέπει φυσικά στην

εξυπηρέτηση ιδιοτελών σκοπών, οδηγεί στην απώλεια της ελευθερίας και την ανάθεση της εξουσίας στους κάθε λογής ηγετίσκους και δικτατορίσκους.

Στη συνέχεια, ο Ν. Μ. κατηγορεί τον Καστοριάδη για «αντικομμουνισμό του «κονσερβοκουτιού» και «κλασική ακροδεξιά ρητορική», για «σκεπτικό που θα ζήλευαν και τα ναζιστοειδή της Χρυσής Αυγής», με αφορμή την κατάδειξη των σταλινικών εγκλημάτων. Πέρα από τις **εκφράσεις παραλληλισμού του Καστοριάδη με τους ναζί**, οι οποίες δείχνουν για άλλη μια φορά την τακτική του τσουβαλιάσματος των διαφωνούντων, την ηθική απαξίωσή τους και την αήθη ταύτισή τους με ναζιστικές λογικές, ο Ν. Μ. κλείνει τα μάτια μπροστά στα καταγεγραμμένα εγκλήματα και τις ωμότητες των σταλινικών. Ο Καστοριάδης προέβη στη θαρραλέα ανάδειξη των εγκλημάτων έχοντας προσωπική εμπειρία, επειδή κι ο ίδιος λίγο έλειψε να πέσει θύμα των εντεταλμένων σταλινικών εκτελεστών. Αξίζει να αναφέρουμε ένα χωρίο από την βιογραφία του François Dosse για τον Καστοριάδη:

«Αυτή η σύντομης διάρκειας προσέγγιση με τους σταλινικούς παραλίγο να κοστίσει στον Καστοριάδη τη ζωή του. Όταν ο τοπικός υπεύθυνος του ΚΚΕ τον κάλεσε, μαζί με έναν άλλον σύντροφό του, να δώσει εξηγήσεις για την αποστασιοποίησή του από τις κομματικές δραστηριότητες, αποφάσισε να μην πάει και να δώσει προτεραιότητα στο ραντεβού που είχε με μια κοπέλα. Ο φίλος του Καστοριάδη, που υπάκουσε στην κομματική εντολή να παρουσιαστεί, λίγες μέρες αργότερα θα βρεθεί νεκρός σε έναν από τους λόφους της Αθήνας». [3]

Επίσης, ένα άλλο προσωπικό περιστατικό μαρτυρά τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Καστοριάδης, και άλλοι πολλοί που παρέκλιναν από την κομματική γραμμή, και δείχνει με ενάργεια την τακτική του ΚΚΕ απέναντι στους διαφωνούντες:

«Ο Καστοριάδης είχε επίσης να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο που συνιστούσε η εντολή προς τα μέλη του ΚΚΕ και προς τους νεολαίους που αυτό ελέγχει: “Τσακίστε τους στο ξύλο [τους τροτσκιστές], σακατέψτε τους”. Σύμφωνα με μαρτυρία του Κώστα

Λιναρδάτου, που ήταν παρών στη σκηνή: “Ένα από τα πρώτα θύματα της ‘γραμμής’ ήταν ο Κορνήλιος Καστοριάδης. Μια ημέρα του Σεπτέμβρη [του 1943] κατεβαίνει με την ομάδα του στην ‘υπόγα’. Την ώρα που μιλάει, κάποιος Μπάμπης, φοιτητής αγνώστων λοιπών στοιχείων, αρπάζει ένα καρεκλοπόδαρο και τον χτυπάει στο κεφάλι. Πριν πέσει αναίσθητος, ο Καστοριάδης προλαβαίνει να ψελλίσει κάτι για τη μητέρα του». [4]

Η απέχθεια του Καστοριάδη προς τις εγκληματικές πρακτικές των σταλινικών και η πεποίθησή του για το μη αναστρέψιμο του κόμματος σίγουρα ενισχύθηκαν κι από τις αποτρόπαιες δολοφονίες διεθνιστών κομμουνιστών κι αγωνιστών, συντρόφων δικών του και του Στίνα. Ο Στίνας τις έχει καταγράψει κι ο κατάλογος είναι μακρύς. [5] Γίνεται, νομίζω, κατανοητό στον Ν. Μ. ότι οι απόψεις του Καστοριάδη δεν προέκυψαν από κάποια τάση ψευδολογίας ή φαντασιοπληξίας, αλλά, από την κατά πρόσωπο αντιμετώπιση της ωμής πραγματικότητας και της ολοκληρωτικής αντίληψης και πρακτικής των σταλινικών, οι οποίοι, πιστοί στο κυνήγι της κατάκτησης της απόλυτης εξουσίας, δεν δίσταζαν να εξοντώσουν οποιονδήποτε στεκόταν εμπόδιο ή ασκούσε κριτική στην πολιτική του Κόμματος.

Οι μομφές στο πρόσωπο του Καστοριάδη, και όχι τόσο στις πολιτικές του απόψεις, συνεχίζονται με την αναφορά του Ν. Μ. στο γεγονός ότι ο Καστοριάδης, αφού είχε φύγει πια για το Παρίσι, εργαζόταν ως οικονομολόγος στον ΟΟΣΑ, έναν «βαθύτατα ιμπεριαλιστικό οργανισμό» ενώ παράλληλα, ήταν «αρχηγός επαναστατικής ομάδας» (εννοεί την ομάδα Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα). Δεν με αφορά να κρίνω τις εργασιακές επιλογές του Καστοριάδη. Ωστόσο, με ενδιαφέρει η σαθρή λογική του Ν. Μ., σύμφωνα με την οποία όποιος εργάζεται σε έναν οργανισμό, αυτομάτως και αναγκαστικά δεν μπορεί να είναι επαναστάτης.

Το ίδιο, λοιπόν, σύμφωνα πάντα με τη στενή λογική του Ν. Μ., θα μπορούσαμε να πούμε και για τον Φρίντριχ Ένγκελς, ο οποίος ήταν γόνος αστικής οικογένειας, καθώς ο πατέρας του ήταν βιομήχανος υφαντουργίας; Άρα, δεν είχε κανένα δικαίωμα να αναπτύξει τη θεωρία του κομμουνισμού και να γίνει αυτός που

έγινε; Το ίδιο και για έναν τραπεζικό υπάλληλο, εφόσον κι αυτός εργάζεται εξυπηρετώντας τα συμφέροντα του τραπεζικού κεφαλαίου; Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει, διότι η εργασία ή η οικογενειακή προέλευση κάποιου δεν υπαγορεύουν αναγκαστικά τις πολιτικές απόψεις που θα υιοθετήσει. Επομένως, **ποιος δικαιούται να έχει επαναστατική συνείδηση;** Μάλλον μόνο το προλεταριάτο και το Κόμμα-καθοδηγητής και κάτοχος της επαναστατικής αλήθειας. Αυτό που ενοχλεί τον Ν. Μ. είναι οι απόψεις που διακινούνταν μέσω της ομάδας Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα και η αδυσώπητη κριτική της στη σοβιετική γραφειοκρατία και τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό. Αυτό είναι που κάνει τον Ν. Μ. να προβαίνει σε *ad hominem* επιθέσεις.

Μια άλλη μομφή διατυπώνεται ενάντια στην τακτική του Καστοριάδη να χρησιμοποιεί ψευδώνυμα στα γραπτά του (Pierre Chaulieu, Paul Cardan, Coudray), με τον Ν. Μ. να λέει ότι «ο Καστοριάδης βέβαια φρόντιζε να καλύπτει την πραγματική του ταυτότητα». Έτσι, δημιουργείται η εντύπωση ότι ο Καστοριάδης φρόντιζε να ψεύδεται επιμελώς και συνειδητά σχετικά με την ταυτότητά του και αφήνεται να εννοηθεί ότι ήταν ένας κοινός απατεώνας. Η πραγματικότητα, όμως, είναι διαφορετική. Ο Καστοριάδης χρησιμοποιούσε ψευδώνυμα, διότι φοβόταν την απέλαση, αφού δεν είχε λάβει ακόμη τη γαλλική υπηκοότητα και όχι από κάποια διάθεση εμπαιγμού ή εξαπάτησης.

Η θεωρία του Καστοριάδη για τη δομή της σοβιετικής κοινωνίας που στηριζόταν στη διάκριση μεταξύ εντολέων και εντολοδόχων συγκεντρώνει τα πυρά του Ν. Μ. και θεωρείται «αντιδραστική, εχθρική απέναντι στον ιστορικό ρόλο της εργατικής τάξης και, επομένως, απέναντι στην ταξική πάλη». Οι εκτιμήσεις του Καστοριάδη γκρεμίζουν το ψεύδος της σοβιετικής κοινωνίας ως τάχα μιας κοινωνίας ισότητας, όπου η εργατική τάξη κατείχε και διαχειριζόταν την εξουσία, χωρίς εκμεταλλευτές.

Πράγματι, η σοβιετική κοινωνία εδραζόταν στην αντίθεση μεταξύ αυτών που έδιναν τις εντολές και αυτών που τις εκτελούσαν.

Μετά την επανάσταση, η παλιά εκμεταλλεύτρια τάξη αντικαταστάθηκε από μία νέα, «τη γραφειοκρατία, της οποίας ο ενεργός πυρήνας είναι η πολιτική γραφειοκρατία του ΚΚΣΕ. Αυτή η κυριαρχία συγκεκριμενοποιείται ως οικονομική εκμετάλλευση, πολιτική καταπίεση, πνευματική υποδούλωση του πληθυσμού από τη γραφειοκρατία και προς όφελός της». [6] Η εκμετάλλευση της κοινωνίας εντοπίζεται και στις παραγωγικές σχέσεις, οι οποίες παραμένουν **ανταγωνιστικές**. [7] Τα μέσα παραγωγής ανήκουν πλέον στην γραφειοκρατία και όχι στους ίδιους τους παραγωγούς, οι οποίοι δεν έχουν κανέναν απολύτως έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας. Οι εργαζόμενοι αποτελούν απλώς τα γρανάζια της αναπαραγωγής της γραφειοκρατικής, κρατικής μηχανής και εκτελούν τις ειλημμένες εκ των άνω αποφάσεις και οδηγίες των διευθυντικών στελεχών, χωρίς οι ίδιοι να συμμετέχουν σε αυτές. Κάθε ανεξάρτητη πρωτοβουλία του πληθυσμού έχει ευνουχιστεί από την συγκεντρωτική κρατική εξουσία, η οποία ασκεί απόλυτο έλεγχο και καταπίεση επάνω στο σώμα του πληθυσμού.

Η στήριξη του Καστοριάδη στην **Ουγγρική επανάσταση του 1956** τον εντάσσει, σύμφωνα με τον Ν. Μ., σε «αντεπαναστατική τροχιά». Προφανώς, για τον Ν. Μ. η Ουγγρική επανάσταση ήταν «αντεπανάσταση». Έχει μεγάλο ενδιαφέρον, όμως, να δούμε κάποια από τα αιτήματα των επαναστατημένων ενάντια στη γραφειοκρατία και τα ρωσικά στρατεύματα Ούγγρων εργατών και άλλων αγωνιστών, τα οποία θα μας δώσουν να καταλάβουμε το περιεχόμενο της επανάστασης.

Κάποια βασικά αιτήματα του *Κύκλου Πετέφι* ήταν: 1) κάτω η σταλινική οικονομική πολιτική, 2) συναδέλφωση με την Πολωνία, 3) εργατική διεύθυνση των εργοστασίων, 4) σοσιαλιστική δημοκρατία. Οι Ούγγροι συγγραφείς ζητούσαν: 1) μια εθνική πολιτική αυτόνομη, θεμελιωμένη στην ιδέα του σοσιαλισμού και ρύθμιση των σχέσεων με τις χώρες στη βάση των λενινιστικών αρχών, 2) τα εργοστάσια πρέπει να διευθύνονται από τους εργάτες και τους τεχνικούς, 3) ο λαός πρέπει να εκλέγει ελεύθερα και μυστικά τους εκπροσώπους του στην Εθνοσυνέλευση, στα Συμβούλια και σε όλες τις μορφές αυτοοργάνωσης. Τέλος, το

Εργατικό Συμβούλιο της Μείζονος Βουδαπέστης ζητούσε: 1) απόσυρση των σοβιετικών στρατευμάτων και 2) κατάργηση του μονοκομματικού συστήματος της χώρας και άδεια λειτουργίας στα κόμματα που στοχεύουν στον σοσιαλισμό. Ελεύθερες εκλογές σε τακτό χρονικό όριο και αποχώρηση όλων των πολιτικών κομμάτων από τα εργοστάσια. [8]

Ο Ν. Μ. διαρρηγνύει τα ιμάτιά του για την επανάσταση στην Ουγγαρία, διότι αυτή ορθώθηκε απέναντι στη σοβιετική αυτοκρατορία και προσπάθησε να αμφισβητήσει την κυριαρχία της. Την χαρακτηρίζει ως «αντεπανάσταση», διότι οι εργάτες απαίτησαν την αλλαγή του καταπιεστικού καθεστώτος και την ουσιαστική συμμετοχή τους στη διακυβέρνηση και την πολιτική, αγωνίστηκαν για πολιτικές ελευθερίες και την απελευθέρωση από τον ζυγό της δικτατορίας. Για τον Ν. Μ., όποιος αντιστέκεται στην καταπίεση και την υποδούλωση, πρέπει να συντρίβεται από τα «επαναστατικά» τανκς της εξουσίας.

Τέλος, ο Ν. Μ. αναφέρει ότι ένα από τα ιδεολογικά τέκνα του Καστοριάδη είναι ένα «θλιβερό απολειφάδι του 'περίφημου Μάη του '68', ο Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ». Αφενός, δεν βρίσκω τον λόγο η μετέπειτα πολιτική πορεία του Κον-Μπεντίτ να πρέπει να βαρύνει τον Καστοριάδη, λες και ο ίδιος θα έπρεπε να έχει την ευθύνη των επιλογών του οποιοδήποτε επηρεάστηκε από τη σκέψη του. Τα άλματα του Ν. Μ. αποσκοπούν μονάχα να πλήξουν το πρόσωπο του Καστοριάδη μέσω τεχνητών και ανούσιων συνδέσεων μεταξύ προσώπων.

Για άλλη μια φορά η πολιτική αξιολόγηση και αντιμετώπιση των θέσεων του Καστοριάδη λείπει εκκωφαντικά, αποκαλύπτοντας την απουσία οποιασδήποτε στέρεης κριτικής. Μονάχα ένα ελαφρύ μειδίαμα μπορεί να προκαλέσει η τοποθέτηση εισαγωγικών στον «περίφημο Μάη του '68». Όταν οι σταλινικοί δεν μπορούν να καπελώσουν την αυτόνομη και ακηδεμόνευτη δράση των μαζών, που δρουν αμφισβητώντας στην πράξη τις πρωτοπορίες και τον «ιστορικό ρόλο» διάφορων ομάδων, τότε ακολουθεί η ειρωνεία και η υποτίμηση της σπουδαιότητας των μεγάλων ιστορικών γεγονότων.

Κλείνοντας, καθώς η έκταση του παρόντος άρθρου εξαντλείται, θα έλεγα ότι το άρθρο του Ν. Μ. είναι άκρως αποκαλυπτικό. Πρώτον, αποκαλύπτει ότι ο ιδεολογικός δογματισμός συνοδεύεται πάντα από την ακατάσχετη συκοφαντία απέναντι στους αιρετικούς που δεν συμμορφώνονται με το δόγμα. Δεύτερον, ότι η φανατική στράτευση και προσκόλληση σε μία θεωρία, που θεωρείται πως δεν επιδέχεται καμία απολύτως αμφισβήτηση, οδηγεί στη θωράκιση πίσω από αναλλοίωτες βεβαιότητες, επιβεβαιώνοντας το δόγμα: όποιος δεν είναι μαζί μας είναι εχθρός μας και πρέπει να λοιδορείται μέχρι εσχάτων.

Η άποψη πως η επαναστατική θεωρία ειπώθηκε κάποτε μια για πάντα οδηγεί στην θρησκευτικοποίηση της πολιτικής.

Ως συνέπεια μιας τέτοιας άποψης, οι πολιτικοί στοχαστές αντιμετωπίζονται ως προφήτες, στους οποίους οι άνθρωποι οφείλουν να πιστεύουν τυφλά και άκριτα, χωρίς αμφιβολία και προβληματισμό. Τρίτον, ο Ν. Μ. υιοθετεί ένα ύφος κι ένα λεξιλόγιο που βγαίνουν από τα πιο σκοτεινά κελιά ανάκρισης των ανθρωποφυλάκων του καθεστώτος και αρθρώνει μια εισαγγελική γλώσσα που σίγουρα θα ζήλευε ο Βισίνσκι. Εξάλλου, καμία θεολογία, καμία πολιτική πίστη και καμία ολοκληρωτική «αλήθεια» δεν θα δεχτούν ποτέ την ελεύθερη κριτική, την αιρετικότητα και την ανεξαρτησία του πνεύματος, τα μόνα όπλα που μπορούν να τσακίσουν τα σαθρά μέλη κάθε ολοκληρωτισμού. Παραφράζοντας τα γεμάτα τραγικότητα λόγια του Βίκτορ Σερζ, κατανοούμε τι είναι αυτό που φοβίζει τους ολοκληρωτικούς και πώς αντιδρούν:

«Ο Ντ. συνειδητοποίησε ότι οι λέξεις αποδοκιμάζω, αμφιβολία και μομφή (έστω και μία απ' όλες θα ήταν αρκετή) ακύρωνε την «απόλυτη αφοσίωση» και τη δέσμευσή του. Άνοιξαν χίλιες πόρτες σε προβλήματα. Έκρινε το Κόμμα, το σύστημα, την Οργάνωση· ο καθένας που κρίνει τη συλλογικότητα, και μόνο που το τολμά, τίθεται εκτός νόμου». [9]

Έτσι, λοιπόν, κι ο Καστοριάδης έθεσε εαυτόν εκτός νόμου,

ακριβώς διότι επέλεξε τον δύσκολο κι επικίνδυνο δρόμο της ελεύθερης σκέψης, που αρνείται κάθε «εκκλησία» και κάθε κομισάριο, κάθε ηγέτη και κάθε προφήτη, τον δρόμο που διεκδικεί το αναφαίρετο δικαίωμα της πνευματικής ανεξαρτησίας και της ανθρώπινης ελευθερίας. Ας μου επιτραπεί να παραθέσω ακόμη τα πάντα εύστοχα λόγια του Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, ο οποίος, με άλλη αφορμή βέβαια, σημείωνε:

«ο στόχος ήταν και θα είναι πάντα: η κριτική σκέψη, αυτή η κακορίζικη, αρνητική, ‘αρρωστημένη’ διάθεση που δεν αφήνει κανέναν αστό στη χώνεψή του, κανέναν φασισμό στην ησυχία του, κανέναν πιστό στην ησυχία του ύπνου του. Αυτή η διάθεση είναι που πρέπει να χτυπηθεί παντού». [10]

Νομίζω πως γι’ αυτό ακριβώς ο Κορνήλιος Καστοριάδης συκοφαντήθηκε και συκοφαντείται ακόμη, κυνηγήθηκε και κυνηγείται ακόμη από τους θιασώτες του κομμουνιστικού ολοκληρωτισμού· επειδή πολέμησε τη βαρβαρότητα του εφαρμοσμένου κομμουνισμού, έχοντας αυτή την κακορίζικη διάθεση: την κριτική σκέψη.

Σημειώσεις:

[1] Βλ. ενδεικτικά το άρθρο του με τίτλο *ΕΣΣΔ 1991 – «Όμως εγώ δεν παραδέχτηκα την ήττα...»*, με ημερομηνία 27/12/2015 στη σελίδα *Ατέχνως*. Στο άρθρο αυτό ο Ν. Μ. αναφέρεται στην πτώση της ΕΣΣΔ «τον Δεκέμβρη του 1991, όταν το πρώτο εργατικό κράτος στον κόσμο – η ταξική πατρίδα κάθε εργάτη – λύγιζε κάτω από το βάρος της αντεπανάστασης». Ο ίδιος κρατά μια υποστηρικτική θέση απέναντι στην εμπειρία της ΕΣΣΔ και ασκεί κριτική σε όσους «κατάφεραν να βάλουν φρένο στην 74χρονη σοσιαλιστική οικοδόμηση της μεγάλης πατρίδας της εργατικής τάξης». Καμία εντύπωση δεν προκαλεί, βέβαια, το γεγονός ότι ανάμεσα στους «ηρωικούς μπολσεβίκους» φιγουράρει και η μορφή του Στάλιν.

Επίσης, στην ίδια σελίδα στο άρθρο του με τίτλο «Ναι, αλλά ο Στάλιν...»: *Αντισταλινισμός και παραχάραξη της Ιστορίας*» με ημερομηνία 17/12/2016 γίνεται μια προσπάθεια αγιοποίησης του Στάλιν και δικαιολόγησης της τρομοκρατίας εκείνης της περιόδου.

[2] Ας έχουμε στο μυαλό μας ότι ο Καστοριάδης παραδεχόταν μέχρι το τέλος της ζωής του την οφειλή του στον Μαρξ και τόνιζε τον σεβασμό του για τη σκέψη του. Αναφέρει σε μία συνέντευξή του χαρακτηριστικά: «θέλω να πω ότι όχι μόνον δεν αρνούμαι την ιστορία μου και την εξέλιξή μου, αλλά θεωρώ ότι αν δεν είχα περάσει από τον μαρξισμό, δεν θα ήμουν αυτό που είμαι, δεν θα μπορούσα να είχα σκεφτεί μετά αυτά που σκέφτηκα» και λίγο μετά λέει «Φυσικά ο Μαρξ είναι μεγάλος διανοητής». Βλ. «Ο Άνθρωπος και οι Ιδέες του» στο *Για τον Κορνήλιο Καστοριάδη: «Είμαστε υπεύθυνοι για την ιστορία μας»*, συνεντεύξεις-μεταφράσεις-επιμέλεια Τέτα Παπαδοπούλου, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2017, σσ. 44-45.

[3] François Dosse, *Καστοριάδης: Μια Ζωή*, μτφρ. Α. Παππάς, εκδ. Πόλις, Αθήνα 2015, σσ. 24-25.

[4] Στο ίδιο, σσ. 29-30.

[5] βλ. Άγις Στίνας, *Αναμνήσεις*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα, 1977. Ένα χαρακτηριστικό χωρίο από το βιβλίο του Στίνα, που αναφέρεται στην απάνθρωπη εξόντωση των συντρόφων τους, παρατίθεται και στο François Dosse, *Καστοριάδης: Μια Ζωή*, σ. 35.

[6] Βλ. Κορνήλιος Καστοριάδης, «Το Κοινωνικό Καθεστώς της Ρωσίας» στο *Χώροι του Ανθρώπου*, μτφρ. Ζ. Σαρίκας, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1995, σ. 59.

[7] ό. π., σ. 60.

[8] Τα αιτήματα των επαναστατημένων Ούγγρων, ανάμεσα σε άλλα πολλά ντοκουμέντα, περιλαμβάνονται στο Α. Vega, Ph. Guillaume, Κ. Καστοριάδης, R. Maille κ.ά., *Λαϊκές Εξεγέρσεις στην Ανατολική Ευρώπη*, μτφρ. Μ. Λυκούδης, εισ. Α. Στίνας, εκδ.

Ύψιλον, Αθήνα 2014², κυρίως σσ. 79-99. Ο αναγνώστης μπορεί να αντλήσει πολλές πληροφορίες και μαρτυρίες για εκείνη την περίοδο.

[9] Βίκτορ Σερζ, *Χρόνια δίχως Έλεος*, μτφρ. Ι. Αβραμίδου, εκδ. Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2017, σ. 30.

[10] Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, «Ρωμιοσύνη: Ιδεολογία και Αθλιότητα του Νέου Εθνικισμού» στο *Η «Ρωμιοσύνη» στον Παράδεισο*, εκδ. Έρασμος, Αθήνα 2004³, σσ. 17-18.